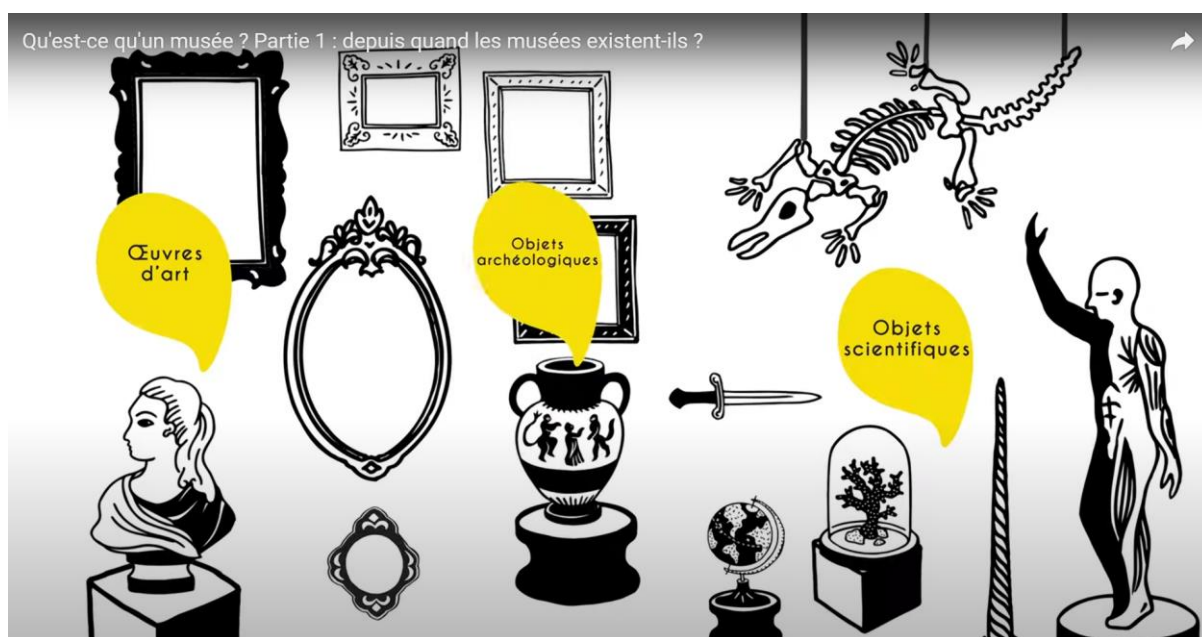

Le Louvre: Mona Lisa.

Le Louvre v Paříži je dnes nejznámější a nejnavštěvovanější umělecké muzeum na světě. Je to také jedno z největších muzeí na světě. Jsou různé druhy muzeí. Některé se specializují na umění (de beaux arts), jiné na archeologii, další na vědecké artefakty nebo na technické památky. Le Louvre, to jsou sochy, obrazy, vázy, keramika, artefakty.

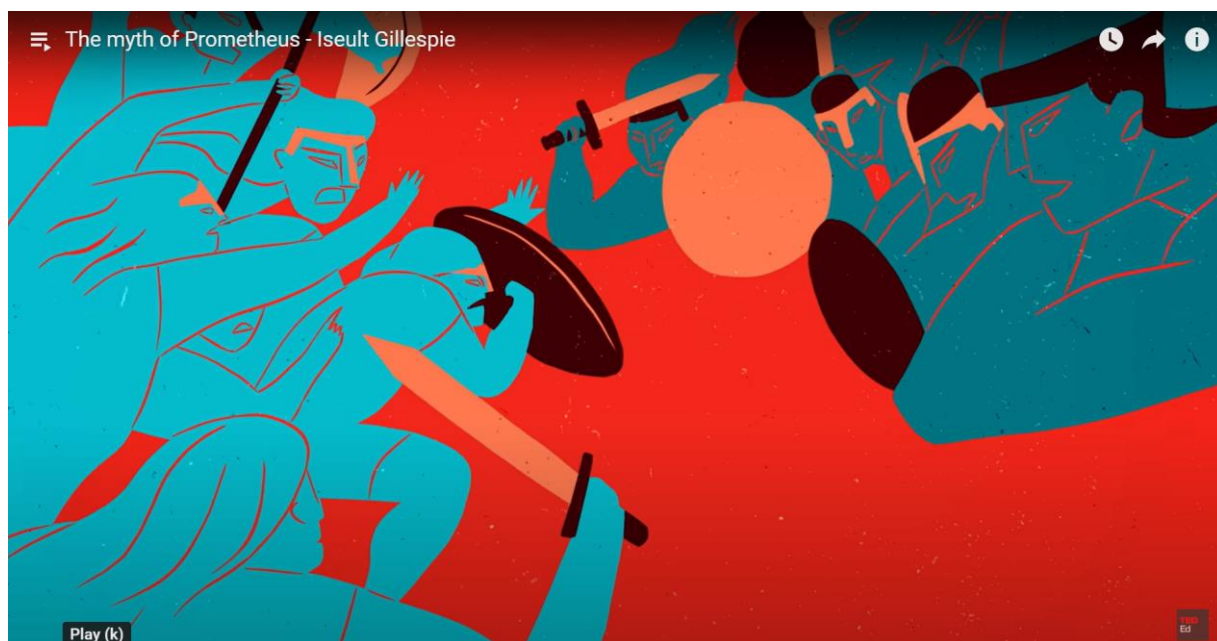
Není muzeum jako muzeum. Hlavní dělení muzeí podle jejich specializace: Věda, archeologie, moderní umění a umělecké artefakty minulosti. Máme i muzea technická (motorová vozidla, letadla, lodi a ponorky, kosmické sondy) a vědecká (oceánografické muzeum, muzeum přírodních věd, etnografické muzeum). Co je muzeum? Instituce přechovávající fragmenty minulosti. Ve starém Řecku znamenal Museion sídlo múz, božských bytostí ochraňujících poezii, literaturu, tanec a umění a inspirujících jejich tvůrce. Současná muzea antický rámec široce překračují.

Múzy byly dcery boha Dia a bohyně paměti Mnemosyné. Jejich počet kolísal podle autorů. Tři až třináct. Klasický údaj je 9 múz, z nichž každá byla odpovědná za nějakou oblast lidské tvořivosti: historie, komedie, poezie, epická poezie, hymny, zpěv, tanec, astronomie a tragédie. Vůdcem múz, musegetes, měl být světelný a sluneční bůh Apollon. Múzy měly původně opěvovat vítězství olympských bohů nad Titány. Měly pomoci zapomenout na všechny strasti světa. Jejich krása, melodické hlasy a půvabné pohyby měly rozptylovat starosti a ulehčovat bolesti.

Ještě před stvořením lidstva se olympští bozi střetli v boji s dynastií předolympských bohů Titánů, a porazili je na hlavu. Titáni (v bibli satani) byli svrženi do Hádu. Úkolem múz bylo oslavování tohoto vítězství bohů vedených Diem, titanomachii. Múzy tudíž byly něco jako dvorní pěvkyně, jejichž umělecká produkce sloužila politickému vedení světa. Co se od té doby změnilo?

Co lze najít v uměleckém muzeu? Sochařské výtvořy, obrazy, kresby a grafiky, vzácné tisky a rytiny, textile. Předchůdcem uměleckých muzeí jsou soukromé kabinety kuriozit, které známe od dob renesance.

Kabinety kuriozit v 16. století shromažďovaly sbírky minerálů, exotických živočichů, herbáře, antické artefakty, zvláštní výtvoř lidských rukou, vzácné medaile a mince, neobvyklé zbraně, podivnosti ze všech konců světa. Bylo to neutříděné, nesystematické a náhodné nahromadění všemožných výjimečných exponátů a abnormalit. Německý termín byl die Wunderkammer, komora zázraků. Majitel takové sbírky mohl udivovat a okouzlovat svoje hosty. Většinou ji shromažďoval sám kvůli sobě. Byla to jeho soukromá záliba, jeho koníček.

Původně byl Le Louvre pevnost a hrad, sídlo francouzských králů. Le Musé du Louvre bylo ustanoveno až v roce 1793 v souvislosti s Francouzskou revolucí. Další velká umělecká muzea světa: Britské muzeum v Londýně, Metropolitan Museum of Art v New Yorku, Tate Gallery v Londýně, Eremitage v Sankt Petěrburgu, Egyptské muzeum v Káhiře, Prado v Madridu.

Le Louvre

Un château

Vers 1200, le roi Philippe Auguste a fait construire un château fort pour défendre Paris. Il a été agrandi par les rois suivants et est devenu un grand palais.

La Joconde

Ce célèbre tableau a été offert au roi François Ier par le peintre italien Léonard de Vinci.

Un musée

Le palais a été transformé en musée pendant la Révolution française (1789-1799). Les **œuvres d'art** qui appartenait aux rois y sont exposées. Aujourd'hui, le Louvre est le musée le plus visité du monde.

La Vénus de Milo

Découverte en Grèce (Europe) en 1820, cette statue de femme a été sculptée il y a plus de 2 100 ans.

La pyramide du Louvre

Terminée en 1989, la pyramide, bâtie en verre et en métal, est l'entrée principale du musée. Elle est située au-dessus d'un grand **hall** creusé dans le sous-sol.

British Museum v Londýně v Bloomsbury, poblíž Oxford Street, je anglickou obdobou Le Louvre. Vzniklo v roce 1753, čtyřicet let před Le Louvre. Jak sbírky Le Louvre, tak i exponáty the British Museum jsou umístěny v architektonicky působivém prostředí. Le Louvre je bývalý královský palác, který uvnitř hýří nádherou a má přepychové sály. Interiér British Museum je modernější, prostší, ale také velmi elegantní a působivý.

Do British Museum přivádí davy Rosettská deska, mramorové artefakty z Parthenonu (the Elgin Marbles), socha moai z Velikonočního ostrova a egyptské mumie. British Museum má sbírky ze širšího geografického okruhu než Le Louvre, což bylo dáno rozmachem anglické koloniální říše. Mnohé země však svoje poklady požadují zpět, s odkazem na to, že tyto věci byly odcizeny.

Kontroverze o the Elgin Marbles, mramory lorda Elgina. To jsou mramorové artefakty z 5. století před Kristem, které původně zdobily chrám Parthenon na Akropoli v Athenách. Jsou to 2,5 tisíce let staré umělecké památky z klasického řeckého období. Anglický vyslanec Thomas Bruce lord Elgin je dal v letech 1801 až 1805 převézt do Londýna. Tehdy bylo Řecko ještě pod nadvládou Turecka. Řecko požaduje the Elgin Marbles vrátit. Velká Británie to odmítá učinit.

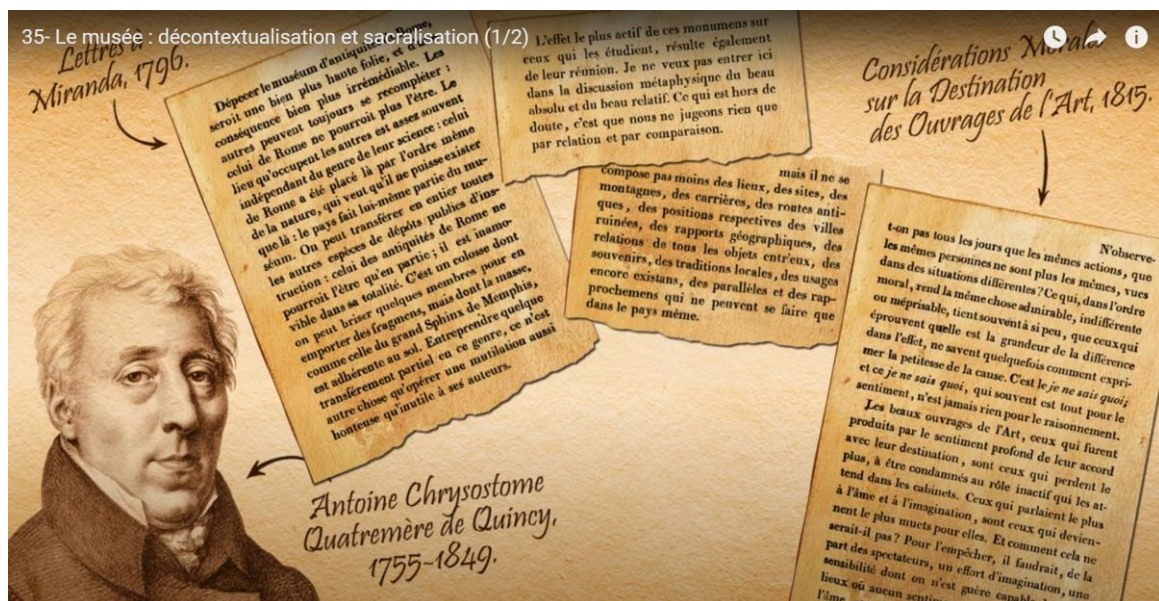
Muzea a obrazárny jsou ve skutečnosti rafinovaným nástrojem sociální kontroly. Ne jinak než kostely nebo školy či mass media. I muzeum je navýsost ideologickým instrumentem. Muzea byla kritizována proto, že oddělují uměleckou tvorbu od každodenního života. Jakoby umění bylo něčím sakrálním, výjimečným, a svět, který je kolem, nikoli. Exponáty vystavené v muzeích vyvolávají iluzi, že to jsou zcela autonomní výtvoři, které fungují samy o sobě a jsou na všem nezávislé. Jejich esence je přímo v nich, můžeme je izolovat, abychom je lépe pochopili a studovali.

Novodobí umělci se snaží vyhnout koncepci muzea a sakralizaci uměleckých výtvořů. Proto svoje díla tvoří přímo na ulici, na chodníku (the street art), na louce, na mořském břehu, v lese. Pořádají happenings, neobvyklá a netradiční představení, která mají zaujmout a vtáhnout do svého dosahu i lhostejné přihlížející. Na obrázku je dílo Paula McCarthy z roku 2014 s názvem Tree, Strom.

Moderní koncepce muzea je dílem 19. století. Bylo to vyjádření národní identity, chlouby specifické kultury, která prostřednictvím muzea odhaluje svoje kořeny. Ale záhy se objevili i kritici. Antoine Quatremère de Quincy protestoval proti vytrhávání artefaktů z jejich původního prostředí. Publikum v muzeu ztrácí orientaci v tomto přeplněném abstraktním světě. Nic tady neukazuje na vznik jednotlivých exponátů, jejich původní určení a smysl. V muzeu vidíme přehrášed izolovaných, nekompletních, zmrzačených exponátů, které byly vyrvány ze svého kontextu. V muzeu tak vidíme jenom fantomy původních uměleckých děl.

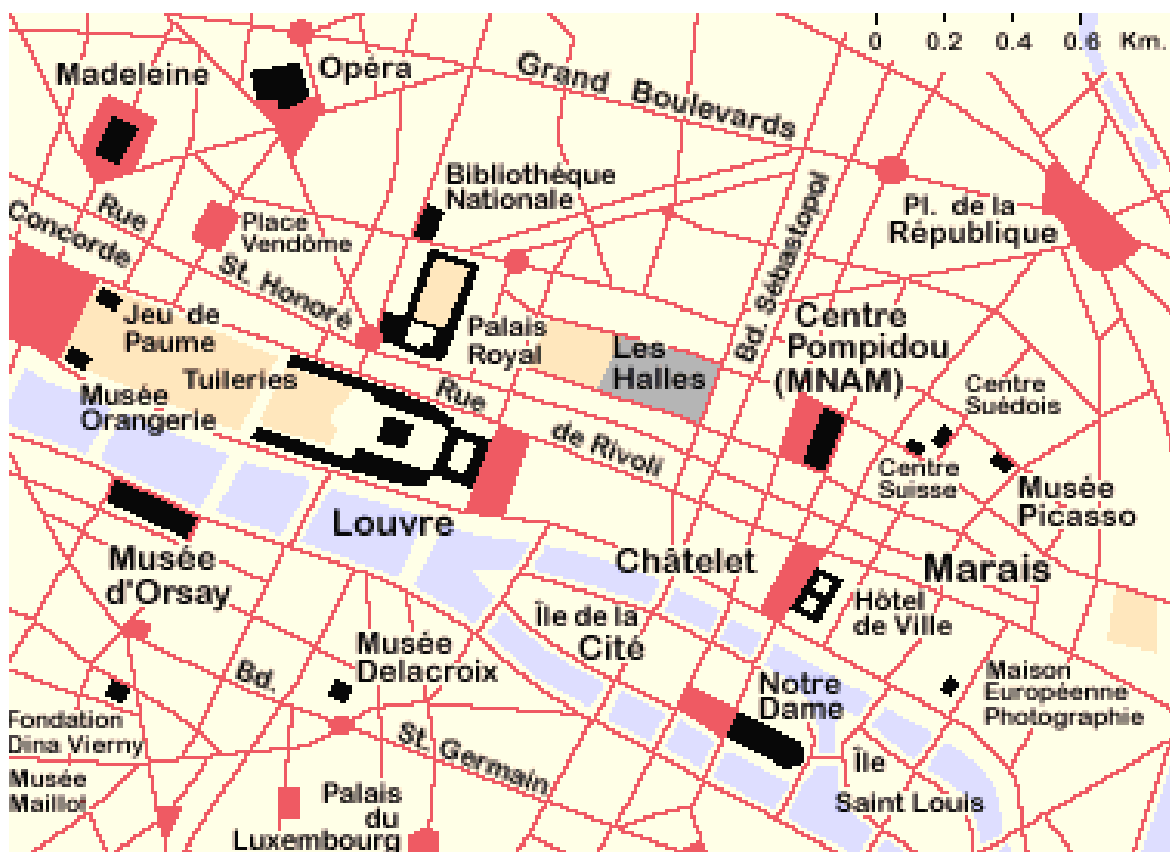
Je tu i otázka, co to je umění? Jak definovat umělecké dílo? Romanopisec a básník Théophile Gautier v roce 1880 psal, že krásné může být jedině něco neužitečného. Všechno, co je užitečné, je ošklivé. A je tomu tak proto, že člověk má ve své ubohosti a křehkosti samé nechutné a nehezke potřeby. Co je nejužitečnější místo v domě? Latríny. Théophile Gautier je autorem gotické novely Mrtvá milenka, která se odehrává v Benátkách a okolí.

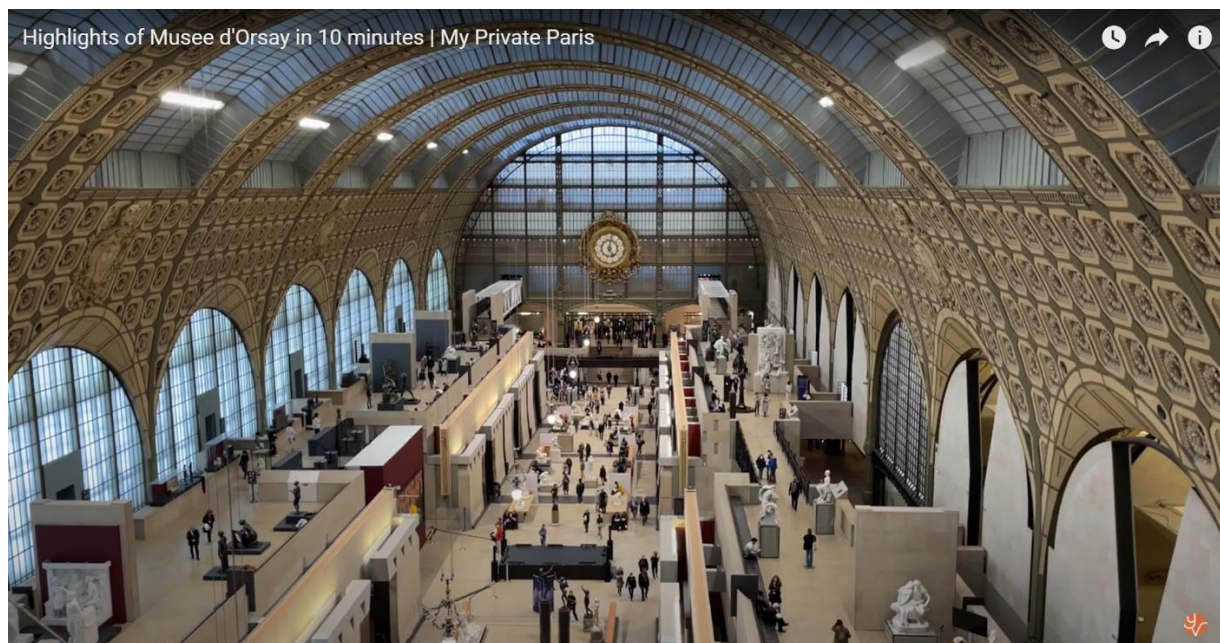
Paříž má 3 velmi významná umělecká muzea. Louvre se soustřeďuje na antické a středověké umění a památky. Muzeum d'Orsay je koncentrací impresionistů a malířů 19. století. Centre Pompidou je konečně svatyní umění moderního a soudobého.

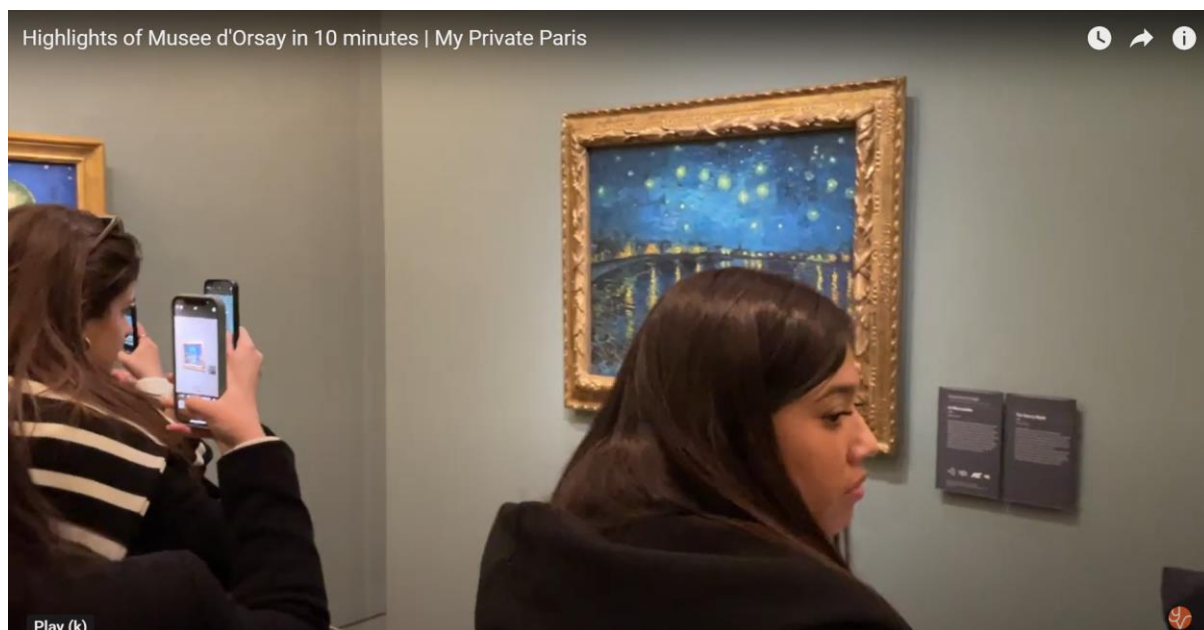
Tři vynikající umělecká muzea v srdci Paříže: Louvre, Orsay a Centre Pompidou. Leží vzájemně v okruhu pár kilometrů.

Porovnání Louvre a Orsay. Louvre má velmi rozsáhlou výstavní plochu (210 000 metrů čtverečních). Orsay disponuje jen asi čtvrtinou této plochy. Louvre ale ukazuje jen 35 000 exponátů a 425 000 je jich v depozitářích. Orsay vlastní asi 80 000 uměleckých děl. Z toho trvale vystavuje 4 000 exponátů.

Obě uvedená muzea se liší zaměřením. Louvre zachycuje antiku a moderní dobu do roku 1848. Do tohoto časového úseku se pochopitelně řadí i Mona Lisa, namalovaná kolem roku 1503 až 1506. Tento obraz láká asi 20 000 diváků denně. Orsay je naproti tomu zaměřeno na období 1848 až 1914. Jsou tu k vidění především impresionisté (Claude Monet, Auguste Renoir) a post-impresionisté (Vincent Van Gogh, Paul Gauguin).

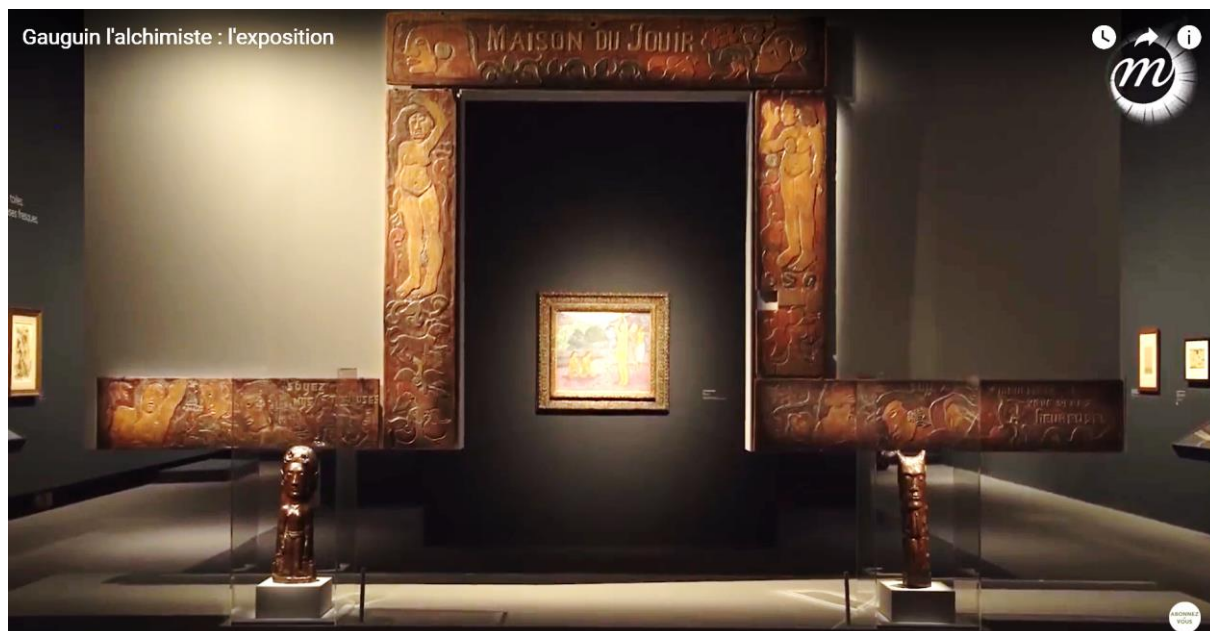

Orsay vystavuje i několik obdivuhodných pozdních děl Paula Gauguina (1840 až 1903) z jeho tichomořského období života. Malíř stále hledal primitivní zlatý věk. Jeho poselství domorodým vahine, které tolik obdivoval a maloval, znělo: „Soyez mystérieuses. Bud’te tajemné.“ A také: „Soyez amoureuses, vous serez heureuses. Bud’te zamilované, budete šťastné.“

Paul Gauguin vynikal i jako řezbář. Svůj příbytek na Markézách si vyzdobil úžasnými dřevoryty ze sekvoje, které také Orsay

ukazuje. Gauguin svůj domov nazval provokativně Maison du Jouis, Dům rozkoše. Ve skutečnosti to byl Dům utrpení a bolesti. Malíř byl na konci svých tělesných sil. Chodil jenom o berlích. Užíval narkotika, aby utlumil nesnesitelné bolesti. Umřel sotva rok po dokončení těchto masivních dřevěných artefaktů.

Paul Gauguin: „D’où venons-nous? Qui sommes-nous? Où allons-nous?“ Obraz vznikl na Markézách v roce 1897. Originál je nyní v americkém Bostonu. Britská poradkyně pro rozvoj kultury Colleen Leth říká, že tyto Gauguinovy otázky vysvětlují stále rostoucí zájem lidí o muzea. Návštěvnost velkých muzeí na světě se každým rokem rapidně zvyšuje. Chceme vidět minulost očima přítomnosti.

Play (k)

Le Louvre je asi mnohem honosnější a krásnější z architektonického pohledu. Apollonova galerie z roku 1663 v Louvre sloužila jako vzor pro zrcadlový sál v zámku ve Versailles (o 20 let později). Orsay je bývalé nádraží v stylu Belle Époque. Je to modernější architektura, ale stejně přitažlivá.

Francie je země, kterou navštěvuje ročně nejvíce turistů na světě. Celkově se uvádí číslo 81 milionů (z toho je 67 milionů Evropanů). To znamená o hodně více, než má sama Francie obyvatel. Návštěvnost Louvre dosahuje asi 10 milionů osob ročně. To znamená počet obyvatel celé České republiky. Z toho je 1,5 milionu Američanů. A milion Číňanů.

C'est quoi le Louvre ? - 1 jour, 1 question

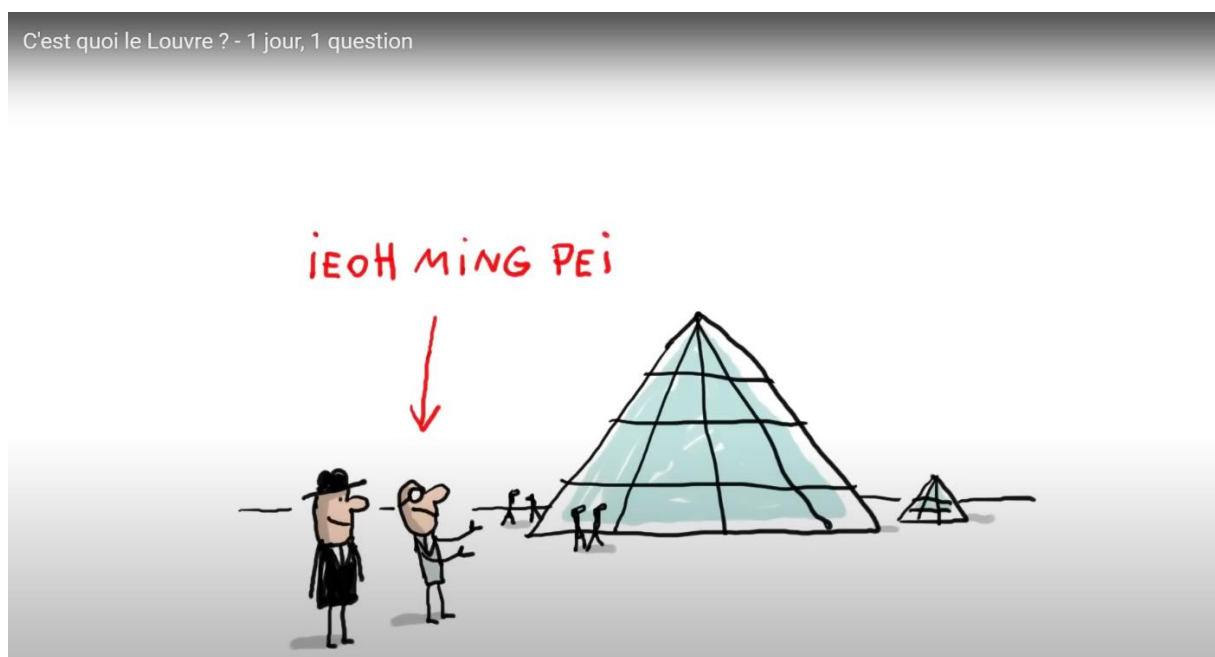
Historie Le Louvre je stará asi 800 let. A je to také jakési résumé dějin Paříže i Francie. I proto sem proudí davy turistů: podle odhadů asi 10 milionů ročně (asi 65 procent jsou cizinci). Je tu soustředěno 35 000 uměleckých děl. Le Louvre má výhodnou polohu uprostřed Paříže. Původně stál mimo hradby města.

C'est quoi le Louvre ? - 1 jour, 1 question

Velkou diskusi vyvolala skleněná pyramida postavená v roce 1989 (výročí 200 let Francouzské revoluce) na nádvoří v Le Louvre. Je vysoká 20 metrů, základna má hranu dlouhou 35 metrů. Pyramida je tvořena 673 díly, převážně kosočtverci a

trojúhelníky. Je to dílo americko-čínského architekta Ieoh Ming Peie. Jednou z hlavních námitek bylo to, že se ultramoderní pyramida nehodí ke klasicistním okolním budovám. Jiní tvrdili, že to je právě vhodný doplněk. Lze vyvrátit i protest, že jde o prvek geograficky a kulturně cizorodý. Muzeum Louvre hostí oddělení staroegyptských památek.

NÍKÉ SAMOTHRÁCKÁ. A hlavní poklady v Le Louvre? Mona Lisa (počátek 16. století), Níké Samothrácká (2. století před Kristem), Venuše Miloská (1. století před Kristem). Tři ženy, ačkoli muzeum vznikalo v době feminismu málo nakloněné. Dvě antické řecké sochy a jeden obraz italské renesance. Ale je tu i soška sedícího egyptského písaře, socha moai z Velikonočního ostrova. Exponáty z různých koutů světa a z různých dob. Architektura Le Louvre je středověká, klasicistní i ultramoderní.

Níké Samothrácká pochází z 2. století před naším letopočtem. Je to řecká okřídlená bohyně vítězství a triumfu, která byla objevena v roce 1863. Samotná socha bez podstavce měří 2,7 metru.

Nike of Samothrace (Winged Victory)

Jsme v roce 1863. Charles Champoiseau působil jako vice-konzul Francie v ottomanské říši.

A zároveň to byl amatérský archeolog. Požádal o povolení provádět vykopávky na ostrově Samothraké.

Mapka ukazující polohu ostrova Samothraké v Egejském moři. Jméno mělo znamenat Thrácký Samos, protože se tu usadili kolonisté z ostrova Samos. Samothraké měl velký náboženský význam. Nacházela se tu svatyně Velkých bohů, určená zasvěcencům tajných mystérií. Byla tu vzývána božstva mimo oficiální pantheon Homérův. Konaly se tu orgiastické slavnosti a festivaly, při nichž šla stranou morální a sexuální tabu. Samothrácký chrámový komplex měl navštívit Platon, Herodotus.

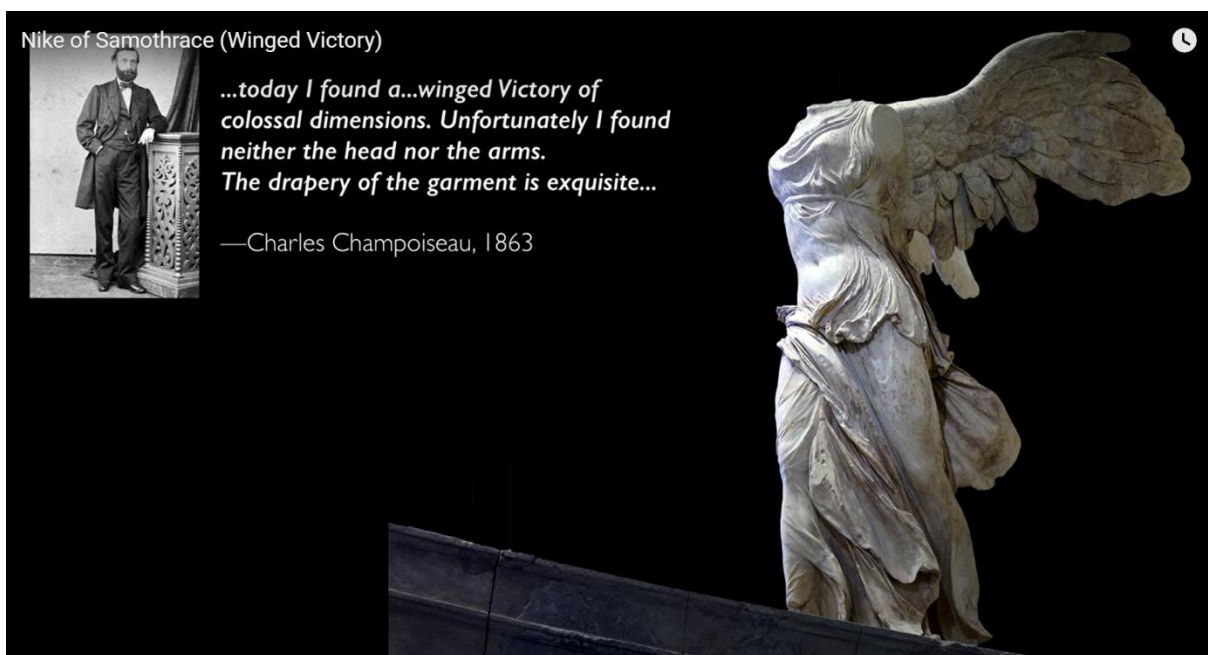
Kult thráckého pěvce Orfea, který sestoupil do podsvětí a znovu z něho vystoupil, může být příkladem tajných nebo polotajných náboženských společenství a kultů. Orfeus chce vyvést svoji milovanou Euridiku z říše mrtvých. Euridika šlápla na jedovatého hada a ten ji usmrtil. Bard Orfeus oblomil svým zpěvem vládce podsvětí Hádese. Ale Euridika stejně zmizela na prahu mezi světem mrtvých a živých. Orfeus sám byl později rozsápán bakchantkami, následovnicemi boha Dionysa.

Jako zázrakem se Charlesi Champoiseau podařilo na Samothráké vykopat mramorovou sochu bohyně vítězství Níké Samothrácké. Sice bez hlavy a bez paží, ale s krásnými křídly a velmi realisticky zřásněným rouchem. Níké Samothrácká byla původně rozbita na několik kusů. Charles Champoiseau pracoval v okrsku svatyně Velkých bohů.

Charles Champoiseau sám psal, že našel sochu bohyně Vítězství kolosálních rozměrů. Naneštěstí se mu nepodařilo objevit ani hlavu, ani paže.

200 kilogramů kusů mramoru bylo s obtížemi dopraveno do Paříže. Mramor je nadmíru těžký, přesto jsou perutě Níké Samothrácké natolik mocné, že věříme v její schopnost letu. Cesta sochy vedla přes přístav Toulon. V Louvre to trvalo 2 roky, než se sochu podařilo sestavit a slepit. Původně byla bez

podstavce. Ten objevili rakouští badatelé na Samothraké až o 10 let později.

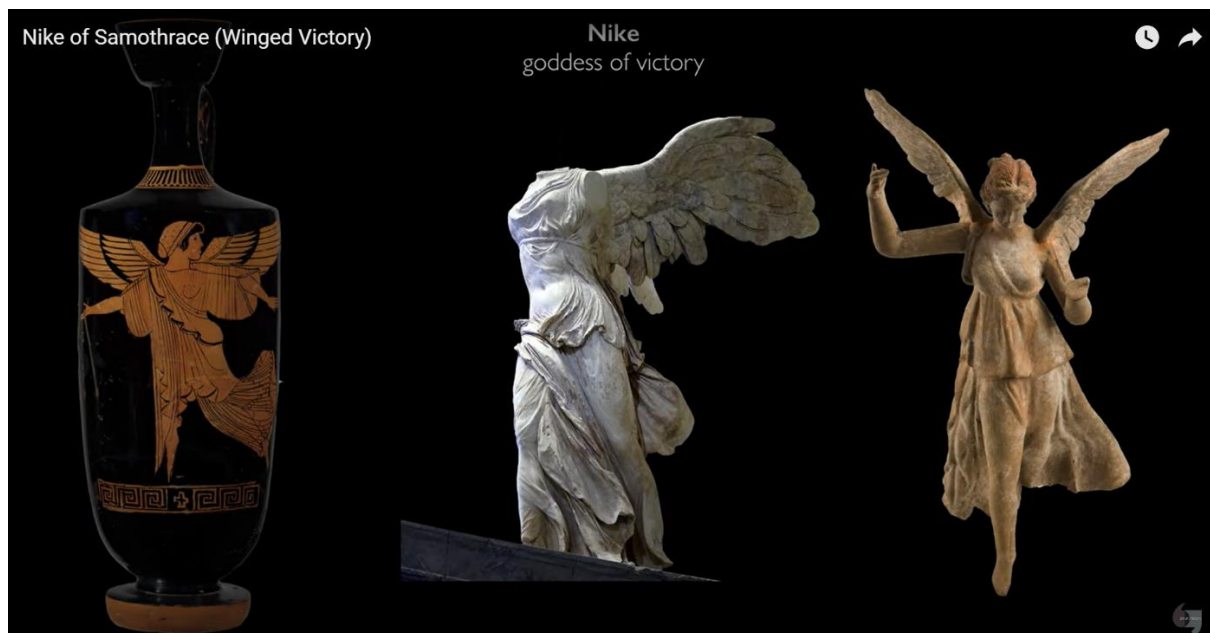

Tato bohyně Níké Samothrácká byla nepochybně vytvořena na oslavu nějakého vítězství Řeků v námořní bitvě. Jenomže nevíme, k jaké bitvě se toto dílo vztahuje. Nevíme, kdo byl nepřítel? Jiný z řeckých ostrovů? Peršané?

Známe samozřejmě i jiná vyobrazení bohyně Níké. Proč má Níké křídla? Protože je přelétavá. Nikdo neví, koho si na bitevním poli

vybere, aby se k němu přidružila a na jak dlouho. Níké rozdává vavřínové ratolesti vítězství. Většinou se pohybuje v blízkosti Dia nebo Atheny, což jsou její spojenci mezi bohy. Latinská obdoba Níké je bohyně Victoria.

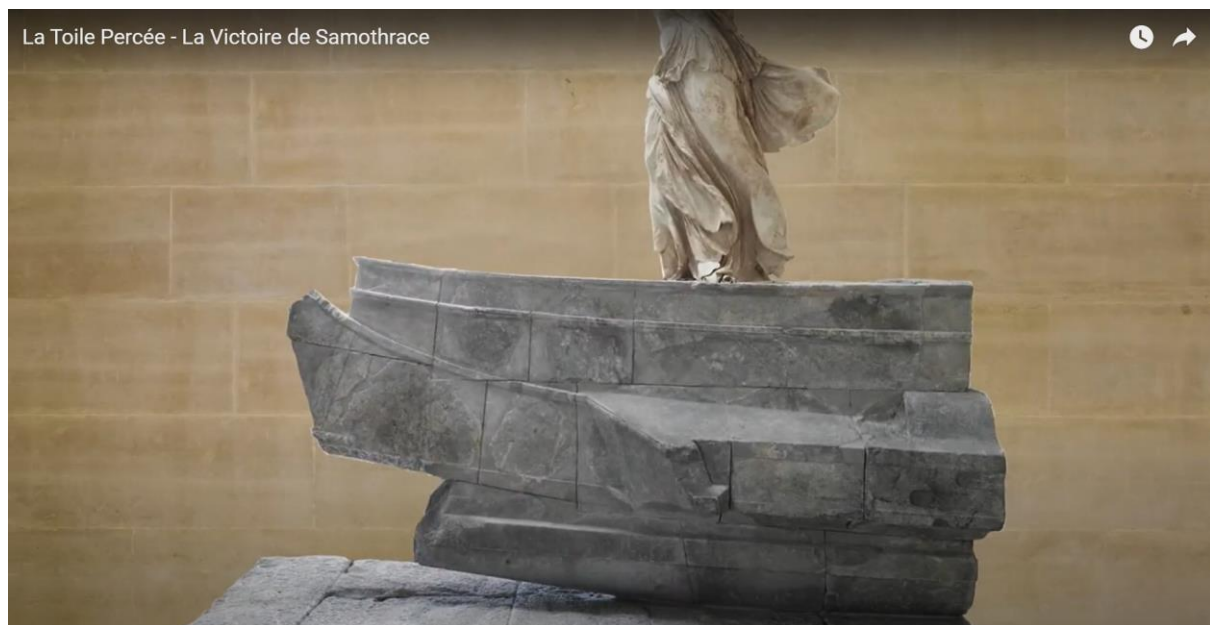
V roce 2013 byla Níké Samothrácká nákladně restaurována a očištěna. Co představuje? Břišní tanec, nebo gesto útoku? Bohyně dělá krok vpřed a vítr od moře jí shrnuje a čechrá šat. I v tom je dynamika a působivost výjevu. Co se Níké Samothrácká chystá udělat? Hodlá vzlétnout? Chce nás schovat pod svá bílá křídla? Ve skutečnosti je to jinak. Bohyně Níké je kapriciózní a přiděluje vítězství zcela podle svojí nálady. Teď slétla na příd' kamenné lodi, na níž stojí. Sláva vítězům. Sláva Níké.

Jenomže původní Níké Samothrácká byla barevná. Možná vypadala takto.

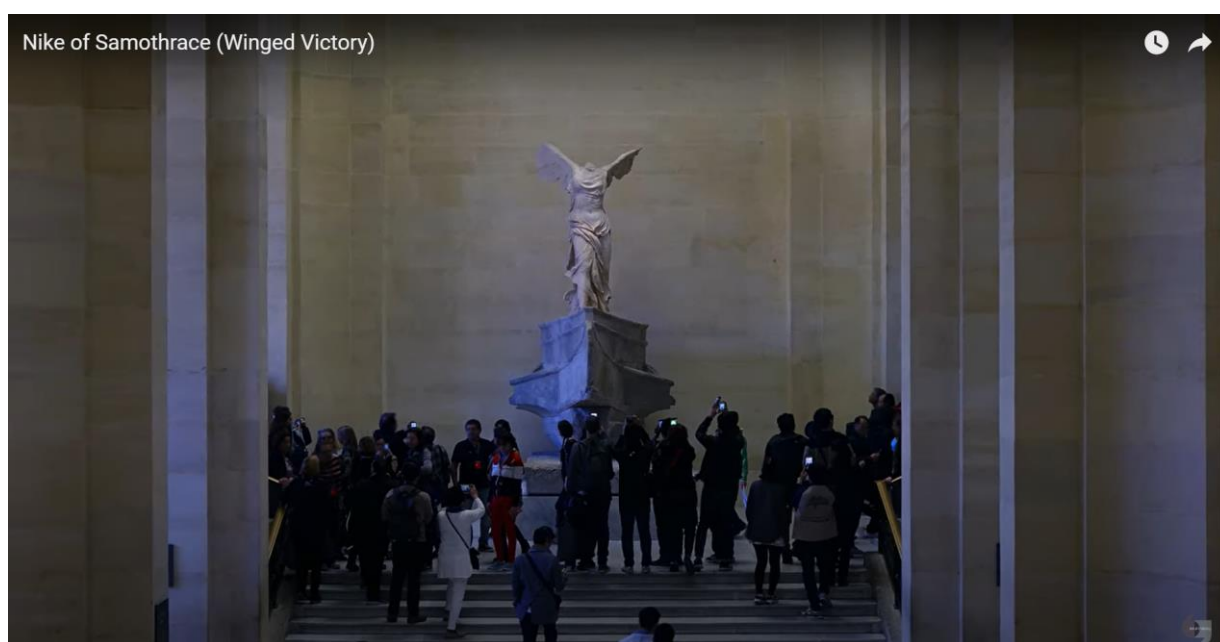
Lodní příď pod bohyní Níké byla objevena až dodatečně, také na ostrově Samothraké. Tento masivní podstavec přitom vyjadřuje všechno jiné než sama socha stojící na něm. Pohyb proti nehybnosti, lehkost proti těžkopádnosti, bělost proti tmavosti.

Byly nalezeny i starověké mince s vyobrazeními bohyně Níké. Je možné, že původně stála Níké Samothrácká uprostřed nějaké fontány.

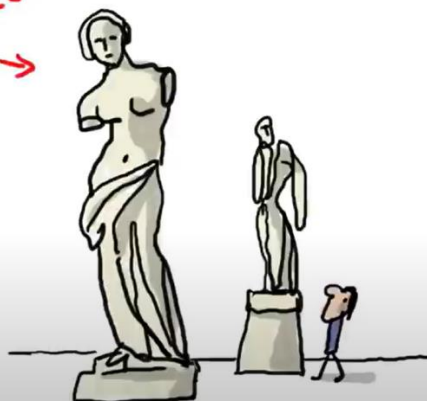

Tady je i původ gesta V jako vítězství. Za druhé světové války ho používali Angličané i Němci.

VENUŠE MILOSKÁ. Druhá velká hvězda Le Louvre je řecko-římská bohyně lásky Venuše Miloská. Další řecká bohyně, jejíž torzo v Louvre je asi o 100 let mladší než Níké Samothrácká. I Venuše Miloská je bez paží.

LA VÉNUS
DE MILO

Afrodité či Venuše byla chápána jako inkarnace sexuální touhy. Mimo jiné aspekty této bohyně, kterou i trojský princ Paris označil za nejkrásnější a nejsvůdnější mezi obyvatelkami Olympu.

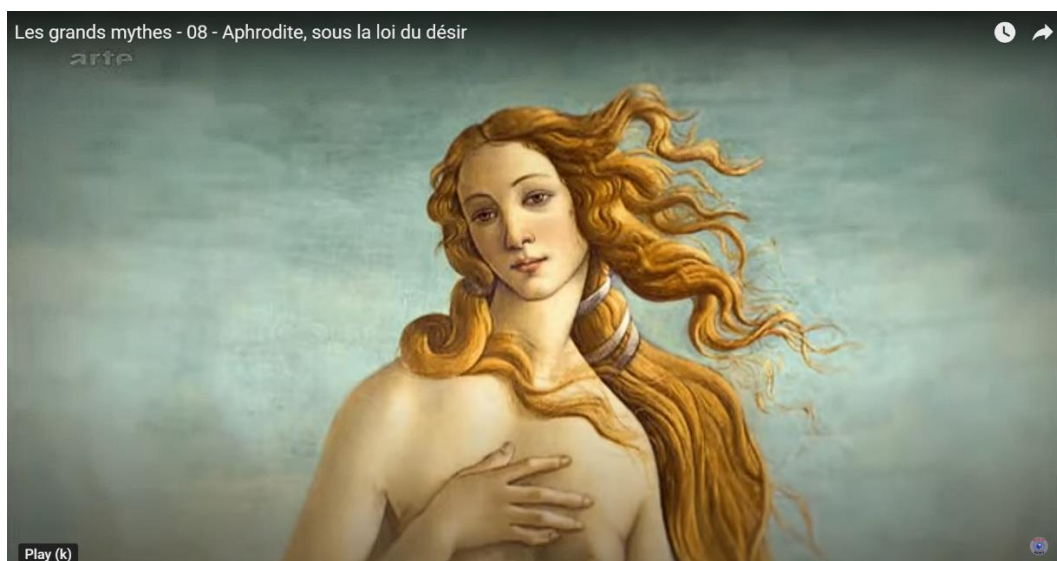

Musíme se ptát, zda tato kritéria splňuje i Venuše Miloská z Louvre? Ano, je krásná. Ale je také velmi studená. A na ztělesněné ženství je i poněkud androgynní. Řekové měli jiný

ideál ženské krásy než my dnes. Ale i jiné starověké národy si ideální ženskou postavu představovali jinak.

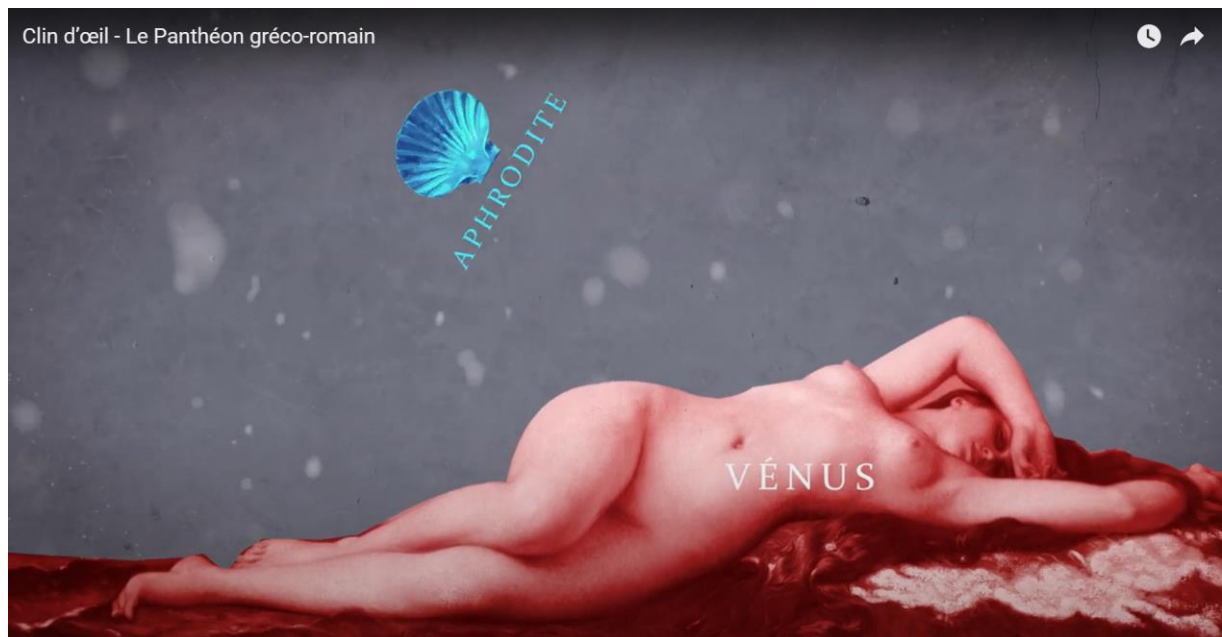
Sandro Botticelli zrození Venuše z let 1485 až 1486. Renesance znovu objevila krásu nahého ženského těla, které bylo ve středověku tabu. Ale tato Venuše není realistickým portrétem ženy. Je to nápodoba antické sochy. Je to ideální abstrakce ženy, vytvořená podle vnímání malíře-muže. Je to projekce mužské erotické touhy. Botticelliho Venuše není nahá Eva vyhnaná z ráje, není to nahá hříšnice z Dantova Inferna. Takové motivy byly přípustné, ale akt řecké bohyně lásky, která se za nic nestydí, byl průlom do dosavadních zvyklostí.

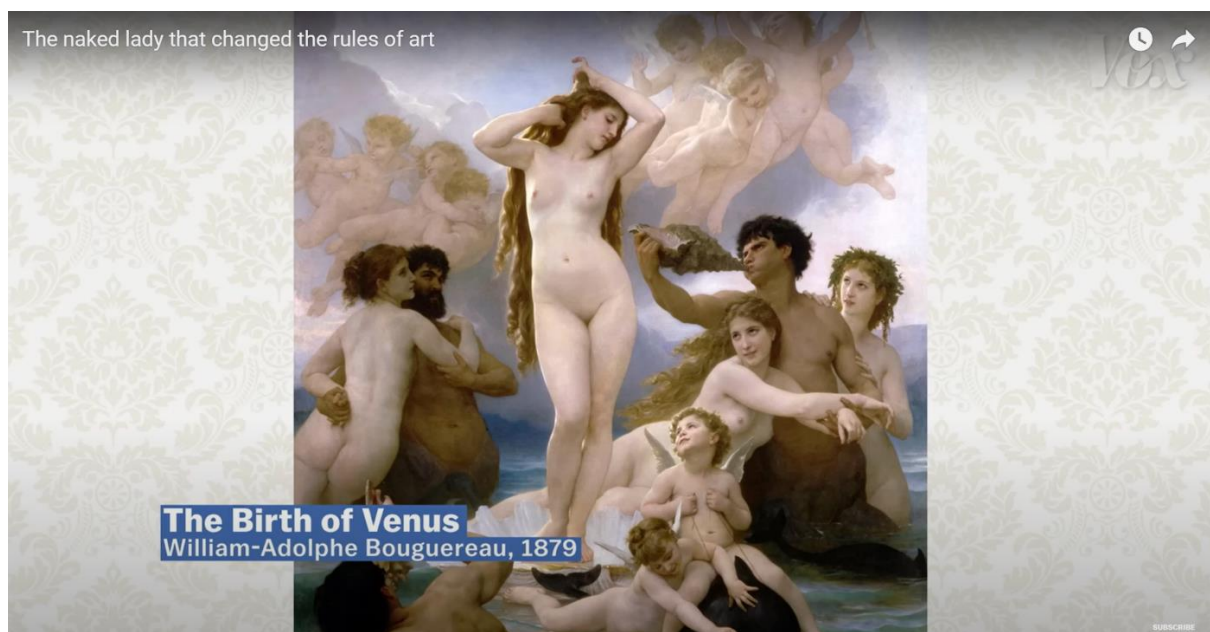
Afrodité se podle řecké mytologie měla zrodit na ostrově Kypru z mořské pěny. Afros znamenalo řecky mořská pěna, mořská tříšť. Ve skutečnosti je jméno bohyně asi původně foinické: Aštaroth, Ištar. Tara je v sanskritu hvězda (the star, der Stern). Iša je žena. U Řeků měla být Afrodité inkarnací tělesné smyslnosti, sexu, ale také války. Vždyť to byla Afrodité, kdo podnítil trojskou válku.

Ve Francii se před impresionismem a postimpresionismem (Claude Monet, Auguste Renoir, Edgar Degas, Alfres Sisley, Vincent van Gogh, Paul Gauguin) prosazovalo akademické malířství (l'art académique). To se obracelo k vznešeným námětům antiky, historie a Orientu. Žánr všedního života byl opomíjen. Obrazy se vyznačovaly předností linií před barvou. A obrysy postav musely být ideální, ne podle skutečnosti. My dnes obdivujeme hlavně impresionisty, ale i akademický styl měl v sobě mnohé kvality. Alexandre Cabanel namaloval Zrození Venuše (1863).

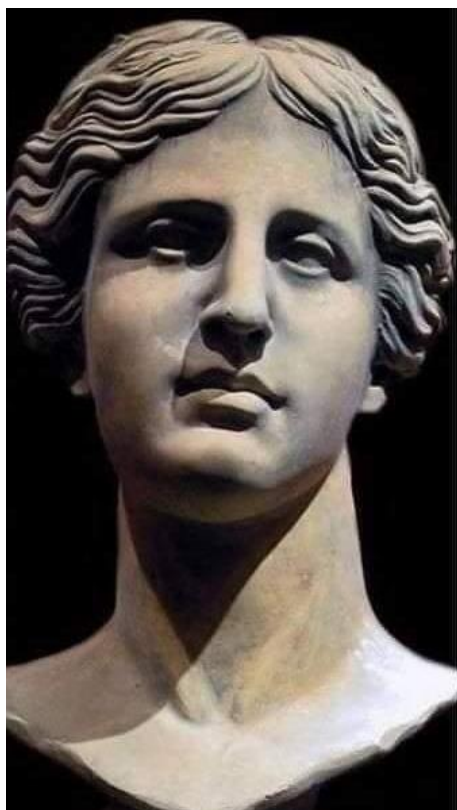
Muži touží po ženách jako smyslných bytostech a zároveň by je chtěli mít jako anděly. Muž chce mít ženu ve svém loži i na oltáři. Odkud pochází toto zvláštní přání? Stačí k vysvětlení vývojová teorie Charlese Darwina? Ve skutečnosti je žena biologicky spojena se zemí více než muž. Je pošetilé z ní dělat andělskou bytost, která má být čistě spirituální. V každém případě se zdá, že bohyně Venuše Miloská v sobě zahrnuje oba aspekty, erotiku i nadpozemskost. A proto tolik poutá naši obrazotvornost.

Zrození Venuše. Anebo zrození ženy. Koláž Joan Pope. „Blanche, Vénus émerge, et c'est la Nuit.“ Paul Verlaine, Saturnské písně.

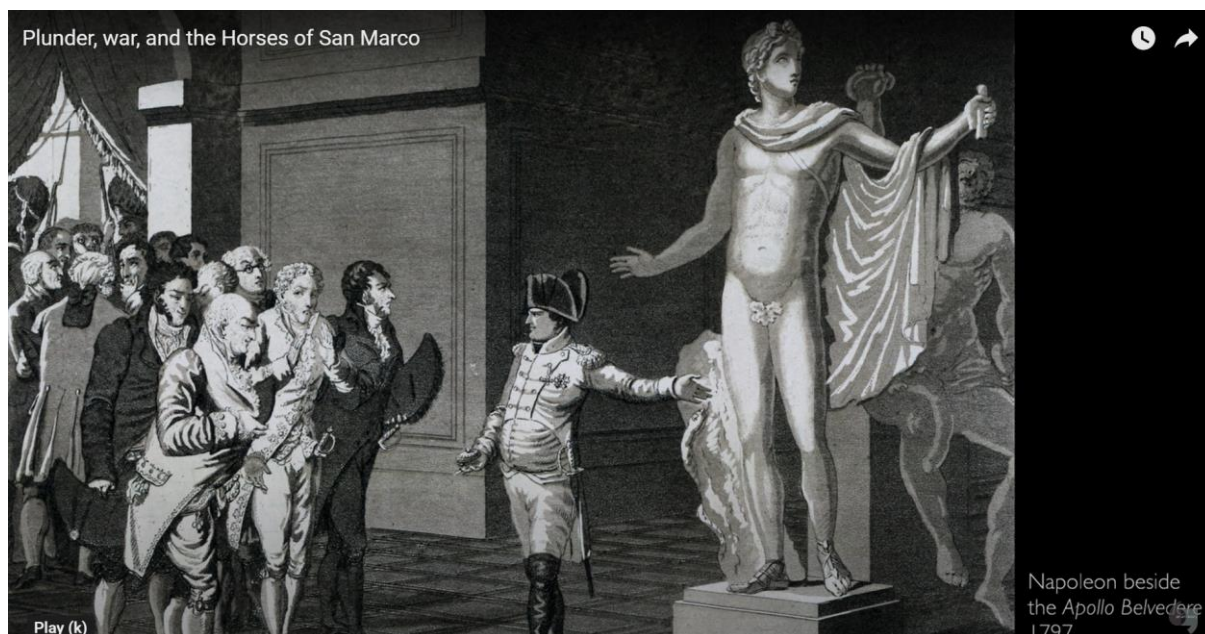
Kamenná hlava bohyně Aphrodité ve srovnání s řeckou modelkou Andriani Karantoni z Kypru (narozena roku 1993). Stejný typ ženské krásy jako před dvěma tisíci lety. Bohyně Afrodité se měla na Kypru narodit.

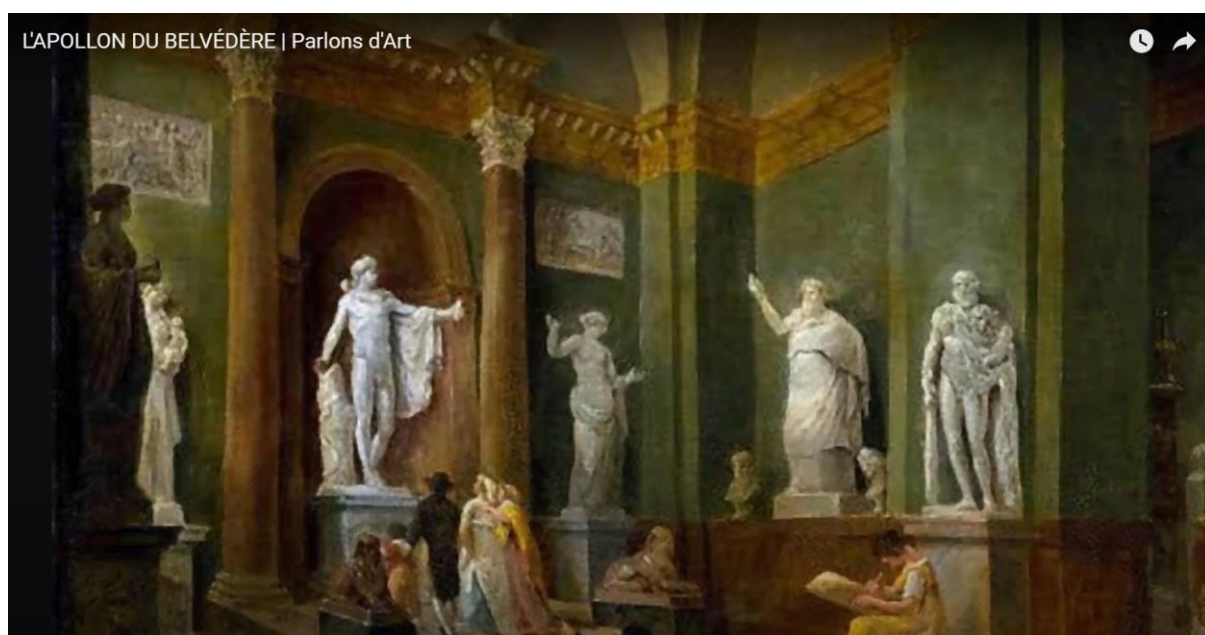
Francie byla z hlediska antických památek v muzeích v roce 1820 v tíživé, překerní situaci. Když byl poražen Napoleon Bonaparte, požadovalo několik evropských zemí, zejména Itálie, aby jim byly vráceny artefakty ukořistěné předtím během úspěšných tažení francouzských armád. Tak se i stalo. Ve Francii se změnil politický režim, leč touha po velikosti v oblasti umění a muzeálních sbírek zůstala stejná. Proto byl nález Venuše Miloské vítán a oslavován i ve vládních kruzích.

Napoleon Bonaparte vedle italské sochy Apollona Belvederského, kterou odvezl z Říma do Paříže v roce 1797. U této hellenistické sochy z prvního století se obdivovala dynamika rukou i nohou. Podle opánek na nohou šlo usoudit, že jde o dílo římského umělce. Apollon Belvederský právě vystřelil šíp, snad aby zabil hada Pythona nebo obra Titylose. Apollonovy svaly jsou ještě v pohybu. Apollon Belvederský stojí vlastně jen na jedné noze, což opět prohlubuje dojem jeho hybnosti. Je vytesán z bílého italského mramoru. Je vysoký 220 cm.

Bližší okolnosti nálezu sochy Apollona Belvederského nejsou známy. Měl být objeven roku 1489 v Anziu, asi 50km na jih od Říma. Jako první majitel je znám papež Julius II., jenž sochu umístil v paláci Belvedere. Apoleon Belvederský pobyl v Louvre ve zvláštní nice 15 let. Pak vítězové nad Napoleonem Bonaparte božského lukostřelce vrátili do Vatikánu. Pro Louvre to byla citelná ztráta, protože Apollon Belvederský byl opěvován mnoha soudobými kunsthistoriky. Němec Johann Joachim Winckelmann tuto sochu považoval za vznešený a velkolepý výraz veškerého řeckého umění.

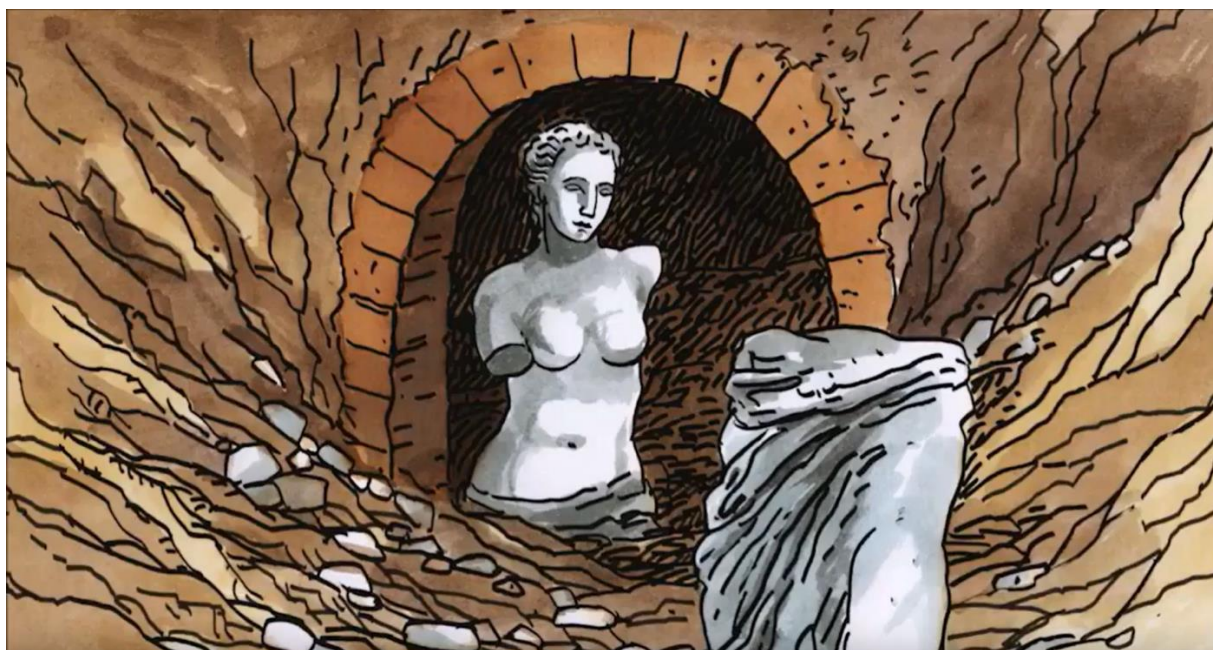
V roce 1820 si na řeckém ostrově Milos v archipelu Kyklády v Egejském moři stavěl rolník Giorgios Kentrotas dům. Stavebního materiálu měl dostatek, protože všude kolem byly antické ruiny. O ty projevoval zájem i mladý francouzský námořní důstojník Olivier Voutier z goelety l'Estaffete, který si je ze záliby v řeckých starožitnostech kreslil. Ostrov Milos leží mezi Krétou a řeckou pevninou, zhruba v polovině trasy.

Náhle se pod úderem Kentrotasova krumpáče propadla jedna kamenná dlaždice. Pod ní bylo sklepení a v něm jakási antická socha. Olivier Voutier přispěchal a strnul úžasem.

Giorgios Kentrotas za pomoci francouzských námořníků vyprostil z útroby země antickou sochu z velmi čistého mramoru představující krásnou mladou ženu. To nemohl být nikdo jiný než bohyně lásky a krásy Afrodité. Alias římská Venuše. Socha byla v nadživotní velikosti, vysoká 2 metry. Podle některých indicií měla Afrodité v kryptě ještě ruce, které se posléze ztratily. Tak to později líčil Giorgiův syn. Ale to je jen jedna verze objevu Venuše Miloské.

Olivier Voutier a další francouzští aktéři mysleli hned na Afrodité. Ve skutečnosti to mohla být i jiná bohyně, třeba Amphitrité, bohyně moře kolem ostrova. Řekové dávali svým sochám do rukou různé dopňky, které pomáhaly určit jejich identitu. Venuše mívaly v rukou bronzové zrcadlo. To u Venuše Miloské nelze provést, protože paže chybí.

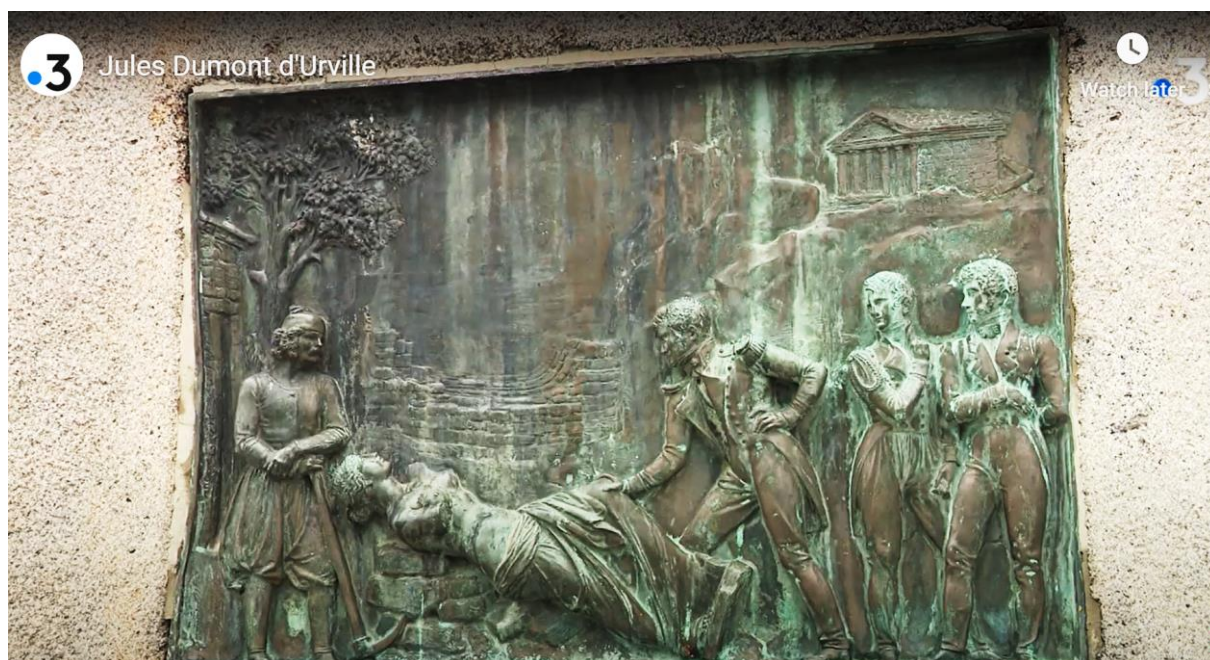

Nicméně při vykopávkách v okolí původní jeskyňky bylo nalezeno i kamenné jablko, ze stejného jemného mramoru jako je Venuše Miloská. A jablko bylo atributem Afrodité. Jablko jí jako nejkrásnější bohyni podal princ Paris z Tróje na hoře Idě.

Velkou úlohu při posuzování sochy Venuše Miloské sehrál i mořeplavec kontra-admirál Jules Dumont d'Urville (1790 až 1842). To byl Normand'an, možná potomek Vikingů, kteří se

v Normandii usazovali v 9. století. Jules Dumont d'Urville měl na Venuši Miloskou upozornit francouzskou ambasádu v Istanbulu. Řecké ostrovy patřily tehdy stále ještě Turecku, ačkoli brzy vypukla válka Řeků za národní osvobození. Jules Dumont d'Urville udával, že Venuše Miloská držela v jedné ruce jablko. To by znamenalo, že socha byla poškozena až později. Dumont d'Urville dostal za svoje angažmá ve prospěch získání Venuše Miloské vyznamenání Čestné legie.

Venuši Miloskou pro Francii získali námořníci a diplomaté. Jules Dumont d'Urville se později proslavil jako velký objevitel v Tichomoří a v Antarktidě. Dumont d'Urville třikrát obeplul svět. Byl to intelektuál, věnoval se botanice, kartografii, historii, uměl několik jazyků. Jeho zásluhou bylo to, že rozpoznal uměleckou i archeologickou hodnotu Venuše Miloské. Socha také mohla skončit někde na skládce odpadu nebo být rozmělněna na stavební materiál.

Jules Dumont d'Urville projevoval i zájem o život našich protinožců. V té době přitom ještě kvetl obchod s otroky.

Paradoxně zahynul Jules Dumont d'Urville v roce 1842 nedaleko Paříže, při železničním neštěstí na trati do Versailles. Uhořel v uzamčeném vagóně, i se svojí ženou Adèle Pépin, podle níž o 2 roky dříve pojmenoval v Antarktidě jeden úsek pobřeží Terre Adélie. Stalo se to u města Meudonu a bylo to jedno z prvních železničních neštěstí na světě. Takou smrt si slavný mořeplavec jistě nepředstavoval. Celkově zahynulo 55 lidí.

Vulkanický ostrov Milos v Kykládách v Egejském moři. Melon bylo řecky Jablko. Původní předřecké, foinické jméno ostrova však bylo Belos, podle boha Baala. Venuše Baalova?

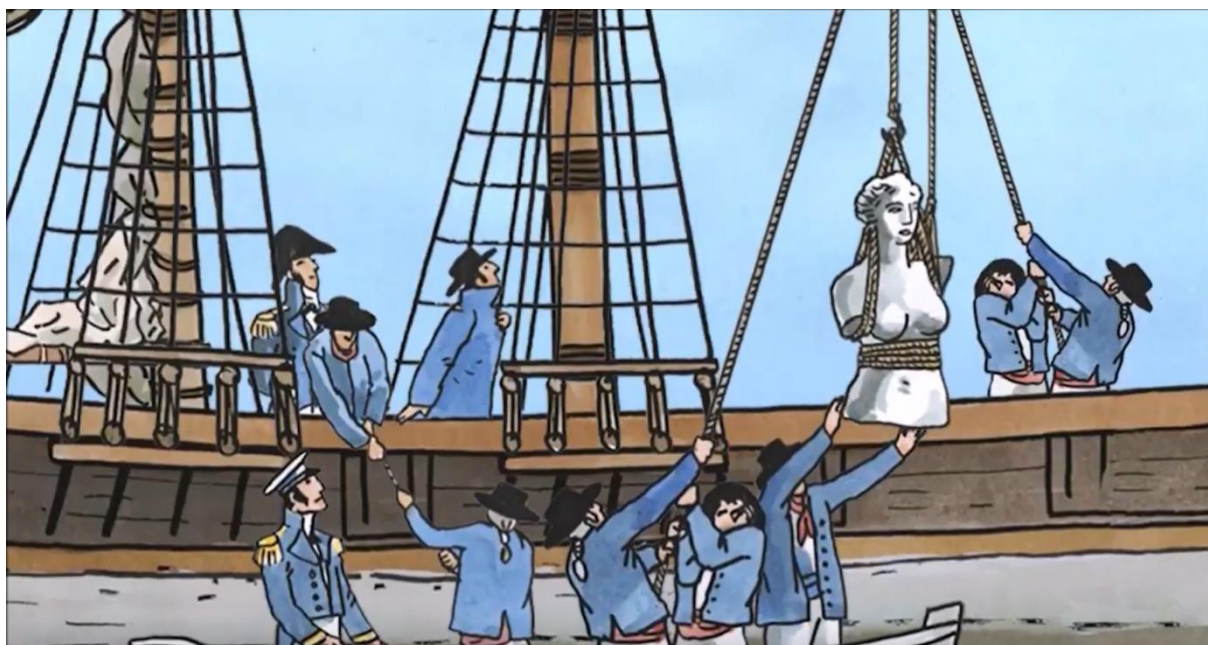

Francouzi po řadě peripetií vykopanou sochu Venuše Miloské koupili, v přepočtu asi za 11 000 dolarů dnes. Za vyplacenou částku si mohl Giorgios Kentrotas koupit stádo koz. Pak sochu

dopravili na goeletu l'Estaffete. Loď plula do Toulonu a odtud socha putovala po vodních cestách do Paříže.

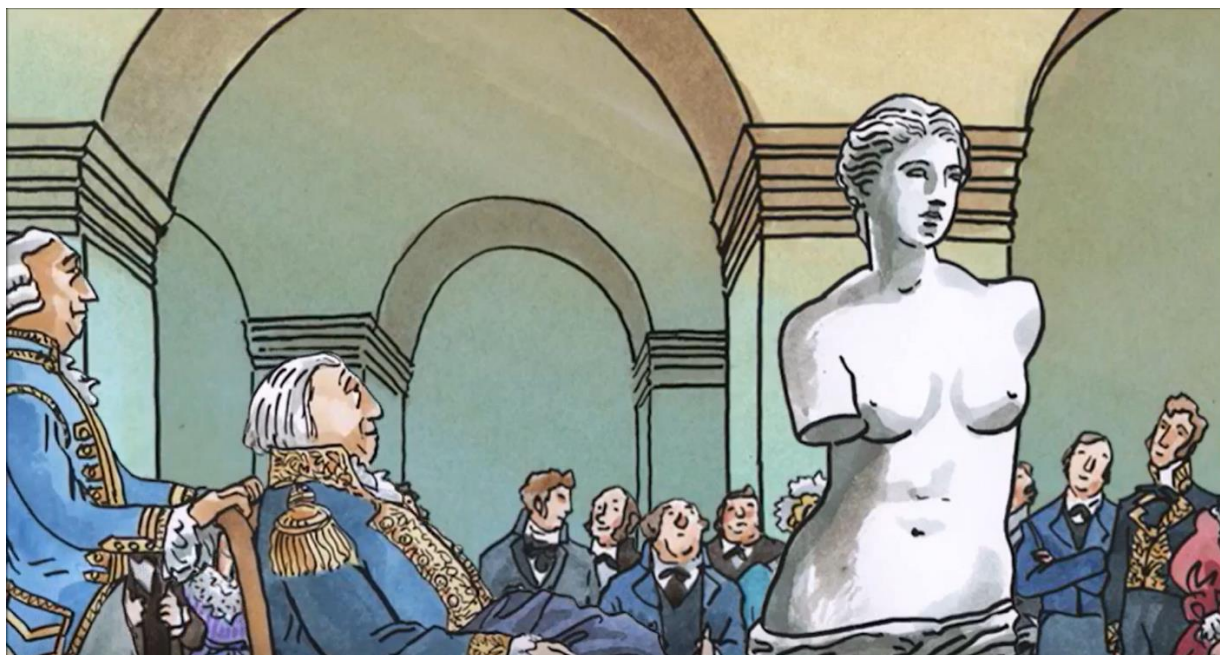

Manévrování s Venuší Miloskou nebylo nijak jednoduché.

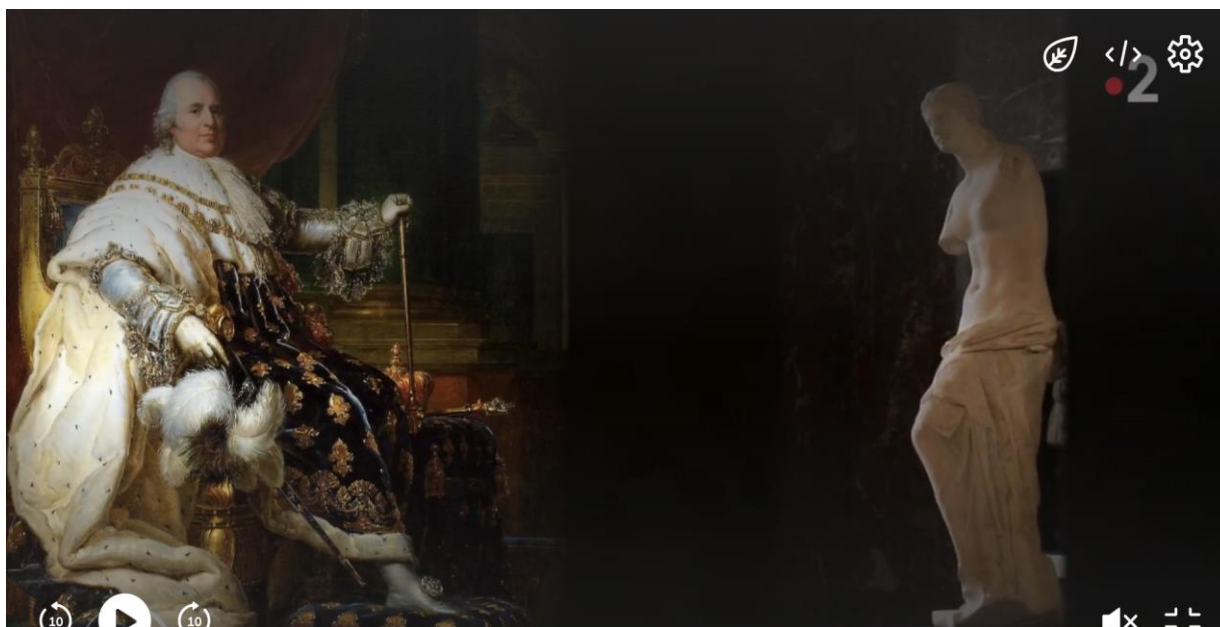

Tehdejší francouzský král Ludvík XVIII. věnoval sochu Venuše Miloské muzeu v Louvre. Snad se na ni ve skutečnosti ani nepřišel podívat. Král byl velmi tlustý a všude ho vozili v pojízdném křesle. Podle jednoho vyprávění byla Venuše Miloská speciálně kvůli Ludvíku XVIII. přesunuta do sálu, kam bylo možno s králem zajet. V každém případě byla Venuše

Miloská vysvobozena ze své podzemní krypty, kde čekala celá dlouhá staletí jako v zakletí. Pak během dvou let začala k sobě poutat pozornost světa. Už 200 let.

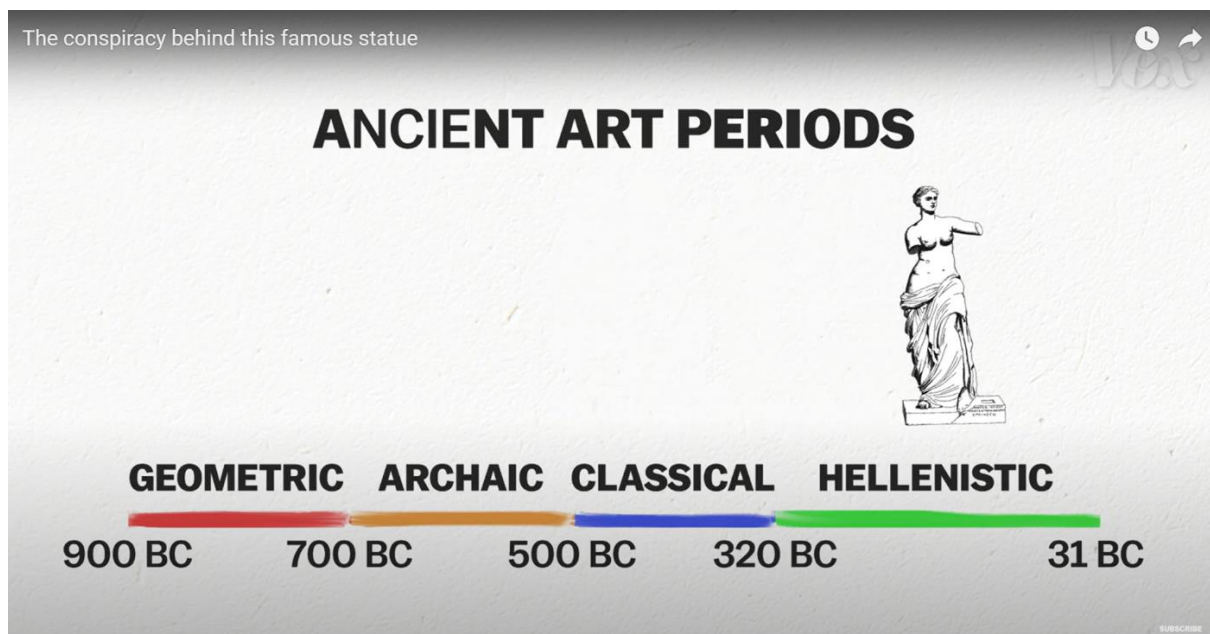

Když nepřije Venuše Miloská ke králi, musí král přijít k Venuši Miloské... Ludvík XVIII. trpěl i podagrou a dalšími neduhy.

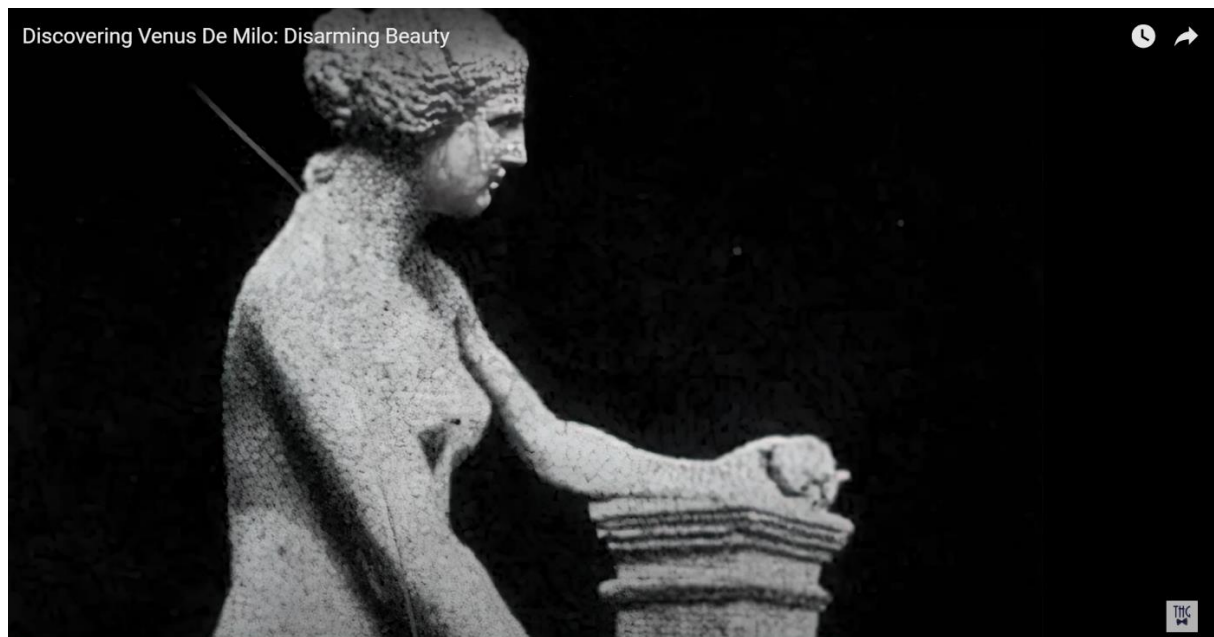

V Louvre znalci antiky potrdili, že Venuše Miloská je jedním z vrcholných děl starého řeckého sochařství. Aby byla důležitost sochy ještě zvýšena, řadili ji zprvu ke klasickému období (500 až

300 let před Kristem), které je proslulé vytríbeností a delikátností. Později se ukázalo, že je Venuše Miloská mladší a je třeba ji datovat do období helénistického. Tehdy existovala mánie považovat artefakty z klasického období za to nejlepší na světě a všechno ostatní za podřadnější. Řecké klasické umění mělo být nedostižným vrcholem veškerého umění v dějinách lidstva.

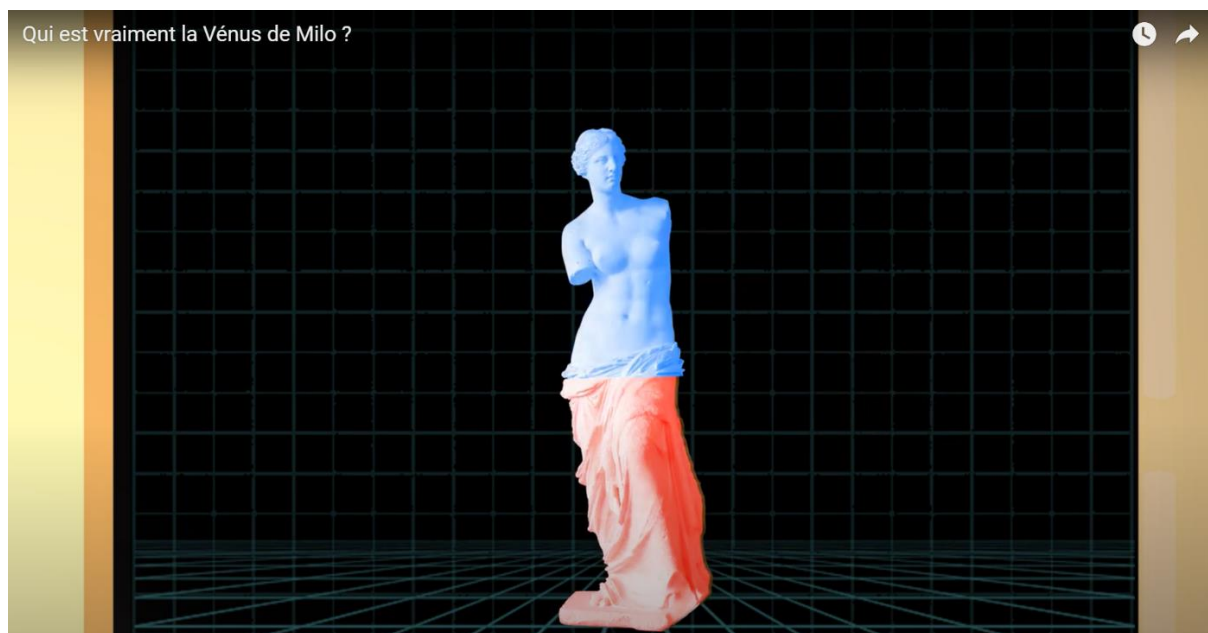
Ale už Plinius Starší v prvním století po Kristu hodnotil helenistické umění jako dekadentní ve srovnání s klasikou. V Louvre měli být zklamáni, když byl na úlomku podstavce Venuše Miloské objeven nápis: „Tuto sochu vytvořil Alexandros, syn Menida, občan Antiochie.“ Město Antiochie bylo založeno ve 3. století před Kristem. Venuše Miloská tedy nemohla být klasická, nýbrž helenistická. Američtí publicisté ze Smithsonian Insitute uvádějí, že vedení Louvre úmyslně část podstavce odstranilo. S poukazem na to, že k Miloské Venuši ani nepatří. Nicméně pozdější posudky vyzněly také ve prospěch období hellenismu. Venuši Miloské to neubírá ani na kráse, ani na hodnotě.

Na počátku 20. století se ukázalo, že Alexandros z Antochie byl i básník, hudebník a zpěvák. Nebyl tak slavný jako Praxiteles, ale jeho dílo mluví samo za sebe.

Socha Venuše Miloské se skládá ze dvou kusů mramoru. Jeden blok tvoří nohy, druhý torzo a hlava.

Původně byly řecké sochy barevné. Je možné, že Venuše Miloská měla suknici modré barvy. Je to tak důležité to vědět? Ano, ta bílá barva antických soch je důležitý evropský etnocentrický fenomén.

Evropský etnocentrický mýtus má jako významnou složku právě sněhobílé řecké, římské a hellénistické mramorové sochy. Ony byly původně polychromatické, leč během staletí vybledly. Pro náš Západ symbolizovala od 16. století bílá barva nebeského ducha, ušlechtilost, vznešenost, nadpozemskost. Staré Řecko bylo viděno jako země bílých Olympanů, kteří sestoupili na zem a obývali majestátné chrámy stejně skvostně čistá a neposkvrněná, jako byli oni sami. Řecko bylo nejen idealizováno, bylo i zbožštěno. A nabíleno.

Řekové a Římané používali při své sochařské tvorbě mramor nikoli proto, že byl oslnivě bílý. Důvod byl v kvalitě materiálu a v tom, že mramor dlouho uchovával nanesenou barvu. Ale renesanční a později osvícenská Evropa to nechtěla vědět. Evropa byla dědicem řecké učenosti, filozofie a umění. Představovala si Řeky jako nadlidi, a zároveň se k nim hlásila. Bílá neposkvrněnost se stala rozlišovacím znakem vůči jiným rasám, barbarům, divochům a primitivům v jiných částech světa.

Západní Evropa se identifikovala s bílou barvou. Evropané se tak mimo jiné chtěli odlišit od ostatního barevného světa Turků, Asiatů, Afričanů i amerických Indiánů. Bílá barva kůže byla spojována s rasovou, technologickou i kulturní nadřazeností vůči ostatním světadílům a pronárodům. Všimněme si, jak to kontrastuje s pohledem malíře Paula Gauguina na konci 19. století. Gauguin se sám pokládal za métequa, míšence bělocha a peruánského Indiána.

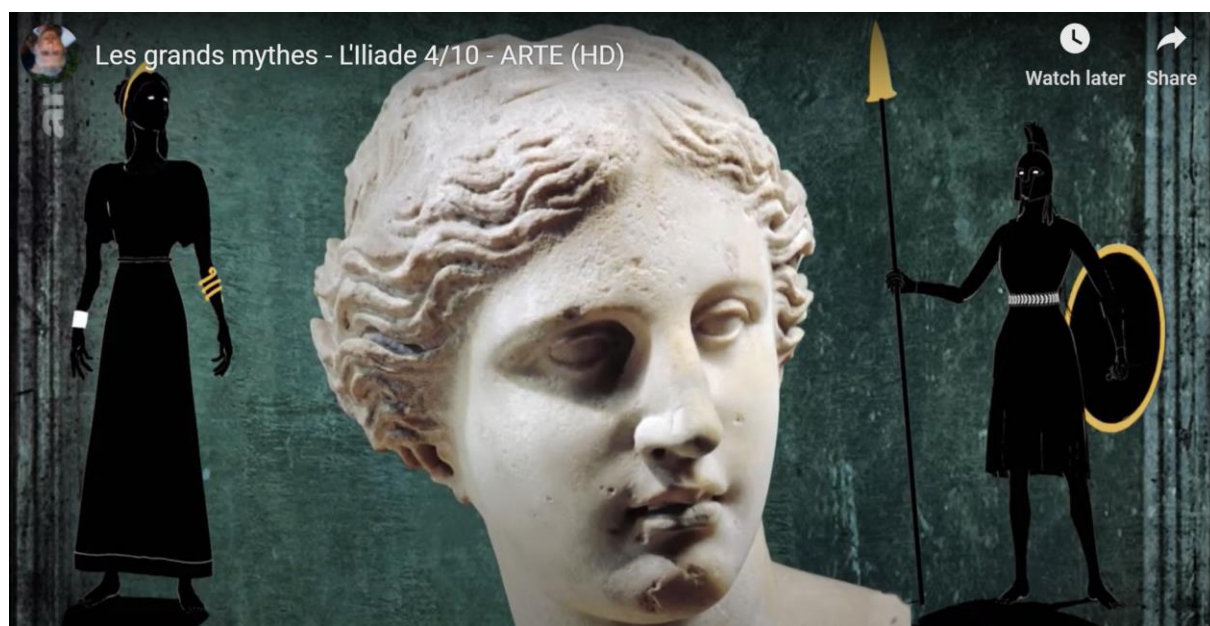
Vedle geografického vymezení Evropy vedly ještě bílé řecko-římské sochy k historickému odlišování. Šlo o to popřít barevný středověk, a vrátit se k idealizované bílé antice. Přeskočit etapu považovanou za barbarskou, ustrnulou, nehybnou, zcestnou. Nový moderní Evropan měl překlenout stagnující močál středověku a vrátit se k bělostným hrdinům velké Hellady, odkud máme všechny naše instituce a duchovní poklady: demokracii, filozofii, umění, poezii, divadlo, geometrii, medicínu, historii. Tak smýšlelo 19. století.

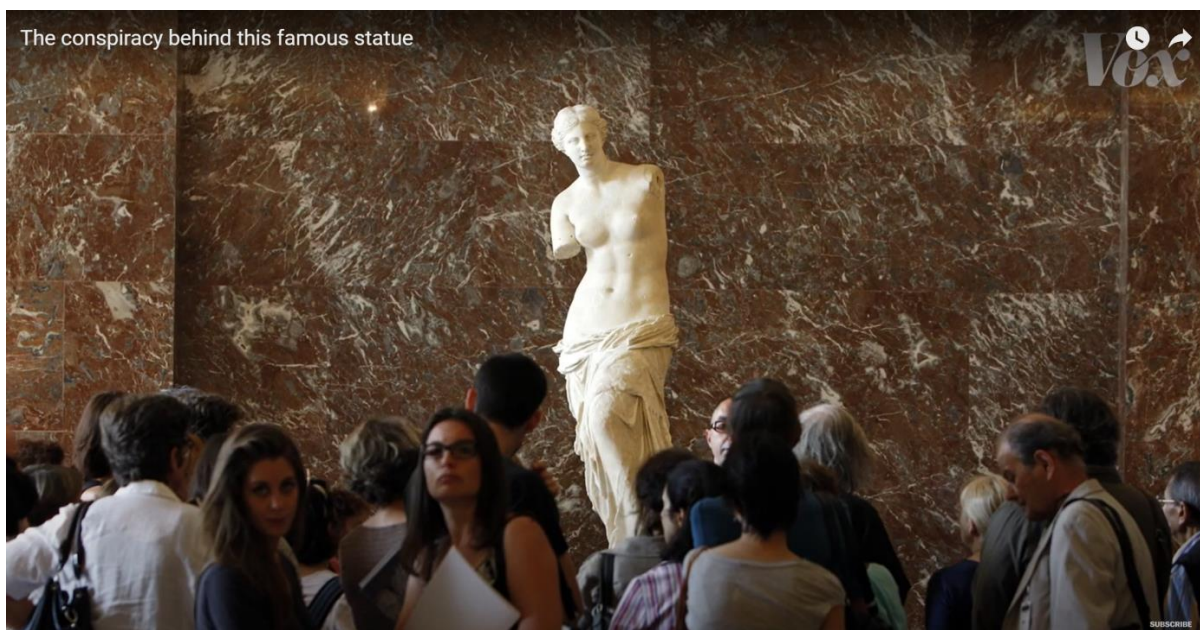
Venuše Miloská měla původně náušnice, náramky na rukou, ve vlasech ozdobnou stuhu.

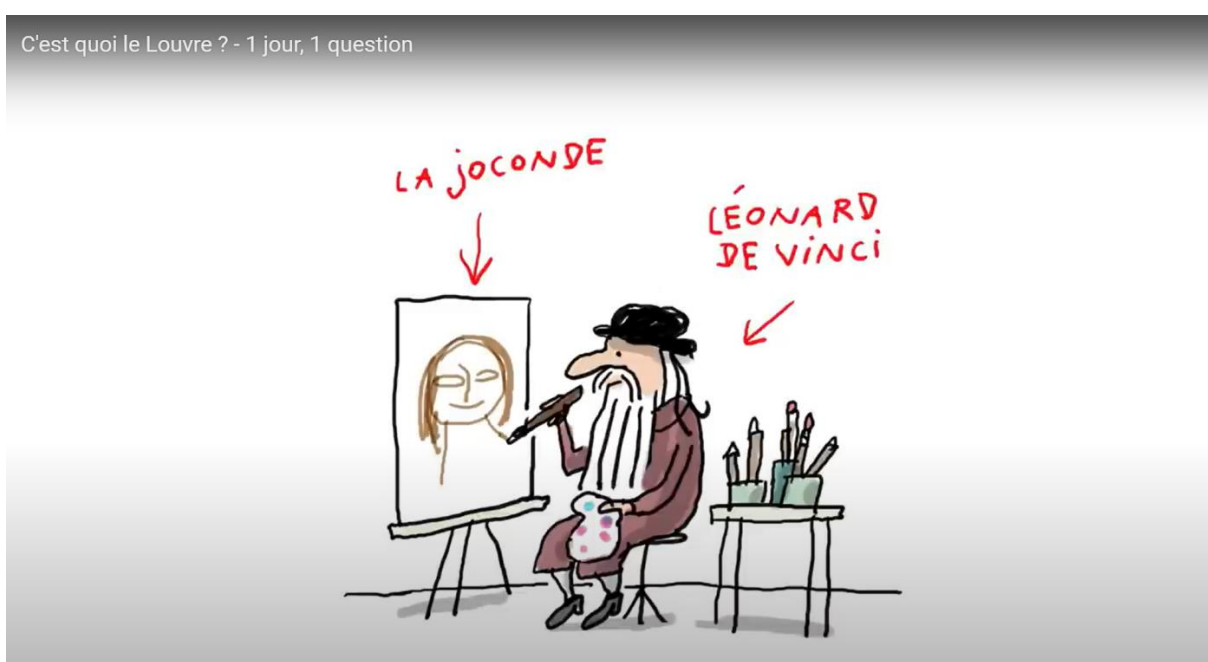
Při prohlídce Venuše Miloské v Louvre by si měl návštěvník připomenout i hlavní mytologické příběhy, s nimiž je Afrodité spojována.

Jeden čas byla Venuše Miloská umístěna v Louvre v oddělení antických památek, což byly původně komnaty královny Anny Rakouské, známé ze Tří mušketýrů. V roce 2010 jí bylo vyhrazeno speciální místo, aby ji mohli obdivovat četní návštěvníci. Ale je opět sama, jako v kryptě na ostrově Milo...

MONA LISA. V muzeu v Louvre je tento obraz prezentován takto: „Portrét Lisy Gherardini, řečené Mona Lisa, Gioconda nebo la Joconde.“ Leonardo da Vinci si v tomto případě nedělal žádné předběžné studie jako obvykle. Začal Monu Lisu malovat v roce 1503 a dokončil ho v roce 1506. Tedy Botticelliho Zrození Venuše je starší o asi sedm let. Mona Lisa měla být asi 24 letá žena florentského obchodníka s hedvábím Francesca del Giocondo. Je to rozměrově malé dílo, 53 cm krát 77 cm, ale svojí popularitou převyšuje všechno, co Louvre vystavuje. Jsou to olejové barvy na dřevě z topolu.

Prvním velkým obdivovatelem malířského portrétu Mony Lisy musel být sám jeho autor. Sám Leonardo da Vinci. Jak je možné, že hotové dílo neodevzdal objednavateli? Proč ho měl u sebe posledních 16 let svého života? Proč se s ním tahal přes Alpy v roce 1516, když odcházel z Itálie do francouzského exilu? Proč měl obraz Mony Lisy i v ložnici na zámku Clos de Lucé, kde umřel?

Leonardo da Vinci byl současníkem Kryštofa Kolumba. Nevíme jistě, zda byl Leonardo da Vinci o objevu Nového světa informován? Spíše ano. Umřel asi rok před dobovatelskou výpravou conquistadora Hernando Corteze proti Aztékům v Mexiku. Amerigo Vespucci psal o Americe rodu Medicejských ve Florencii. A Medicejští byli dřívější mecenáši Leonarda da Vinci. Victor Hugo situoval děj svého románu Notre Dame de Paris do roku 1482. Tehdy opustil Leonardo da Vinci Florencii a začal pracovat v Miláně pro vévodu Ludovica Sforzu. Leonardo da Vinci by mohl namalovat nejen Monu Lisu, ale i Hugovu cikánku Esmeraldu.

Léonard de Vinci (1452-1519)

Léonard de Vinci est né à Vinci, en Italie.
Il est mort en France. Il était à la fois peintre, sculpteur,
architecte, inventeur, astronome et mathématicien !

Une enfance **studieuse**

Léonard de Vinci passe son enfance en Toscane, dans le centre de l'Italie. Il étudie la musique, la grammaire et les mathématiques. Puis, il apprend la peinture et la sculpture avec l'un des plus célèbres artistes italiens de cette époque, Verrocchio.

Un peintre célèbre

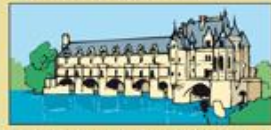
Léonard de Vinci a peint peu de tableaux, mais ses œuvres sont célèbres dans le monde entier. La plus connue est *La Joconde*, un tableau exposé au musée du Louvre, à Paris.

Machine volante
imaginée par
Léonard de Vinci.

La Renaissance

C'est, en Europe, la période historique qui vient après le Moyen Âge. Elle va de la fin du XIVe (14e) siècle à la fin du XVIe (16e) siècle. De nombreux grands artistes et savants, comme Léonard de Vinci, ont vécu à cette époque. C'est aussi à ce moment que certains châteaux, comme les châteaux de la Loire, ont été construits.

Des idées géniales

Pendant sa vie, Léonard de Vinci a dessiné les plans de milliers de machines. Il a imaginé ce que pourraient être l'hélicoptère, le parachute, le **scaphandre**, l'automobile, le char de combat... C'était un **visionnaire**. Il a aussi fait les plans de nombreuses constructions : des ponts, des **canaux**...

Le scaphandre

Le parachute

Le char de combat

Dico

Leonardo da Vinci je dnes prezentován jako asi největší génius italské renesance, ale je fakt, že za svůj život namaloval jen asi 20 obrazů. Leonardo da Vinci byl inženýr, vynálezce, anatom, botanik, ornitolog, přírodovědec, ekolog, hydrolog, malíř, sochař, urbanista, architekt, mechanik, designér, hudebník, filozof a spisovatel. Byl renesanční osobnost, která i po 500 letech vzbuzuje velký zájem lidí po celém světě. Byl to geniální diletant, podivínský z řady ohledů. Byl nemanželské dítě, vegetarián, homosexuál, levák, heretik, excentrik, roztržitý člověk, bez formálního vzdělání, bez univerzity, bez znalosti latiny a řečtiny.

Právě proto, že byl Leonardo da Vinci takto univerzální, má nárok na titul génia italské renesance. Podle rakouského myslitele Otto Weininger z konce 19. století je univerzalismus poznávacím znakem génia. Nemůže být génius malířství nebo génius hudby. Nebo ani vědec-specialista není geniální. To jsou jen velké talenty v určité oblasti. Génius je všestranný. Je to člověk, který všechno ví, aniž se tomu učil. Kdo jiný odpovídá těmto kritériům lépe než Leonardo da Vinci?

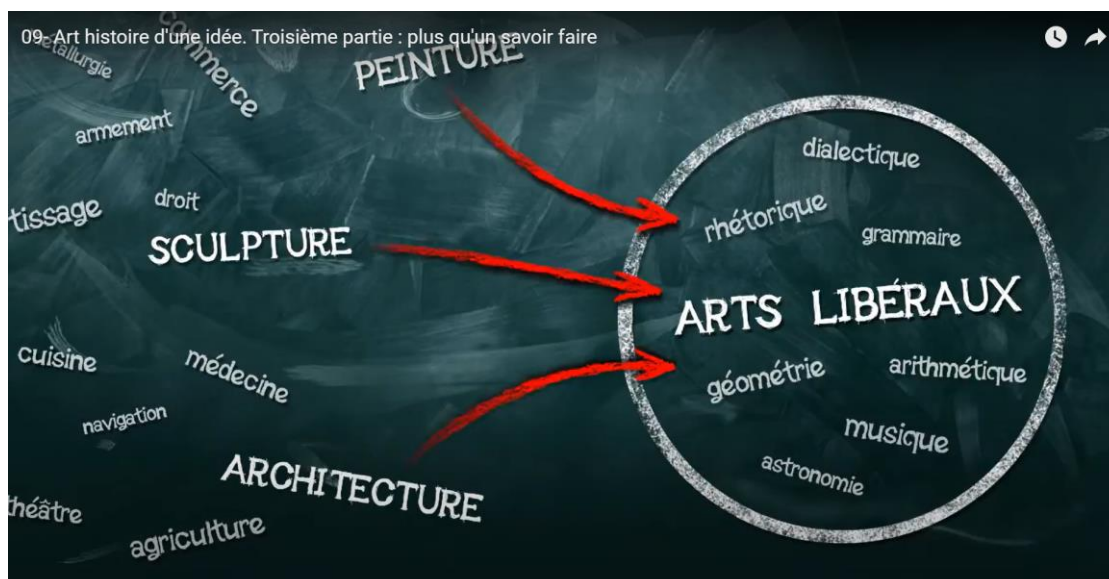

I když Leonardo da Vinci maloval málo, jeho díla jsou výjimečná a úžasná. Od něho pochází aforismus, že malba je záležitostí mentální (*cosa mentale*). Jak tomu rozumět? Ve středověku bylo malířství pokládáno za druh řemesla a bylo řazeno k umění

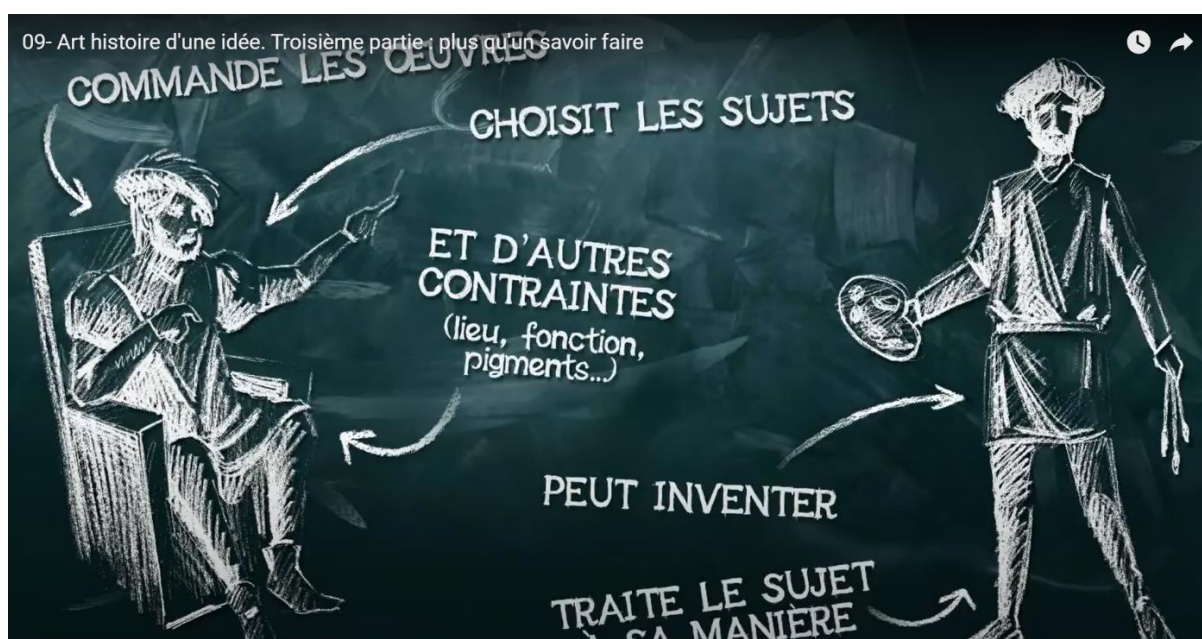
mechanickým. Teprve v renesanci začali malíři, sochaři a architekti usilovat o zařazení do vyšší kategorie umění liberálních. Ta byla spojována s dovednostmi mentálního druhu, a tudíž nadřazená nižší kategorii mechanické, manuální. Leonardo da Vinci prosazoval spiritualizaci malířství.

Malířství se začalo geometrizarovat, v perspektivním vidění, protože geometrie náležela k liberálním uměním. Jiná snaha byla sblížit malířství s poezií, která spadala rovněž do liberálního okruhu. To se projevovalo v požadavku, že obraz musí být čten. Všechny tyto snahy renesančních malířů o povznesení jejich umění tudíž měly svoje opodstatnění, nebyly náhodné a jenom rázu technologického, nového know-how.

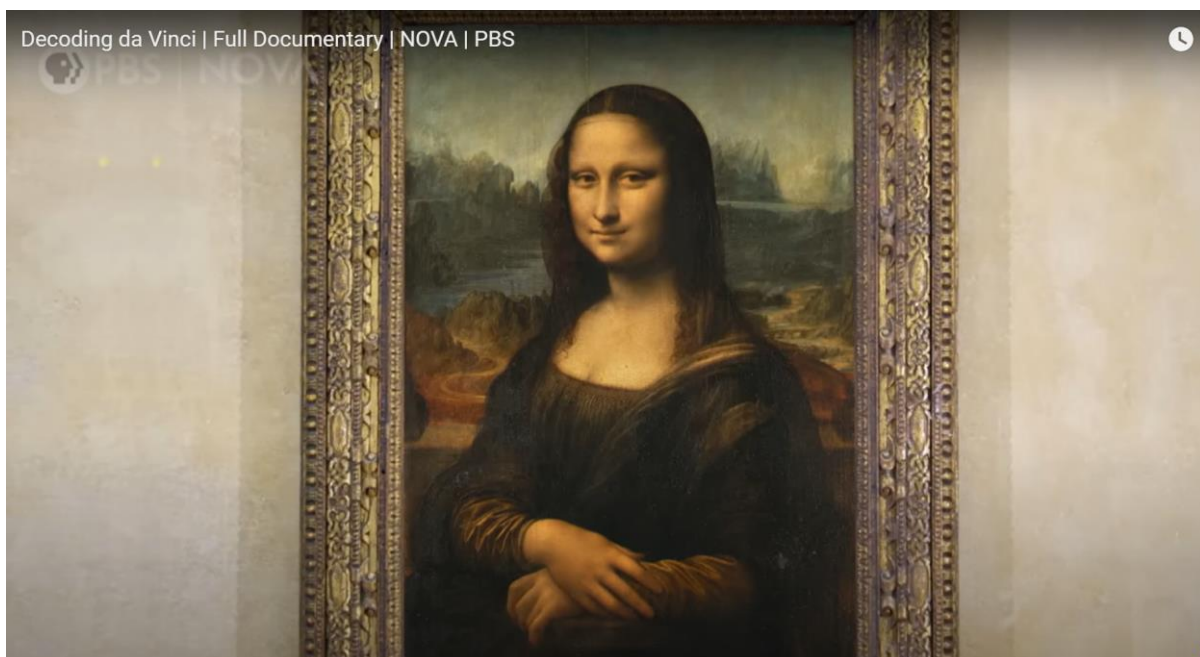

Leonardo da Vinci byl představitelem nového typu renesančního malíře. Pracoval na objednávku a zpracovával syžet, který vybral jeho mecenáš. Ten také stanovil místo a účel malby. Avšak malíř již může sám vynalézat, pozměňovat a pojmout věc svým vlastním způsobem. To byl velký rozdíl oproti středověkému tvůrci, jenž byl většinou jen vykonavatelem. A obraz se u Leonarda da Vinci nejprve tvořil v mozku. Italský historik z poloviny 16. století Giorgio Vasari vyslovil domněnku, že Leonardo da Vinci nedokončil mnoho obrazů proto, že je nejprve namaloval ve své fantazii a pak nevěřil ve svou dovednost tyto vidiny materializovat.

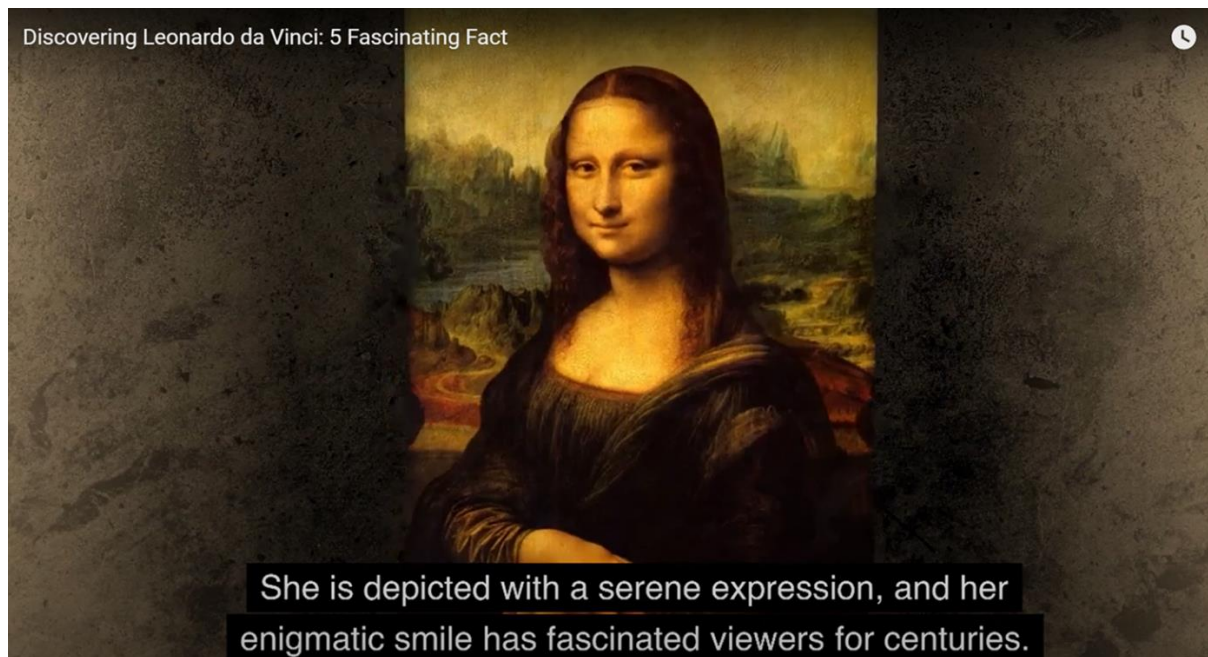

KULT MONY LISY. Proč je právě Mona Lisa tolik obdivována a vyhledávána? Mluví se dokonce o ikoně západní civilizace. Nemá to být náhrada za katolickou Madonu? Mona či Monna je zdrobnělina slova Madonna, latinsky Mea Domina, francouzsky Ma Dame. Moje paní. Tmavý šat, důstojný rezervovaný postoj, žádné šperky či ozdoby, prostý majestát. Anglický umělecký kritik Walter Pater psal, že Mona Lisa je ozvěnou ctnostné a loajální Odysseovy manželky Penelope. Mona Lisa nemá obočí, ani oční řasy. Zdá se, jako by diváka svým pohledem všude pronásledovala. Lehce se usmívá. Podle francouzského znalce umění Daniela Arasse to byl právě Leonardo da Vinci, kdo jako

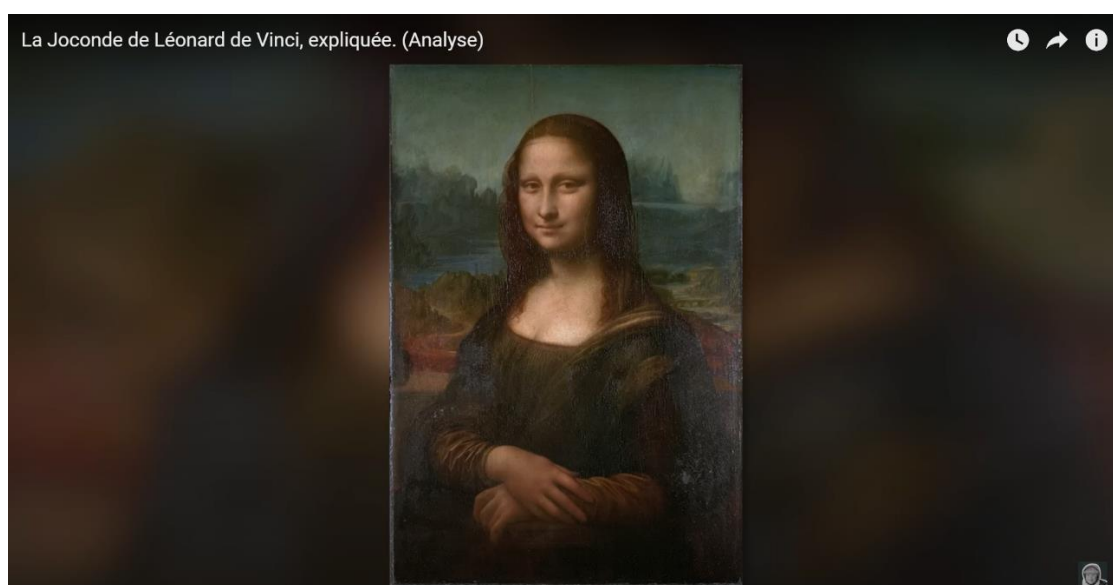
první vyobrazil usmívajícího se člověka. Usmívající se mladou ženu.

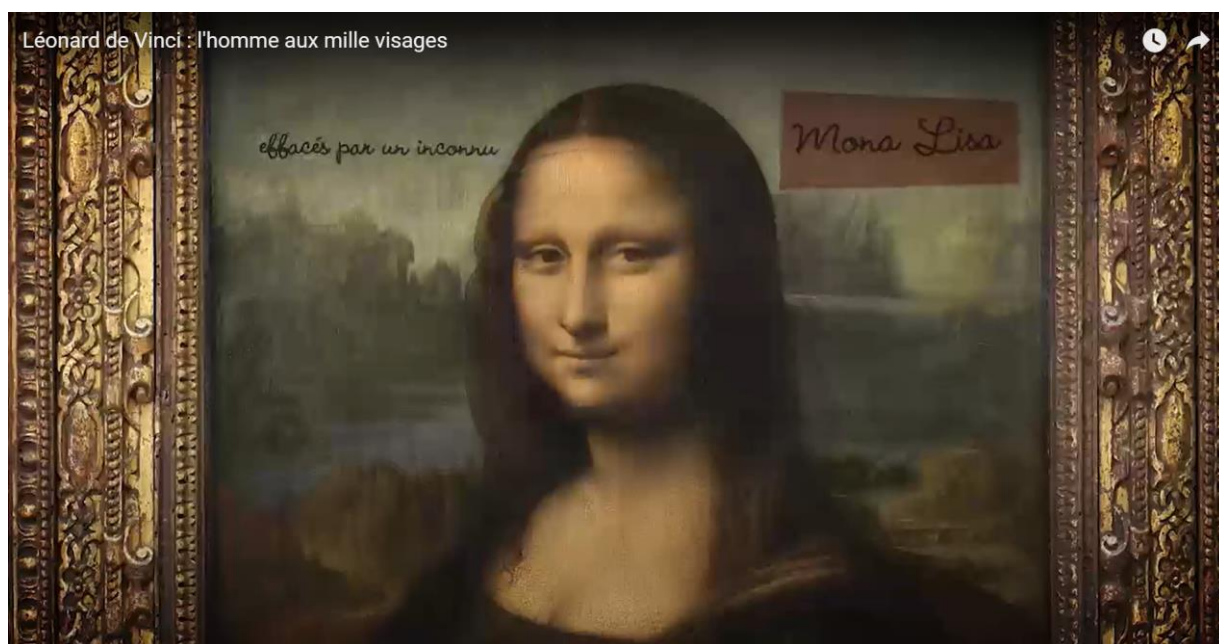
Velkou inovací Leonarda da Vinci bylo zasazení portrétu do fiktivní krajiny. Mona Lisa jako by sedí v otevřené loďce. Za ní na pozadí obrazu je vidět řeka, asi Arno, obloukový most, jezero, klikaté cesty a pahorky, skály. Je to italská kultivovaná krajina. Malíř umístil čáru horizontu do roviny očí Mony Lisy, i když jinde horizont situoval do úrovně krku. Tato změna Monu Lisu integruje do okolní krajiny a činí ji více tajuplnou („Soyez mystérieuses.“ Paul Gauguin). Důležitý je i sluneční přísvit, jenž však není ostrý. Krajina působí oproti postavě mlhavě, což vytváří dojem hloubky obrazu.

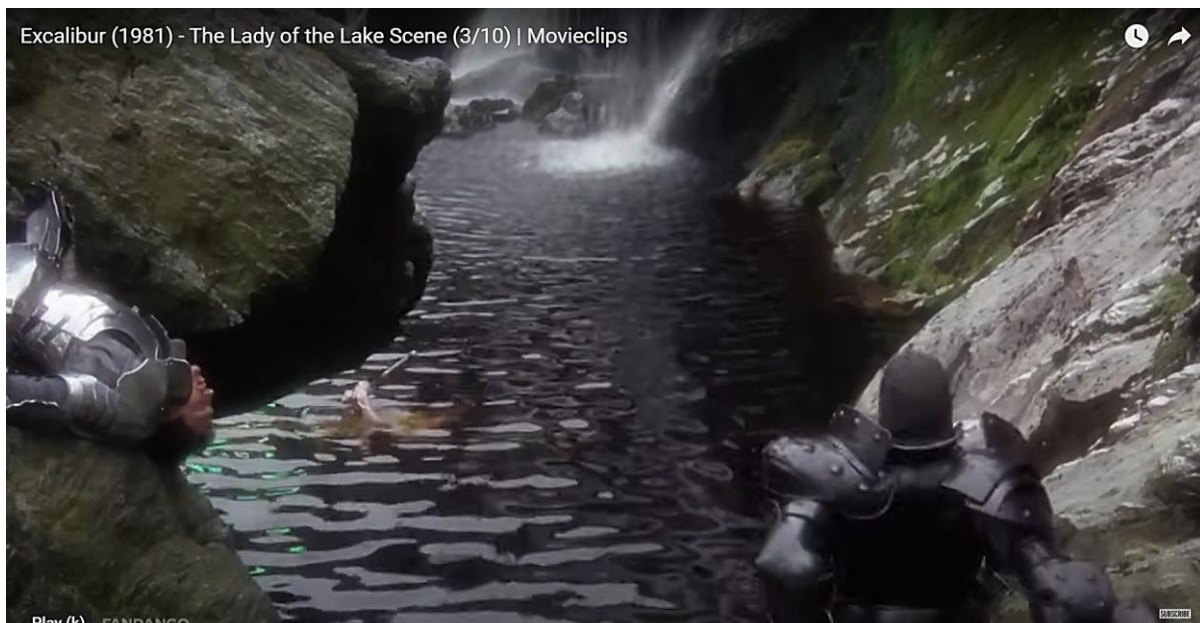
Současný americký kritik umění Kelly Grovier uvádí, že ve skutečnosti Mona Lisa nesedí před krajinou. Ona sama je krajinou. A to krajinou vodní, skoro podmořskou. To má být onen nazelenalý přísvit celého obrazu, jako když slunce chabě proniká do svrchních vln oceánu. Mona Lisa je sama velmi akvatická. Její šat je hnědozelený jako mořské řasy, je to její druhá kůže obojživelníka. Řeky, které tu vidíme, ať už imaginární nebo skutečné, Monu Lisu nejen obtáčejí, ale protékají jejím tělem. Jsou zdrojem její existence. Nezapomeňme, že Leonardo da Vinci byl od dětství fascinován hydrologickými silami, řekami, potoky, prameny, které utváří krajinu.

Velmi tenký lehký průsvitný závoj, který má Mona Lisa na hlavě a zastírá jí i okraj čela, barevně téměř splývá s jezerní hladinou. Na zvětšené kopii obrazu to je dobře vidět. Vědci zkoumali Monu Lisu i v infračerveném světle. Ukázalo se, že v rovině závoje se skrývá 20 vrstev malby. A tyto vrstvy jsou dohromady tlusté jenom jako poloměr lidského vlasu. Leonardo da Vinci pracoval v mikroskopickém světě. Maloval svoji Monu Lisu, jako by byl moderní chirurg operující nemocného pacienta. Je možné, že lehounký závoj je guarnello, gázová rouška, kterou v tehdejší Itálii nosily těhotné ženy.

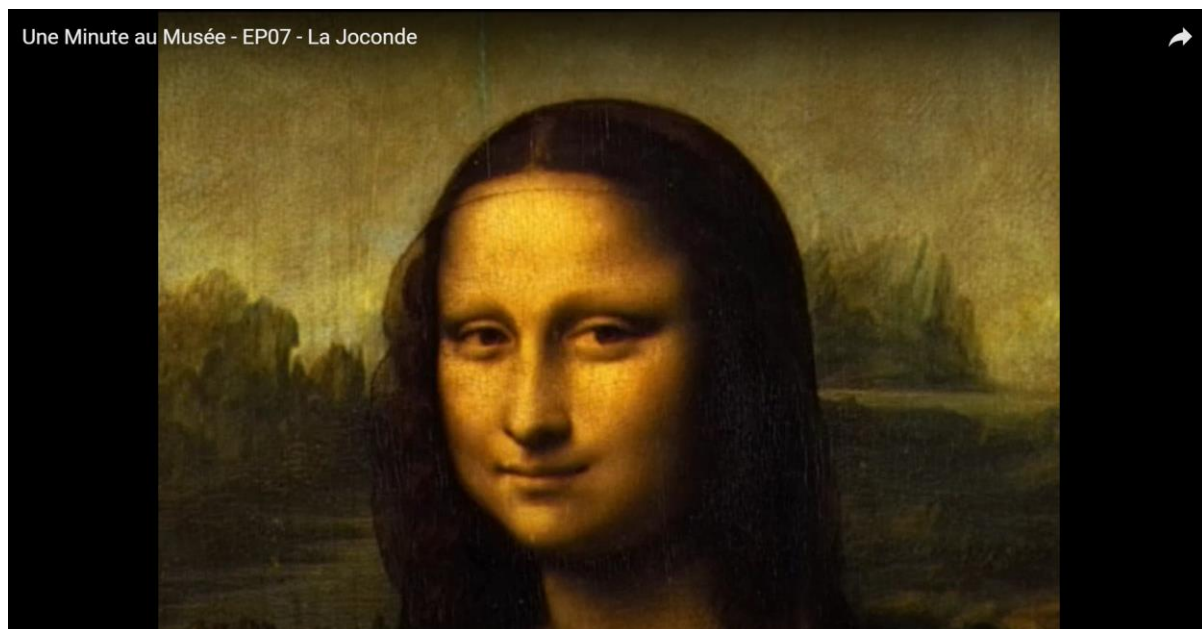
Mona Lisa jako žabí žena? A frogwoman? Une femme-grenouille? Nymfa? Rusalka? Lady of the Lake? V legendách o králi Artušovi, který měl vládnout v Anglii a v Bretani, se objevuje Dáma od jezera, vodní víla Viviane. To ona darovala Artušovi kouzelný meč Excalibur. Ale mohl Leonardo da Vinci tyto keltské mýty znát? Vždyť Monu Lisu maloval ještě v Itálii?

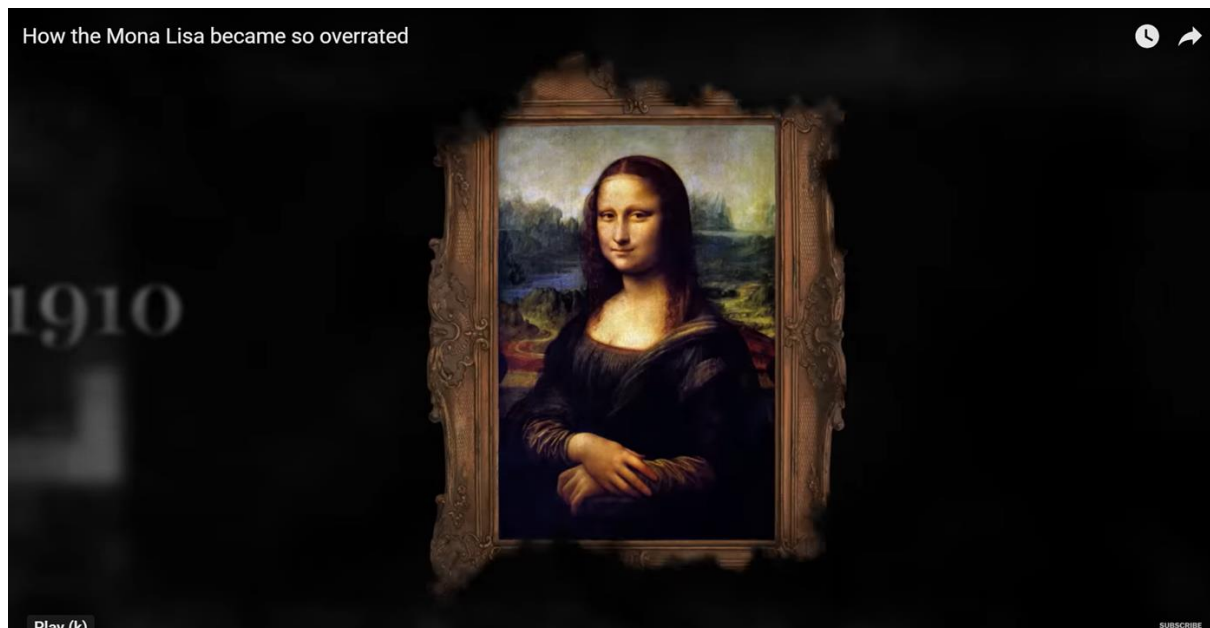
Leonardo da Vinci měl spíše na mysli i evangelickou scénu setkání Ježíše Nazaretského se samaritánskou ženou u studny. Tato scéna z evangelia svatého Jana byla renesančními malíři hojně znázorňována. Ježíš poučuje Samaritánku o živé vodě, která obnovuje nejen tělo, ale i ducha. Leonardo da Vinci po svém zvyku tento motiv využil i pozměnil. U něho reprezentuje spirituální živou vodu Mona Lisa, zatímco řeka Arno pod mostem vodu pozemskou.

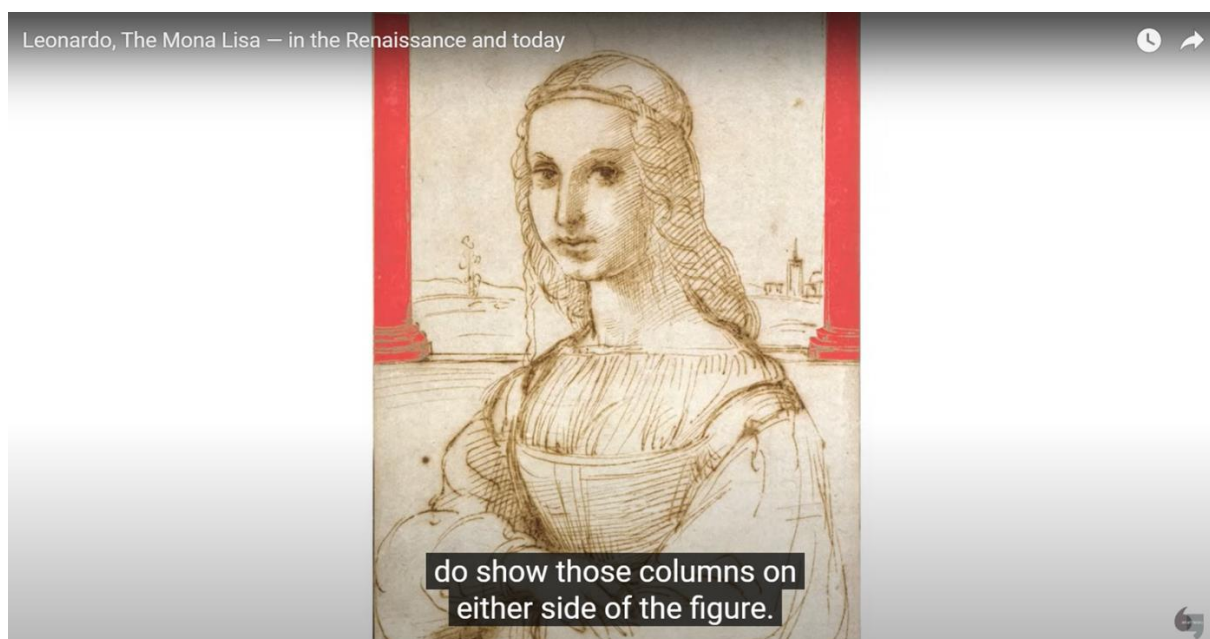
Jiní italští historici umění vyslovili názor, že by Mona Lisa mohla představovat dceru milánského vévody Biancu Sforza. Krajina na pozadí obrazu by mohl být hrad Bobbio, který v době Leonarda da Vinci náležel vévodovi Ludovicovi Sforza. To byl svého času mecenáš Leonarda da Vinci.

Někteří odborníci připomínají, že dnes vidíme obraz velmi odlišný od původní verze. Je to tím, že barvy po 500 let zestárly, ztratily svoji původní čerstvost a svěžest. Obraz Mony Lisy je dnes možné zkoumat moderními metodami, například i prostřednictvím Röntgenova záření nebo laseru. Důkladný výzkum obrazu Mony Lisy prováděli v nedávné době kanadští vědci z Národního vědeckého střediska. Podle nich byla Mona Lisa v době malování těhotná. Očekávala svoje druhé dítě a obraz měl být dárkem jejího muže jako připomínka šťastné události. Jenomže se asi nevzal v úvahu pracovní rytmus malíře, jenž překračoval 9 měsíců.

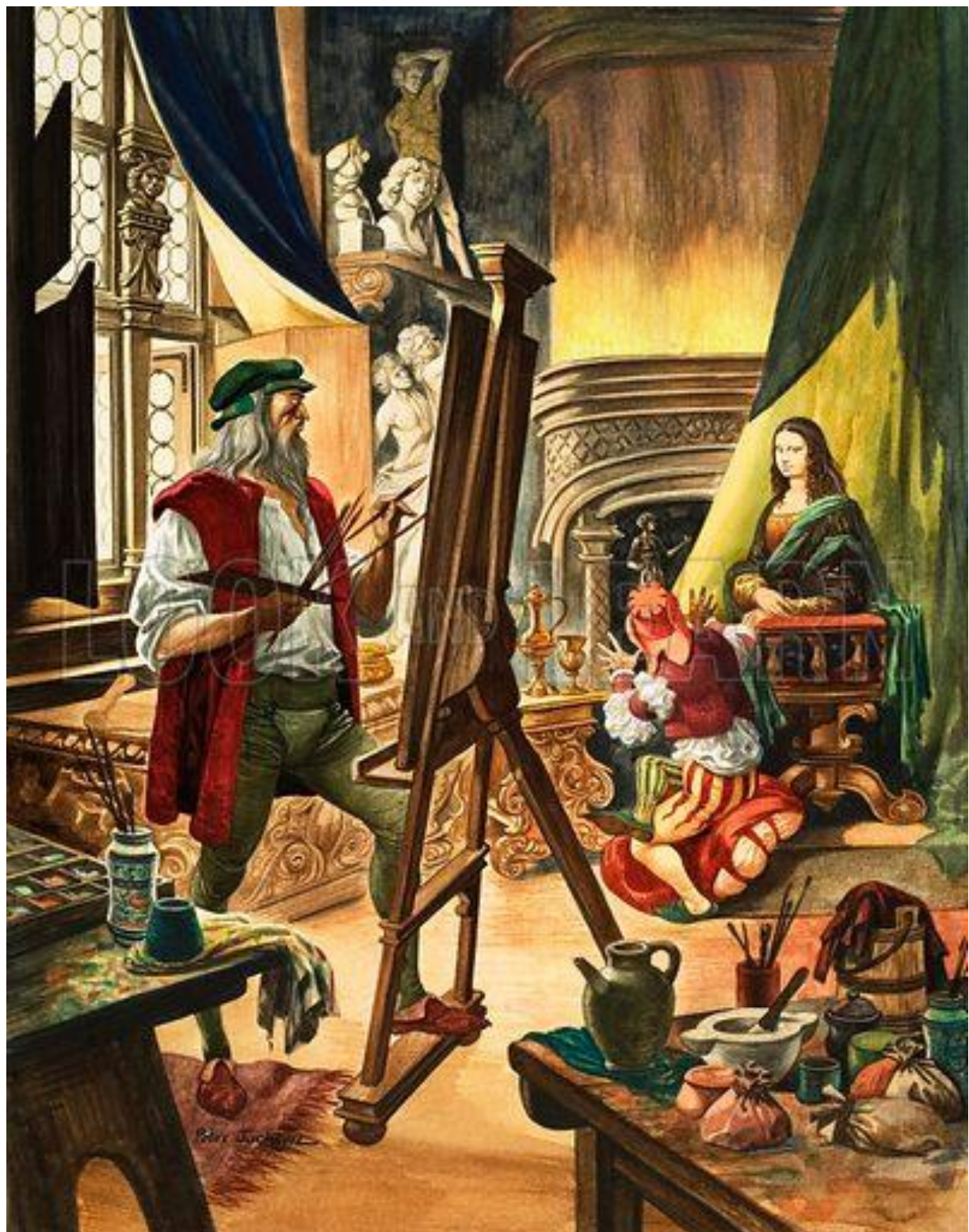
Malbu Mony Lisy původně ohraničovaly dva vertikální sloupy, které jsou dnes zřetelné jen matně a okrajově, náznakově. Obraz evidentně prodělal řadu změn. Sloupy byly z větší části odříznuty. Na obraze mají být i překryté kresby zvířat. Mona Lisa je dílo navýsost humanistické. Nejen to, že středem obrazu je mladá žena. Důležitý je i její úsměv a poklid, což jsou prvky prozrazující novou lidskou sebedůvěru. Je to velký rozdíl oproti středověku, kdy byl člověk neustále sužován strachem z boha nebo z ďábla. S renesancí člověk nabyl nové důstojnosti, nové autonomie.

V roce 1550 napsal italský architekt, malíř, historik a autor Giorgio Vasari knihu *Životy vynikajících malířů, sochařů a architektů*. V části věnované Leonardu da Vinci připojil podrobný obdivný paragraf o Moně Lise. Aniž přitom mohl sám obraz vidět, protože psal třicet let po smrti Leonarda da Vinci a sám do Francie necestoval. Přesto je Vasariho popis velmi často citován, přebírán a brán velmi vážně. Anebo Giorgio Vasari obraz Mony Lisy přece jen viděl ještě ve Florencii? Nebo nějakou kopii, která byla pokládána za hodně věrnou?

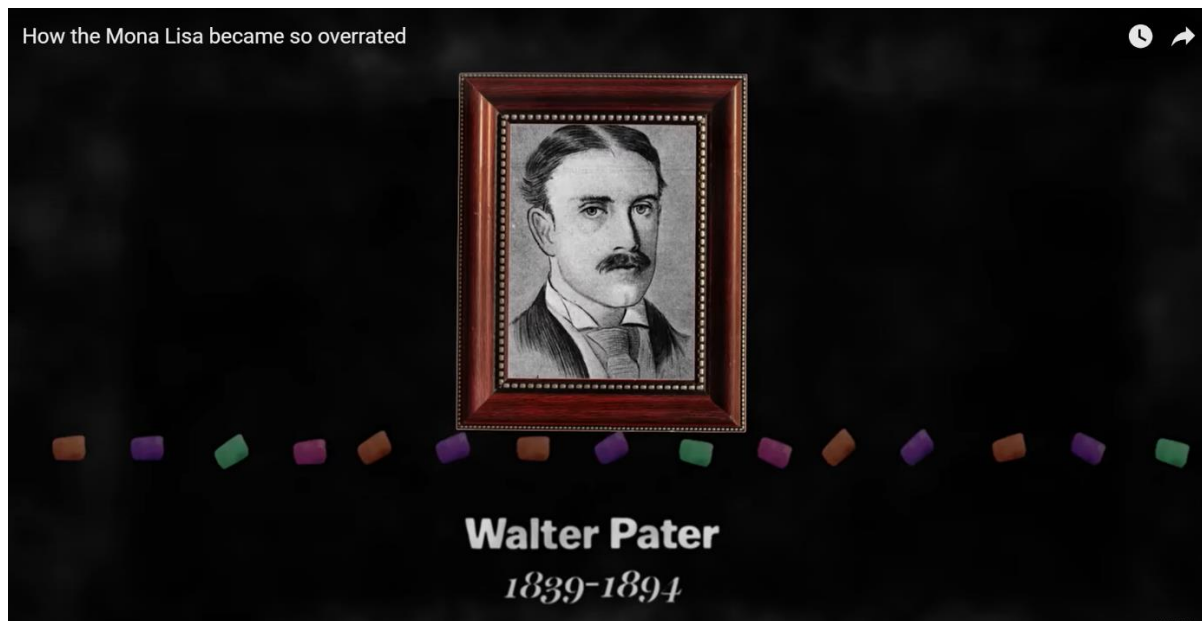
Giorgio Vasari psal, že Leonardo da Vinci maloval manželku Francesco del Giocondo Monu Lisu, která byla krásná, s přestávkami čtyři roky. Snažil se být velmi realistický. V prohlubni hrdla Mony Lisy lze vnímat tep jejího srdce. A Leonardo da Vinci angažoval hudebníky a šašky, aby Monu Lisu bavili a usmívala se jejich trikům. Čili úsměv, který sám Giorgio Vasari označil za více božský než lidský, má být dílem malého cirkusového představení?

Mona Lisa seděla malíři velmi rezervovaně. Její manžel Francesco del Giocondo musel být významný měšťan, protože v oné době se mohli nechat vyobrazovat jenom bohatí lidé z lepší společnosti. V jejím úsměvu hledali velcí duchové Evropy i Ameriky něco metafyzického, něco nepostižitelného, něco utajeného? A co když to je jenom shovívavý ironický úsměv mladé dámy nad zoufalými pokusy klaunů ji rozveselit? Šíleně smutná Mona Lisa? Je úsměv Mony Lisy melancholický? Anebo cynický? Je pohrdavý?

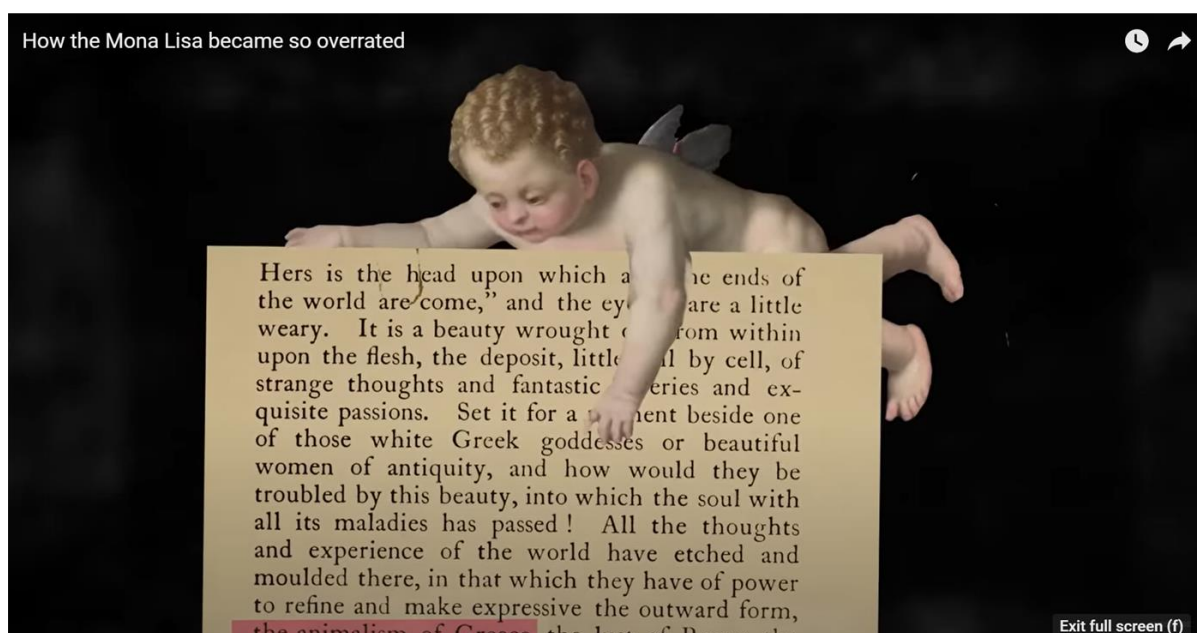

Walter Horatio Pater uvedl v 19. století Monu Lisu do anglosaského světa. Byl to autor velmi čtené knihy *The Renaissance*, kde Monu Lisu velebil exaltovanými slovy. Pokládal Monu Lisu za zjevení z Elysejských polí, za vizi nedosažitelné krásy, která překračuje hranice prostoru a času. Mona Lisa je odezvou řeckých mýtů o kouzelnici Kirké a o egyptské královně Kleopatře. Mona Lisa je efemerní plamen, který vábí a spaluje moly. Mona Lisa je vzdálený břeh, po němž lodníci marně touží, protože je pro ně nedosažitelný. Walter Pater nepsal o Lady Lise jenom esej, on o ní skládal báseň.

Walter Pater
1839-1894

Anglický umělecký kritik z konce 19. století Walter Horatio Pater rovněž napsal, že Mona Lisa vyjadřuje všechno, co by si člověk kdy mohl přát během tisíce let. Mona Lisa je starší než skály, které vidíme na pozadí malby Leonarda da Vinci, protože v sobě sdružuje všechny epochy vývoje lidské společnosti. Kunsthistorik Daniel Arasse vyslovil názor, že tématem Mony Lisy je tok času. Je tu řeka, je tu most přes řeku, je tu chaotická přírodní scenérie v pozadí.

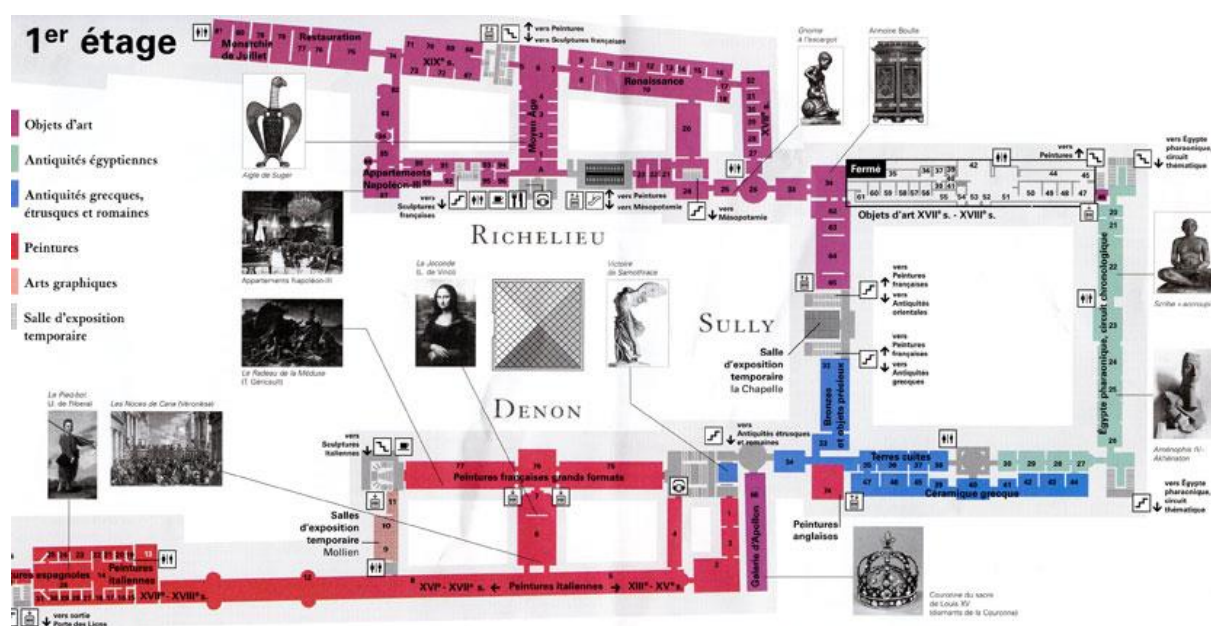

Hers is the head upon which all the ends of the world are come," and the eyes are a little weary. It is a beauty wrought from within upon the flesh, the deposit, little by little, of strange thoughts and fantastic theories and exquisite passions. Set it for a moment beside one of those white Greek goddesses or beautiful women of antiquity, and how would they be troubled by this beauty, into which the soul with all its maladies has passed! All the thoughts and experience of the world have etched and moulded there, in that which they have of power to refine and make expressive the outward form, the animalism of Greece, the lust of Rome, the

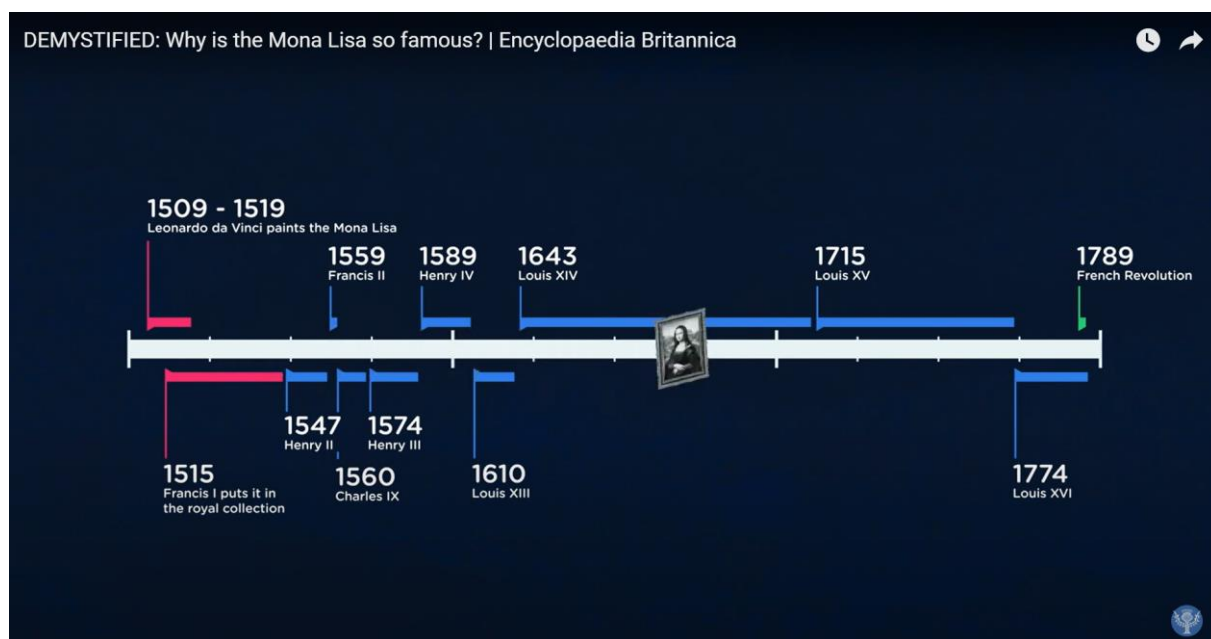
Walter Horatio Pater na jiném místě mluvil o Moně Lise jako o upírovi, jenž má za sebou několik smrtí, a tak zná důvěrně všechna tajemství záhrobí. Francouzský spisovatel Théophile Gautier popisoval Monu Lisu jako zvláštní bytost, jejíž pohled slibuje dosud neznámé rozkoše. Eros a Thanatos, vždycky pohromadě.

Plánek prvního poschodí muzea. Zde nalezneme proslulý obraz Mony Lisy (La Joconde) od italského renesančního umělce Leonarda da Vinci.

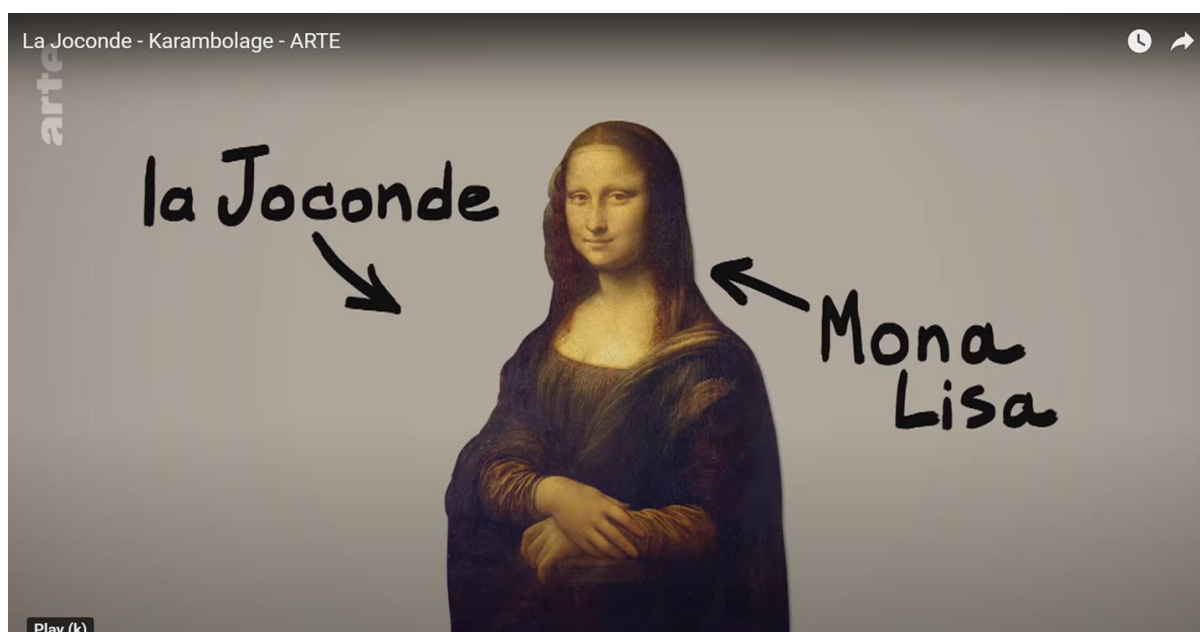
Chronologické znázornění osudů Mony Lisy od jejího vyhotovení po Francouzskou revoluci. 250 let obraz vlastnili francouzští králové. Mona Lisa prý visela i v ložnici císaře Napoleona Bonaparta v Tuilerijském paláci. Ten se do Mony Lisy zamiloval a nazýval ji sfingou Západu. V roce 1804 nicméně Monu Lisu přemístili do muzea v Louvre. Napoleon měl u sebe obraz 4 roky.

Každý den chce Monu Lisu vidět asi 20 000 návštěvníků. Někteří kunsthistorici se diví všeobecnému kultu Mony Lisy. Vždyť je v muzeích a obrazárnách po celém světě tolik nádherných skvostných obrazů, a jsou opomíjeny. Mona Lisa si zaslouží obdiv, je to velké umělecké dílo, ale není přece jen přeceňována?

Ve Francii je nazývána La Joconde, všude jinde Mona Lisa. Proč? Exception française? Správně by to mělo být Madonna Lisa. Francouzsky by se muselo psát Monna Lisa, což znamená Madame Lisa, Paní Lisa. Mona je prý v italštině i neslušné slovo.

CURRICULUM VITAE. Již dříve jsme uvedli, jak se obraz Mony Lisy dostal do Francie a do Louvre. Doplňme nyní několik poznámek k samotnému Leonardovi da Vinci, jenž je člověkem renesance a asi jedním z prvních vědců v moderním slova smyslu. Leonardo da Vinci byl současníkem Kryštofa Kolumba, jenž cestoval po oceánu. Byl také současníkem Martina Luthera, jehož pozornost se obracela k lidskému nitru. Byla to doba všestranného zkoumání, odvážných pomyslných i skutečných cest.

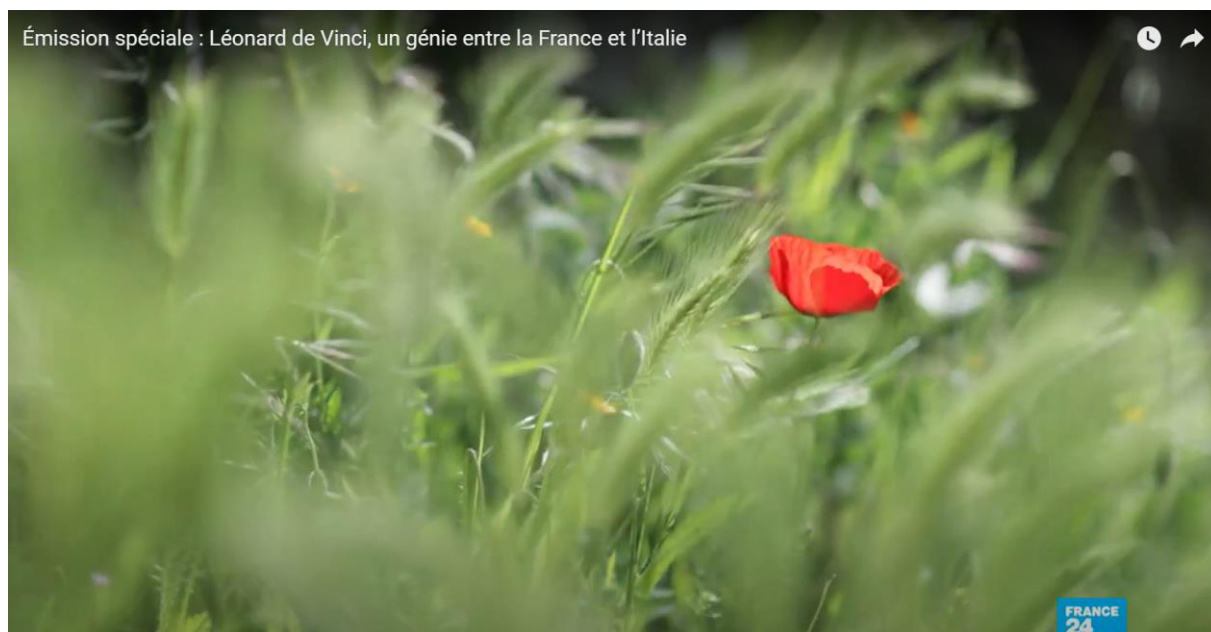
Mapka ukazující rodiště Leonarda da Vinci v Toskánsku, mezi Pisou a Florencií. Malíř se narodil 14. dubna 1452. Byl nemanželské dítě. Matka se jmenovala Caterina di Meo Lippi. Otěhotněla ve svých 15 letech s notářem Pierem da Vinci. O Leonardově matce se spekulovalo, že to byla otrokyně, původem buď z Afriky nebo z Číny. Dědeček Leonardova otce ser Antonio byl obchodníkem v Maroku. Právě on se ujal láskyplně svého vnuka.

Líbezná krajina Toskánska, kde se Leonardo da Vinci narodil a kde prožil dětství. Žádné přírodní extrémny, žádné Alpy, žádná Adria. Leonardo da Vinci nemaloval moře, nemaloval velehory. Monte Ceceri, Hora labutí, u Florencie, kde se chtěl Leonardo da Vinci údajně pokusit létat, je vysoká 400 metrů nad mořem. Dnes jsou hory a mořské pláže hlavními turistickými cíli. V 16. století to byly diskontinuity v krajině, jimž bylo lépe se vyhnout.

Od útlého dětství projevoval Leonardo da Vinci zájem o okolní přírodu. Tekoucí i stojatá voda, tráva, stromy, květiny, ptáci, to všechno ho okouzlovalo. Stejně tak chlapec již záhy prokazoval velkou představivost a bujnou fantazii. Mnozí jeho současníci přitom jeho nadměrnou představivost později viděli jako chybu charakteru, jako něco nepatřičného a nemístného. Dnes ho právě proto oslavujeme.

Leonardo da Vinci byl velký přírodovědec. Snad nikoli tak zcela v moderním smyslu slova, ale pozorování přírody, vod, ptáků, netopýrů, stromů a květin mu bylo vrozeno. Protože neprošel žádnými školami vyššího druhu, nebyl postižen žádnou klasifikační mánií. Leonardo da Vinci se sám označoval za omo senza lettere, člověk bez vzdělání. Příroda pro něj byla zdrojem volných úvah, často i filozofické povahy.

Od svých 17 let pracoval Leonardo da Vinci ve Florencii v uměleckém ateliéru Andrea del Verrocchio. To byl přítel jeho otce a brzy rozpoznal velký talent Leonarda. Svěřoval mu dokončování svých obrazů. Sám uznal, že učeň je nad mistra. Renesanční obrazy byly často kolektivním dílem celého ateliéru, jemuž se říkalo bottega. Florencie tehdy byla jedním z nejkrásnějších měst Evropy. Florencie byla bašta renesančních malířů, sochařů, architektů, hudebníků i literátů. Bylo to hlavní město italské renesance, kde se vynořilo neskutečné množství talentovaných lidí. Leonardo da Vinci patřil mezi ty nejpřednější. Ale tak to vidíme až my, s odstupem 500 let.

Leonardo da Vinci během svého života pracoval pro několik mecenášů v Itálii. Dokonce i pro condottiera Cesare Borgiu (1475 až 1507). Jedním z jeho hlavních chleboárců byl milánský vévoda Ludovico Sforza řečený Il Moro. Leonardo da Vinci a Ludovico Sforza byli stejně staří. Oba umřeli ve Francii, v údolí řeky Loiry. Jenomže Il Moro jako válečný zajatec ve vězení v Loches v roce 1508. Da Vinci žil ještě 11 let. Posledním a velmi štědrým zaměstnavatelem Leonarda da Vinci byl francouzský král František I. (od roku 1516).

François 1er et sa Cour

Leçon 14 •

2. Le château de Blois.

3. François Ier est l'ami des savants.

RÉCIT François Ier a fait aussi construire ou agrandir plusieurs châteaux sur les bords de

RÉCIT François Ier est l'ami des poètes, des peintres et des sculpteurs. Il est aussi l'ami

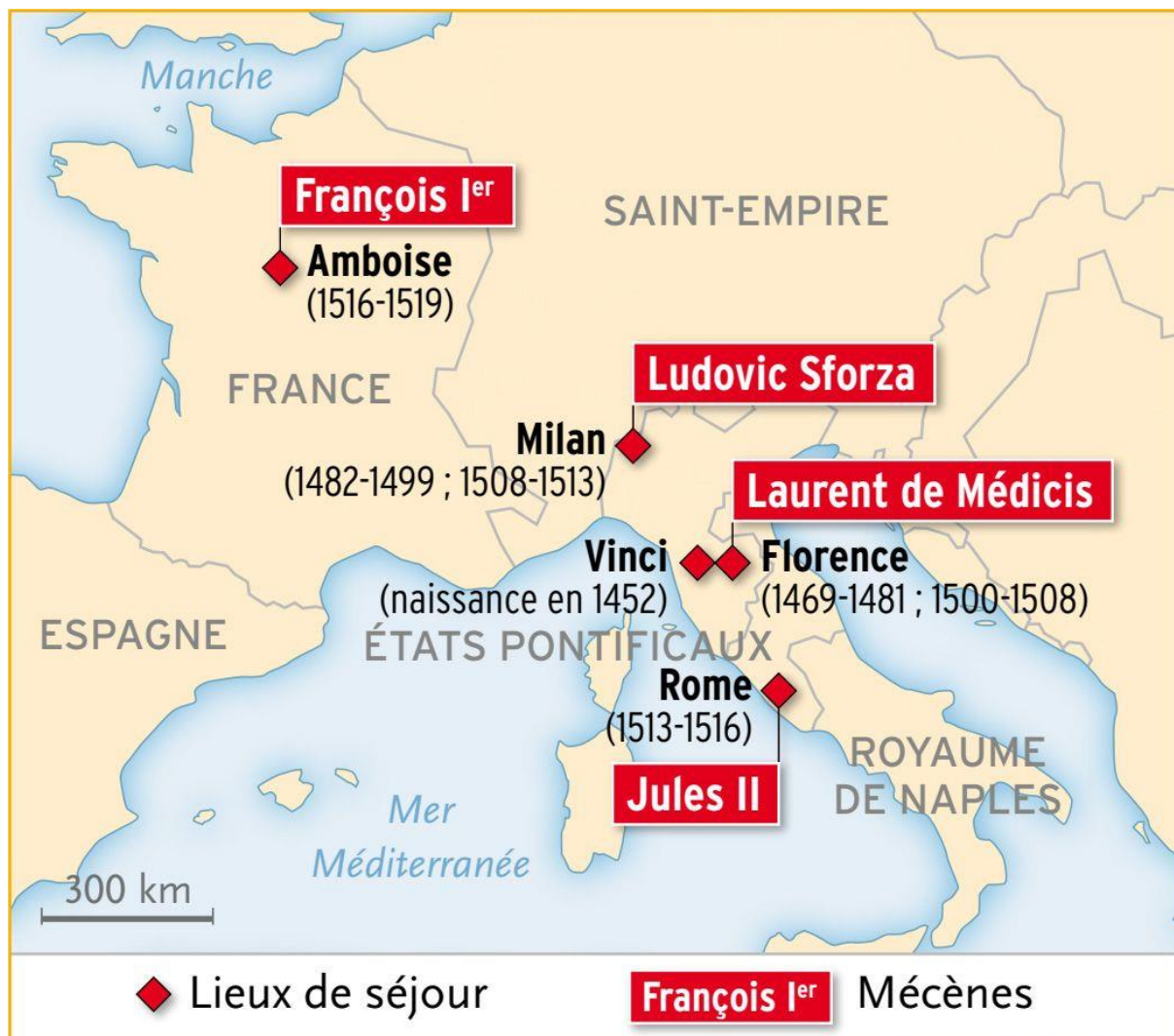
František I. z rodu Valois byl v Remeši pomazán na krále v roce 1515. Byl na trůně rok, když získal Leonarda da Vinci do svých služeb.

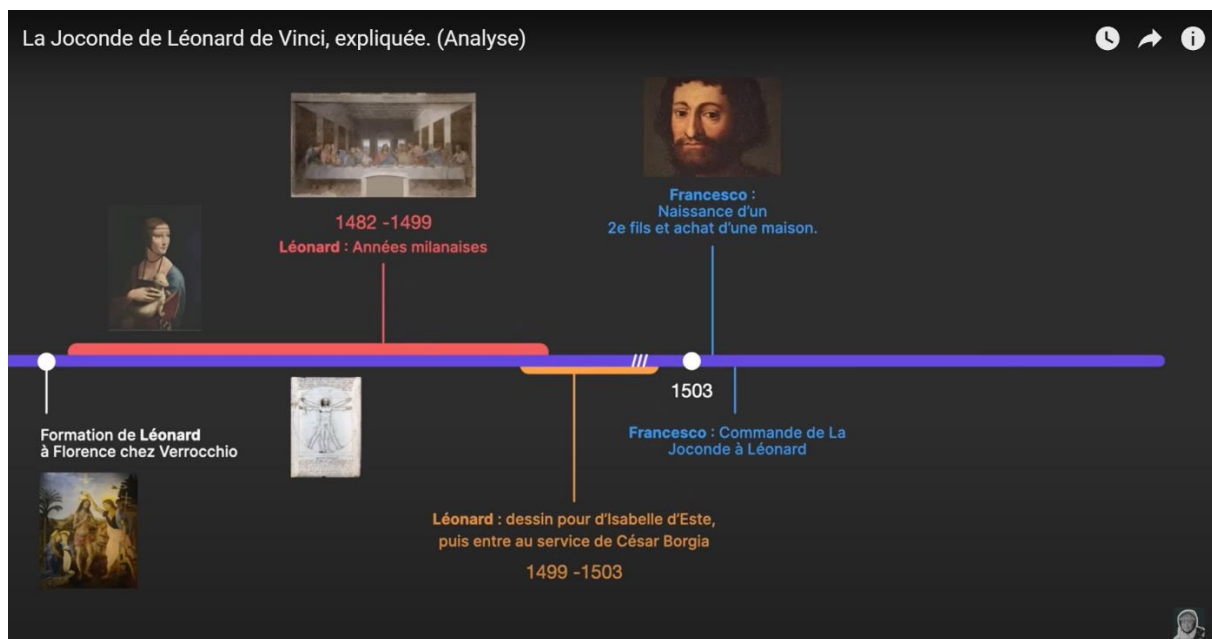
Cesta do Francie trvala tři měsíce, a pro již starého Leonarda da Vinci velmi namáhavá. Musel si být vědom toho, že to je cesta bez návratu domů, do Itálie. Asi je příliš odvážné tvrdit, že Leonardo da Vinci byl pro Františka I. maskot, jenž mu přinášel štěstí. Ale když italský host v roce 1519 umřel, přestalo se Františkovi I. v jeho státnickém díle dařit. Nepodařilo se mu stát se císařem svaté říše římské (1519), a v roce 1525 prohráli Francouzi bitvu u Pavie. František I. byl zajat a vězněn svým habsburským rivalem Karlem V. (Charles Quint).

Je ale pravda, že postavení našeho malíře v Itálii nebylo nijak růžové. Do popředí se dostávali mladší Leonardovi rivalové, jako byl Michelangelo Buonarotti Simoni nebo Raphael Santi. On sám byl stále více opomíjen. Místa působení Leonarda da Vinci v Itálii a Francii: Florencie, Milán, Řím. Ve Francii Amboise.

Chronologie života Leonarda da Vinci v Itálii, před odchodem do Francie. Objevení Ameriky, děj románu Victora Hugo Notre Dame de Paris, to se vztahuje k milánskému období Leonarda da Vinci.

Na cestě do Francie doprovázeli velkého malíře jeho sluha Battista de Villanis a jeho žák a sekretář Francesco Melzi. A také kuchařka Mathurine. Leonardo da Vinci byl vegetarián a Mathurine byla schopná vyhovovat jeho náročným požadavkům na pokrmy. Byla to celá karavana. Početná zavazadla, včetně tří velkých obrazů, byla naložena na několika mulách.

KRÁL A MALÍŘ. Francouzský král František I. pozval Leonarda da Vinci do Francie. A malíř si přinesl obraz Mony Lisy s sebou. Stárnoucí umělec nemohl najít v rodné Itálii vhodného mecenáše. Nikdo není doma prorokem.

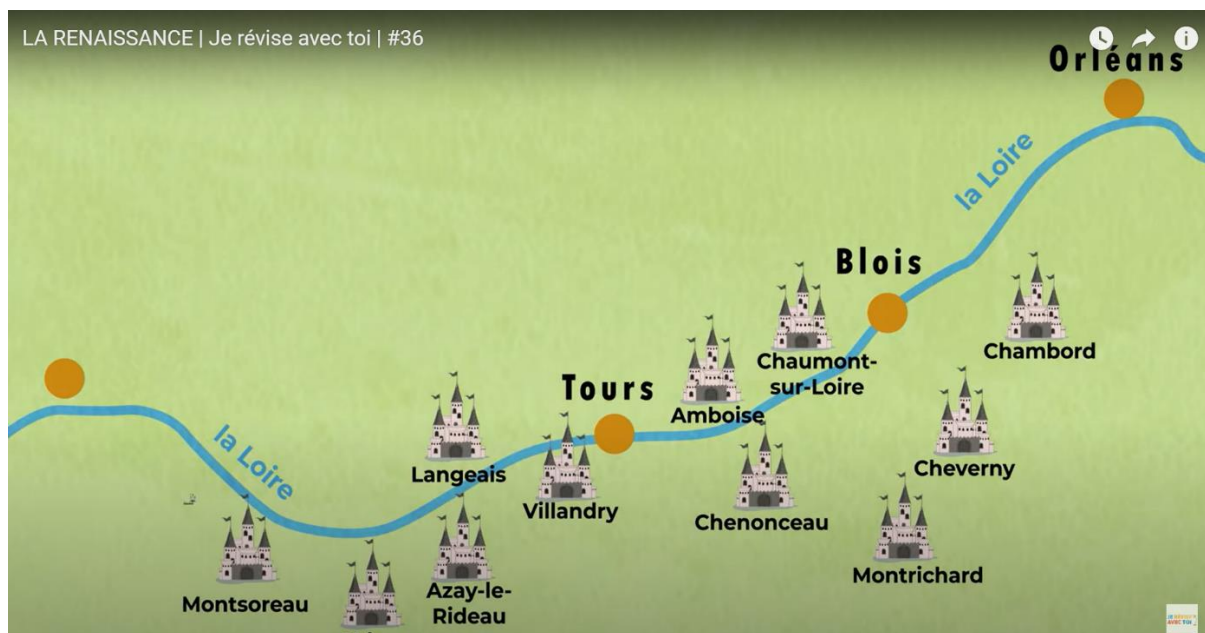
Oba muži byli velmi vysoké postavy: skoro 2 metry. V Itálii i Francii 16. století to byli praví obři. Františkovi I. bylo teprve 22 let, Leonardu da Vinci již 63 let. Podle francouzské verze si Leonardo da Vinci přivezl obraz Mony Lisy s sebou do Amboise. Měl obraz stále u sebe a ukazoval ho jenom vybraným osobám. Jistě i svému poslednímu příznivci. Je otázkou, jakou řečí spolu oba mluvili? Pro Leonarda da Vinci bylo mateřským jazykem toskánské nářečí italštiny. I ve Francii psal jenom italsky. Učil se latinsky, což nemohl být problém pro mladého vzdělaného krále. Jenomže Leonardo da Vinci sotva latinu užíval k běžné konverzaci.

Vzniká otázka, proč tento obraz nezůstal v Itálii, v rukou toho, kdo si ho objednal? Leonardo da Vinci prý Monu Lisu nestačil dokončit do roku 1506, kdy opustil Florencii a odebral se do Milána. Obchodník s hedvábím Francesco del Giocondo musel být nanejvýš pošetilý. Svěřil portrét své ženy velkému mistrovi, o němž musel vědět, že tvoří velmi pomalu a zdlouhavě. Anebo bylo všechno jinak? Dnes se to už asi nikdy nedovíme.

A ve Francii čekalo Leonarda da Vinci příjemné překvapení. Král mu dal k dispozici zámek Clos-Lucé u Amboise na řece Loire.

Zámek Clos-Lucé se nachází na dohled od královského zámku Amboise. František I. chtěl mít svého italského hosta blízko sebe. Jeho vlastní otec umřel, když byl Františkovi I. dva roky. Leonardo da Vinci byl pro něho náhradním otcem. Amboise vidíme přímo na pravém břehu Loiry a Clos-Lucé je vidět zcela v popředí uprostřed obrázku.

Cesta z údolí řeky Pádu do údolí Loiry byla jistě namáhavá a riskantní. Ale král František I. ho přivítal velmi přívětivě: „Mistře Leonardo, tady budete moci svobodně pracovat, myslet i snít!“
The dream comes true.

Údolí řeky Loiry má příjemné podnebí, které mohlo Italovi Leonardu da Vincimu vyhovovat. Krajina byla líbezná, idylická. Kromě veliké řeky bylo možno obdivovat povlnné břehy a pahorky, zahrady, rybníky, lesíky, jednotlivé velké stromy. Nebyla to scenérie nepodobná krajině kolem Florencie, která tvoří pozadí obrazu Mony Lisy. Král František I. se v osobě Leonarda da Vinci snažil přivést do Francie vítr italské renesance.

Pro Leonarda da Vinci byly břehy řeky Loiry rájem botanickým, geologickým i hydrografickým.

Již v mládí napsal Leonardo da Vinci traktát o vodě. Spisovatel Gonzague Saint Bris, jenž se potuloval kolem Clos-Lucé po Leonardových stopách, ve své knížce L'enfant de Vinci napsal: "Během svých potulek v této nekonečné zeleni jsem měl dojem, že čtu v knize vesmíru. Lesy kolem Loiry byly pro mě tou nejúžasnější knihovnou na světě."

Francouzský spisovatel Gonzague Saint-Bris vyrůstal na zámku Clos-Lucé. Napsal o tom knihu *L'Enfant de Vinci*. Gonzague Saint-Bris postihl fantasticky podstatu renesance ve Francii, období reprezentované právě Leonardem de Vinci a králem Františkem I. Gonzague Saint-Bris říká, že renesance byla návratem do minulosti, do antiky. Avšak tento návrat ve skutečnosti znamenal paradoxně obrovský posun vpřed, opravdový skok do budoucnosti.

Clos-Lucé byl pro Leonarda da Vinci vskutku královským darem. Leonardo da Vinci tu strávil poslední tři roky svého života. Je

třeba uvést, že král František I. měl na Amboise krásné vzpomínky z dětství. Rád se sem vracel, a proto také ubytoval Leonarda da Vinciho v těsné blízkosti, půl kilometru odtud. Leonardo da Vinci mohl vidět zámek Amboise ze svého okna. Clos-Lucé se v době pobytu velkého Itala jmenovalo Le Cloux.

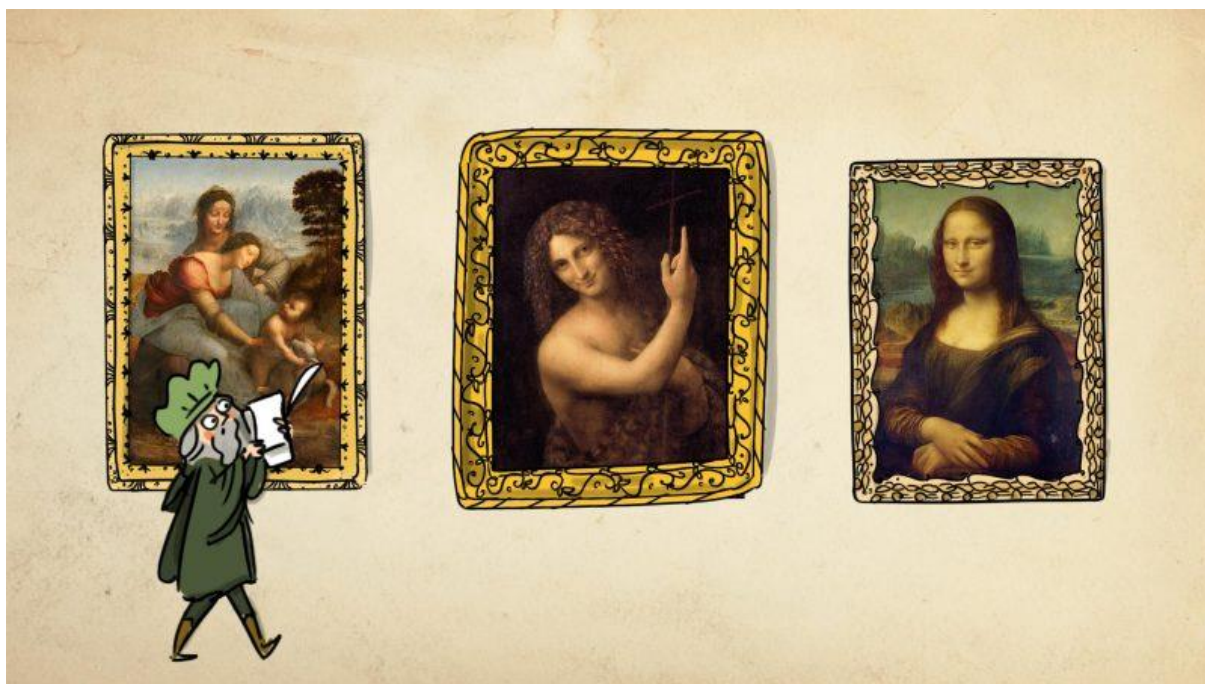
Rodina Gonzague Saint-Bris vlastnila Clos-Lucé od roku 1855. Sám spisovatel od svých deseti let směl spát v posteli Leonarda da Vinci. Chápal to jako odměnu a velké privilegium. Od roku 1954 je Clos-Lucé zpřístupněn veřejnosti. Ateliér, bottega, Leonarda da Vinci na záměčku Clos-Lucé. Na velkém pracovním stole jsou vyloženy pomůcky a nástroje Leonarda da Vinci: kružítko, pravítko, husí brk na psaní, svíčka, lupa, mapa světa.

Kopie obrazu Mony Lisy, La Joconde, na záměčku Clos-Lucé. Je větší než samotný originál v Louvre. Od tohoto obrazu se Leonardo da Vinci neodloučil až do smrti. Na obrazu je kromě ústřední postavy vidět i řeka Arno u Florencie a obloukovitý most přes ní. Leonardo da Vinci od dětství rád pozoroval řeky a proudící vody. To byl pro něho oblíbený typ krajinné scenérie. Ve stáří se mohl kochat pohledem z okna na majestátnou a nespoutanou Loiru.

Obraz Mony Lisy měl zdědit Francesco Melzi, který ho prodal francouzskému králi Františku I. Leonardo si přes Alpy přivezl tři svoje obrazy. Kromě Mony Lisy to byl Svatý Jan Křtitel a Svatá Anna. Je možné, že Leonardo da Vinci tyto tři obrazy v Clos-Lucé ještě dokončoval a upravoval. Tato triáda obrazů je i uměleckým odkazem velkého Itala. Všechny tyto tři obrazy jsou dnes v Louvre.

ENTERTAINER A VYNÁLEZCE. Dokud byl Leonardo da Vinci zdrav, byl často hostem u krále při různých slavnostech. Pracoval na plánech ideálního zámku a ideálního města (Romorantin). To bylo na královu objednávku. Při čtyřech velkých slavnostech se Leonardo da Vinci ukázal jako mistr zvláštních vizuálních a zvukových efektů.

Léonard aime-t-il la fête ?

Léonard de Vinci n'est pas toujours un chercheur sérieux : il aime s'amuser et imaginer des machines incroyables pour impressionner les princes. Quand ils organisent de grandes fêtes, Léonard devient un magicien de la mise en scène ! Par exemple, pour le mariage d'Isabelle d'Aragon avec l'un des Sforza, en 1490, il prépare un ballet au décor étonnant : les planètes du Système solaire tournent dans un ciel étoilé !

INCROYABLE !

Léonard sait faire apparaître des flammes colorées en jetant des gouttes de vin sur un liquide contenu dans une coupe !

Pourquoi créer des canons lanceurs de ballons ?

Pour une grande fête en l'honneur de François Ier organisée en 1518, Léonard imagine un décor et une mise en scène flamboyants en reconstituant toute une bataille ! Des canons lancent même des ballons en l'air. La guerre, thème récurrent de la royauté, se transforme en fête pour le plus grand plaisir des nobles.

Un lion, roi de la fête ?

Léonard est un amoureux de l'art. Il est capable de concevoir des mécanismes d'une grande beauté à l'époque, qui donnent une impression de vie et réservent des surprises !

Découvrir le secret de son atelier, Léonard travaille. Il dessine les rouages qui permettront à sa création de s'animer.

Le lion est présenté au roi de France par les marchands et les bourgeois de Florence, à l'occasion de l'alliance qui vient d'être scellée entre la France et la cité toscane, dont le lion est le symbole.

La machine se remonte à la main, comme on le ferait pour une montre ancienne. Le lion est alors capable d'effectuer plusieurs pas.

Lorsqu'on frappe sa poitrine, elle s'ouvre... et laisse voir l'heure de la journée de la montre de Léonard. François Ier est émerveillé par les prodiges de Léonard !

L'année suivante, en 1518, il réalise son projet au palais du Châtelet, et lui verse une pension de 1000 livres annuels, d'attacher ainsi les services du génie.

Leonardo da Vinci měl pro krále Františka I. sestrojil i robotického lva. Byla to mechanická šelma ze dřeva, vysoká 2 metry a dlouhá 3 metry. Leonardův lev byl schopen pohybu na několik metrů. Držel v tlamě lilii, symbol francouzské monarchie, a položil ji Františkovi I. k nohám. Uvnitř měla být kovová pružina uvádějící lva do chodu.

Leonardo Da Vinci's Lion Robot for the King of France, Year-1515

Pro tehdejší dvořany to musela být udivující podívaná. Leonardo da Vinci mohl být snadno pokládán za černokněžníka, jenž dřevěné animální figury obdařuje jiskrou života.

Leonardo da Vinci byl nejen malíř a sochař. Byl to i vědec, inženýr, anatom, astronom, vynálezce. Zdá se, že král František I. pozval Leonarda da Vinci do Francie právě vzhledem k jeho pověsti konstruktéra podivuhodných strojů a zařízení. Jmenoval Leonarda da Vinci královským prvním malířem, prvním inženýrem a prvním architektem. Toto měl být potápěčský skafandr. Opět voda... Ve skutečnosti by tento skafandr mohl fungovat jenom do hloubky 130 cm. Hlouběji nedokáže hrudník člověka čelit hydrostatickému tlaku.

Humanoidní robotický rytíř Leonarda da Vinciho. Vynálezce ho zkonstruoval kolem roku 1495 v Miláně pro dvorní slavnosti vévody Ludovica Sforzy, svého tehdejšího zaměstnavatele. Vnitřek byl vyroben ze dřeva, oděn byl do brnění italsko-germánského typu. Automatický rytíř dokázal stát, sedět, hýbat rukama i hlavou. Zvedal i hledí svojí přilby. Náčrtky robota Leonarda da Vinci byly nalezeny a pochopeny teprve v roce 1957.

Humanoidní mechanický rytíř měl uvnitř soustrojí ozubených kol a kladek, které umožňovaly jeho pohyb. Leonardo da Vinci studoval anatomii lidského těla i jeho fungování. Tyto znalosti uplatnil při konstrukci svého homunkula. Jeho mechanický rytíř měl svými rozměry odpovídat kresbě Vitruviánského muže, jejímž autorem byl rovněž Leonardo da Vinci.

Leonardo da Vinci jako urbanista. Jeho faraonské plány na vybudování ideálního slunečního města Romorantin zůstaly na papíře. Romorantin měl být organizován prostřednictvím splavných vodních kanálů spojených s řekou La Sauldre. Neměl to být jenom královský zámek rozložený na obou březích řeky. Romorantin se měl stát hlavním městem renesanční Francie. Měl to být předobraz pozdějších Versailles. Projekt byl natolik grandiózní a komplikovaný, že byl bez Leonarda da Vinci neproveditelný.

Romorantin byl původně zámek Louise Savojské, matky krále Františka I. Král byl k tomuto místu emotivně připoután podobně jako k Amboise. Leonardo da Vinci se úkolu ujal s nadšením, protože tu mohl uplatnit svoje architektonické i hydroinženýrské sklony. Nový Romorantin mělo být velkolepé město světla, čistoty, hygieny, přímočaré, promyšlené urbanisticky do všech podrobností.

Podstatné na projektu Romorantin byla síť vodních kanálů, které Leonardo da Vinci naplánoval. Mělo to být vodní napojení na řeku Cher. Ale nejen to. Další, ještě důležitější umělé vodní cesty měly spojit Romorantin s městy Tours a Lyon. Jinak řečeno, Romorantin by se stal křižovatkou vodních kanálů napojených na Loiru a Rhône. Atlantik by byl spojen se Středozezemním mořem. Leonardo da Vinci viděl opravdu daleko.

Ve skutečnosti se nezačalo stavět. Asi i proto, že byl Leonardo da Vinci nemocný. Neměl již dost fyzických sil, aby se projektu ujal. Již dříve mu ochrnula pravá ruka a ubývalo mu životní energie.

Kdo ví, možná je dobře, že se projekt nového ideálního města Romorantin neuskutečnil? Takováto idylická zákoutí by byla navždy ztracena. Leonardo da Vinci hodlal břehy La Sauldre zpevnit a zpřístupnit. Vznikly by tu jakési kamenné gháty, odkud by vladař a jeho dvořané mohli pohodlně sledovat závody regat na řece. Tady na břehu La Sauldre Leonardo da Vinci asi i stál.

Byl si prohlédnout místo, které chtěl přestavět podle své vize. Potoky, řeky, vodní kanály, jezera učence neodolatelně přitahovaly. Jak to psal Jules Verne: Mobilis in Mobili, Pohyblivý v pohyblivém živlu. Heslo kapitána Nemo by mohlo být i heslem Leonardo da Vinci.

Částečně byly plány Leonarda da Vinci využity při stavbě zámku Chambord. Ten se stavěl 40 let a je to největší renesanční zámek na světě. Romorantin měl být čtyřikrát větší než Chambord.

Le château de Chambord

En chiffres

- 156 mètres de largeur
- 56 mètres de hauteur
- 426 pièces (on en visite 70)
- 282 cheminées
- 83 escaliers
- plus de 300 sculptures de salamandre (animal ressemblant à un lézard, **emblème** de François Ier) sur les murs et les plafonds

En forêt

Le château est situé au cœur d'une forêt, au milieu des **marécages**. Aujourd'hui encore, il comporte un immense parc (grand comme Paris) où vit du **gibier**. Il est aussi entouré de jardins.

Un escalier « magique »

C'est la partie centrale du château. L'escalier comporte 2 rampes qui s'enroulent l'une au-dessus de l'autre. Au milieu, un espace vide avec des fenêtres. Si 2 personnes prennent chacune une rampe en même temps, elles se voient, mais ne se croisent jamais ! Cet escalier a été imaginé par l'artiste Léonard de Vinci. Ses dessins ont beaucoup inspiré le plan de Chambord (par exemple les toilettes !).

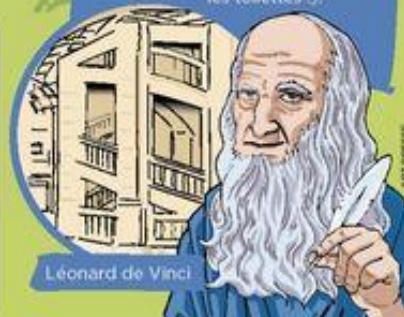
Le projet d'un roi

En 1519, c'est François Ier qui est le roi de France. En **Italie**, où il a mené des guerres, il a découvert les artistes de la **Renaissance**. À son retour, il fait construire à Chambord un château qu'il souhaite magnifique, sur le modèle des palais italiens. Avec un plan carré, 4 tours et un donjon, le monument s'inspire aussi des châteaux forts français.

Une longue construction

La construction dure 166 ans ! Quand elle se termine, François Ier est mort depuis longtemps. Dans sa vie, il n'aura passé qu'une cinquantaine de jours sur le domaine de Chambord.

Léonard de Vinci

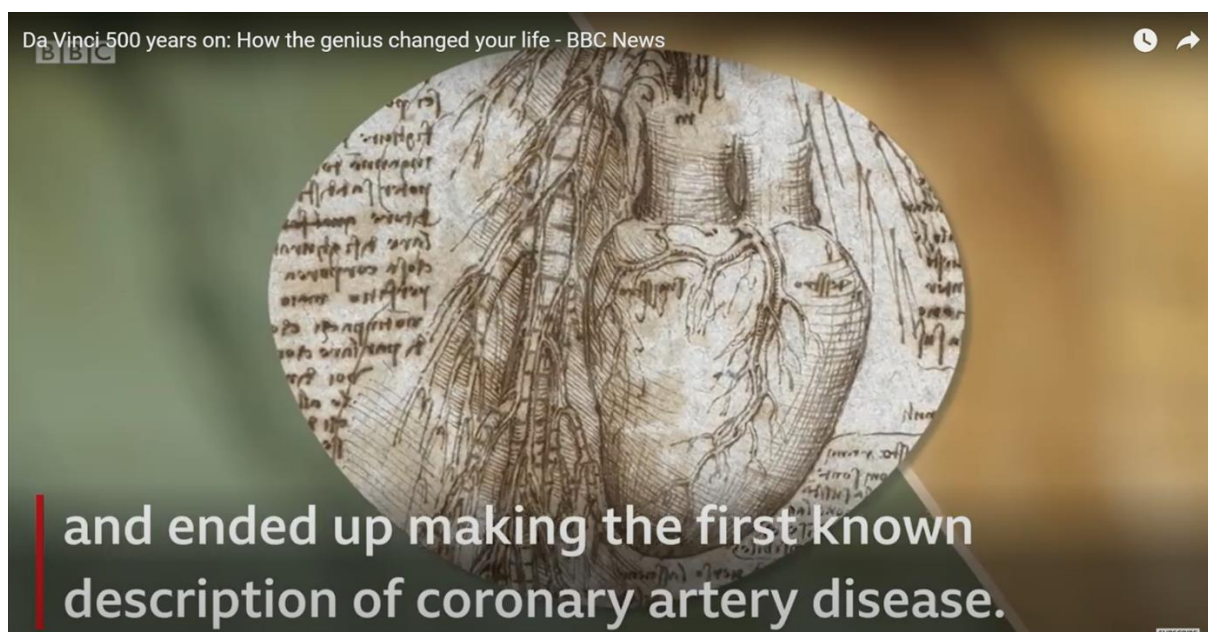
Soumrak génia v Clos-Lucé. Leonardo da Vinci se dožil 67 let. Před smrtí v květnu 1519 obdržel poslední pomazání. Navzdory rozšířené dobové fake news neumřel malíř v náručí krále Františka I. Leonardo da Vinci churavěl již před odchodem do Francie. V roce 1917 mu ochrnula pravá ruka.

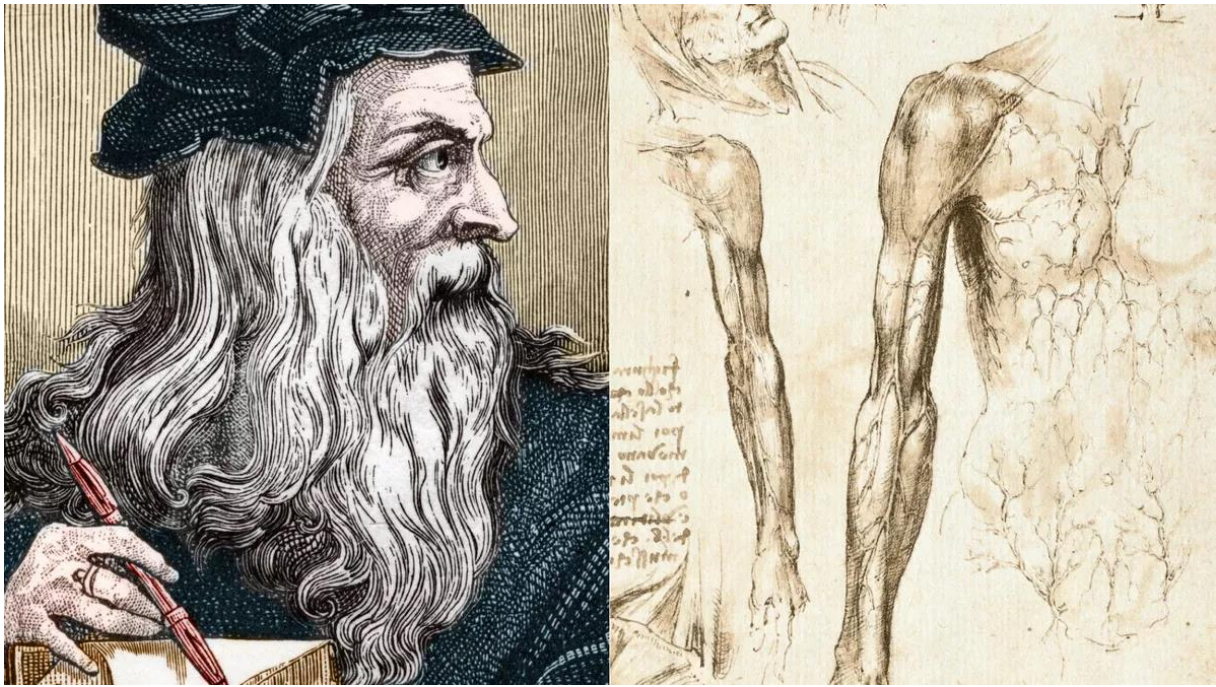
Obraz Jeana-Auguste Ingrese z roku 1818. Opravdu Leonardo da Vinci vydechl naposledy v náručí svého protektora krále Františka I.? Je to jen hezká legenda, protože francouzský král měl být ten den daleko od Amboise, v Saint-Germain-en-Laye u Paříže. Ingres to věděl, leč chtěl namalovat apologii francouzské monarchie a katolické církve. František I. jako by chtěl Leonarda da Vinci v agónii svým vlastním tělem pohltit. Splynout se starcem s bílým vousem v jedno. Nebo ho vyrvat z pařátů smrti. Na stolku vedle umírajícího Leonarda da Vinci leží demonstrativně rozevřená bible a vedle ní nepřehlédnutelný krucifix. Ideologické poselství obrazu má být zjevné.

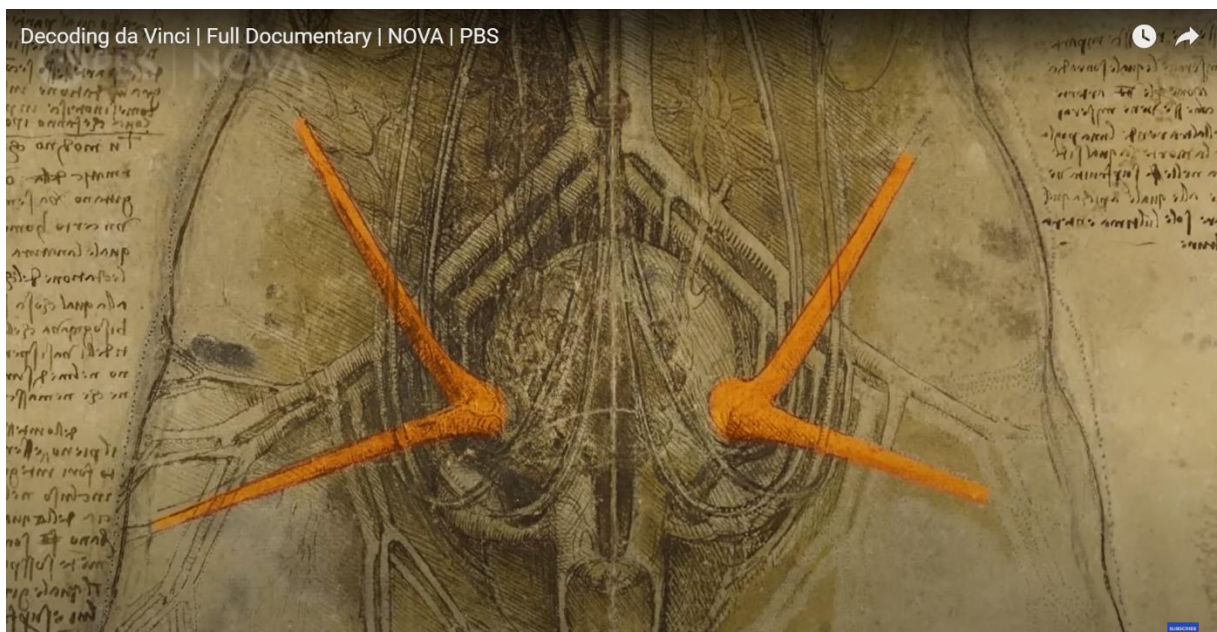
NATURALISTA. Nicméně francouzský panovník byl odchodem svého velkého hosta dojat a zúčastnil se pohřbu v kostele v Amboise. Francesco Melzi byl ustanoven vykonavatelem závěti. Kromě jiného mu připadlo 50 000 dokumentů, sešitů a kreseb, včetně anatomických studií lidského těla. Leonardo da Vinci jednou pitval i stoletého muže. Snažil se odhalit tajemství dlouhověkosti.

Leonardo da Vinci pitval asi 33 lidských těl. Bylo to ve Florencii a šlo o těla popravených, jimž z nějakého důvodu neměl být dopřán křesťanský pohřeb. Z malířových zápisků vyplývá, že Leonardo da Vinci pravděpodobně hledal sídlo lidské duše. Kromě jiného jako první zjistil existenci slepého střeva.

Anatomické studie Leonarda da Vinci jsou pravá umělecká díla. Jak je ale posuzují dnešní lékaři z hlediska vědecké korektnosti? Svaly a viditelné části lidského těla jsou údajně na jedničku. S vnitřními orgány tomu tak vždycky není. Na obrázku je ženská děloha, kde velký Ital znázornil jakési kanály, které tam ve skutečnosti vůbec nejsou. Vodní kanály byly specialitou Leonarda da Vinci.

Přírodní idyla kolem Loiry, honosné zámky a parky, laskavý francouzský monarcha, který miluje umění a vědy, slunce

renesance, italský génius, jenž prožívá v Clos-Lucé podzim svého života... To vše vyznívá až příliš harmonicky a slibně. Ve skutečnosti brzy po Leonardově smrti vypukly ve Francii náboženské války mezi katolíky a huguenoty. Hořely hranice s kacíři. A Amboise bylo jedním z prvních středisek střetů mezi protivnými stranami. A hrob Leonarda da Vinci byl zprofanován.

VZDUCHOPLAVEC. Leonardo da Vinci se marně snažil sestrojít létající stroj. Byl přesvědčen, že mohou létat i tělesa těžší než vzduch. Inspiroval se křídly ptáků, a pak i netopýrů. Nicméně dospěl k udivujícím poznatkům o atmosféře. Například se správně domníval, že se světlo pohybuje. Psal o tom, že v kosmu, nad vzdušným obalem, vládne temnota. Správně si vysvětloval i modrou barvu oblohy, jako důsledek rozptylu světla na částicích vzduchu.

U Florencie se vypíná pahorek Monte Ceceri, známý také jako Hora labutí. Tady měl Leonardo da Vinci podle jedné legendy v roce 1506, deset let před svým odchodem do Francie, provádět pokusy s létáním. Svoje pozorování letu ptáků shrnul Leonardo da Vinci do poznámek, které dnes známe jako Codex on the Flight of Birds, Kodex o letu ptáků (1505). Jsou to tisíce poznámek a stovky náčrtů. Malíř zamýšlel napsat o letu ptáků celou velkou knihu. K tomu ale už nedošlo.

Leonardo da Vinci v Kodexu o letu ptáků uvažuje o povaze zemské přitažlivosti, o pádu těles a vzdušných proudech. Jak se ptáci dostávají do výšky? Jak jim při letu pomáhá vítr? Leonardo da Vinci si kreslil diagramy ptačího letu v rozmanitých fázích. Podle autora musí ptáci létat nad mraky, aby jim nezvlhla křídla. A pak obsahuje Kodex o letu ptáků řadu instrukcí ke konstrukci létajících strojů, ornitoptér.

Leonardo da Vinci pobýval ve vesnici Fiesole u Florencie a pro pokus o létání angažoval svého mladšího asistenta Tommaso Masini. To byl i alchymista a mág. Tommaso Masini se měl při pokusu o let s jakýmsi kluzákem, deltaplánem (the hang glider), zranit, pohmoždit si žebra nebo si zlomit nohu. Měl klouzat vzduchem do vzdálenosti 1 kilometru od Monte Ceceri. Přistál ne právě hladce v nějakém keři. Názory historiků na tuto epizodu se velmi různí. Možná to je jenom smyšlenka.

Leonardo da Vinci se snažil odhalit tajemství létání i v Clos-Lucé, když byl sám již tělesně slabý, byl sužován revmatismem a měl ochrnutou pravou ruku. Sigmund Freud přičítal tento zájem Leonarda da Vinci o tvory schopné letu jeho podvědomím z raného dětství. Ještě v kolébce se Leonardovi da Vinci měl zdát sen o dravci, který se k němu snesl a svým pernatým ocasem mu otvíral ústa. To napsal on sám.

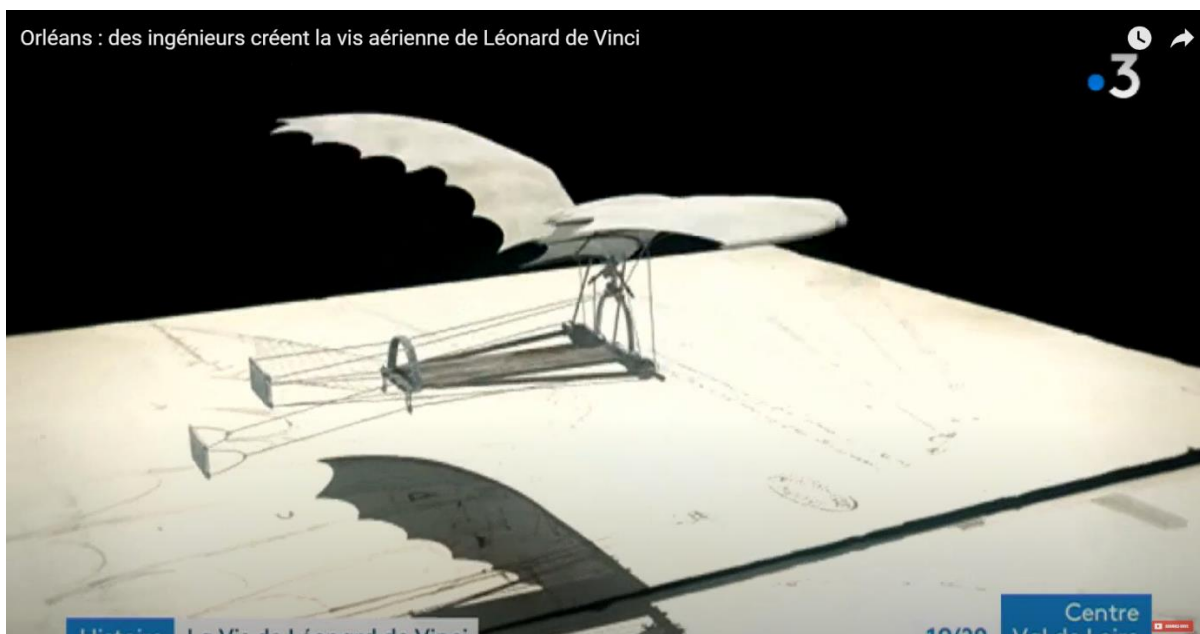
Jako by se stáří navzdory alespoň na papíře mohl Leonardo da Vinci pohybovat volně a bez závislosti na zemské tíži. Francouzský historik a specialista na období renesance Pascal Brioist ukazuje náčrtky molů a nočních můr, které si kreslil Leonardo da Vinci ve snaze pochopit a napodobit princip létání hmyzu a ptáků. Leonardo da Vinci obdivoval labutě, jak vzlétávají proti větru a nechávají se nadnášet teplými výstupnými proudy vzduchu.

Leonardo da Vinci byl průkopníkem biomimetiky, což je moderní vědecký obor hledající poučení o konstrukčních postupech u organismů živé přírody. Tvary, materiály, vlastnosti, procesy a funkce ptáků, zvířat i ryb mohou být velmi vítaným poučením pro vynálezce, konstruktéry a badatele. V době Leonarda da Vinciho nebyly dostupné lehké konstrukční materiály. Jeho ornitoptéra, létací stroj s křídly, která byla rekonstruována podle Kodexu o létání ptáků, by byla moc těžká, než aby mohla fungovat. Vážila by asi 320 kg. Letadlo, s nímž francouzský vzduchoplavec Louis Blériot v roce 1909 poprvé přeletěl průliv La Manche, vážilo jenom 90 kg.

Leonardo da Vinci žádný létací stroj neseštrojil, ale zanechal nám mnoho nákresů, které dokazují, že se o to snažil. Podle jeho návodu se však i bratři Wrightové nebo Clément Adler, pionýři letectví, zabývali letem holubů nebo netopýřů. A jejich konstrukce prvních aeroplánů tomu odpovídaly.

Leonardo da Vinci byl fascinován i netopýry, ropuchami a ještěrkami. Jako malý chlapec zabil ve stodole svého dědečka Antonia netopýra. Byl však vyděšen jeho ultrazvukovým pištěním, které člověk normálně neslyší. Zapřisáhl se, že již v životě žádnému zvířeti neublíží.

To byl i důvod, proč se přiklonil k vegetariánství. Ale netopýry nadále studoval. Netopýr nemá křídla z peří, ale blány. Jak může létat? Co je lepší? Peří nebo blány? Leonardo da Vinci prisuzoval netopýrům i lidské vlastnosti. A ne právě lichotivě. Psal, že čím více je světla, tím hůře netopýr vidí. Čím více netopýr pohlíží na

slunce, tím více je slepý. A tak to podle pisatele má být s neřestmi, které neobstojí v ctnostném prostředí.

V zápiscích Leonarda da Vinci najdeme i kuriózní poznámku o nestydatosti a homosexualitě netopýrů: „Netopýr ve své bezbřehé necudnosti opomíjí veškerá pravidla rozkoše. Samečci obcují se samečkami a samičky se samičkami, jak je svede náhoda dohromady.“ Homosexuální chování netopýrů je dnes doloženo u 20 druhů těchto létajících savců. Da Vinci neobjevil homosexuální aktivity zvířat. To psal již Aristoteles o holubech a křepelkách. Nicméně měl Leonardo da Vinci netopýry pod drobnohledem. A jak vidno, zajímala ho nejen blánitá netopýří křídla.

Člověk měnící se v netopýra. Umělecká skulptura inspirovaná Leonardovým Codex on the Flight of Birds na výstavě Leonardo: 500 let do budoucna v The Tech Museum of Innovation v kalifornském San José v roce 2020.

Pascal Brioist pokládá Leonarda da Vinci za interpreta mezi přírodou a člověkem. Leonardo da Vinci si kladl i otázky typu "Proč je obloha modrá?" nebo "Jak se tvoří oblaka?" Pro něho jevy podobného druhu nebyly nic samozřejmého a žádaly si podrobné vysvětlení. Porovnejme to s dnešní situací, kdy všichni přední politici na světě mluví o změnách klimatu a globálním oteplování, aniž by o pojmu podnebí měli vůbec ponětí.

POSLEDNÍ VEČEŘE. Leonardo da Vinci mnoho svých děl nedokončil. Na některých obrazech pracoval celé roky. Poslední večeři pro dominikánský klášter Santa Maria delle Grazie v Miláně maloval od roku 1495 až do roku 1498. Tedy tři roky, A je to nástěnná malba v klášterním refektáři, společné jídelně mnichů, která má obsahovat řadu skrytých poselství gnostického obsahu. V Santa Maria delle Grazie pracoval Leonardo da Vinci z pobídky milánského vévody Ludovica Sforzy.

V Santa Maria delle Grazie pracoval Leonardo da Vinci z pobídky milánského vévody Ludovica Sforzy přezdívaného Il Moro, Maur. Ten měl tento klášter v oblibě a chtěl si tu zřídit mauzoleum svého rodu. Refektář byl původně kaple obdélníkového půdorysu (35 metrů krát 9 metrů). Leonardo da Vinci tehdy experimentoval s perspektivou. V Poslední večeři se mu podařilo vytvořit prostorovou iluzi. Mniši mohli mít dojem, že večeří ve stejné místnosti jako Ježíš Kristus a jeho dvanáct apoštolů.

Spisovatel Dan Brown ve své knize *The Da Vinci Code* (2003) uvádí, že postava po pravé straně Ježíše Krista není, jak se myslelo, apoštol evangelista Jan, nýbrž Marie Magdalena. Opravdu se mohou objevit pochyby o pohlaví této osoby, která nemá vousy a působí velmi mladě a žensky. Její oblečení doplňuje oděv Krista. Jejich ruce jsou si blízko. Ježíš a tato záhadná bytost vytvářejí velké písmeno M. Mnozí odborníci ale domněnku Dana Browna zavrhnou. Mají proto řadu důvodů. V evangeliích se vůbec nepíše, že by se Marie Magdalena poslední večeře zúčastnila. Ano, byla podle všech evangelistů přítomna ukřižování na Golgotě a při Spasitelově pohřbu. V dané době a pod dohledem klášterního převora si malíř takovou licenci s poslední večeří Páně nemohl dovolit.

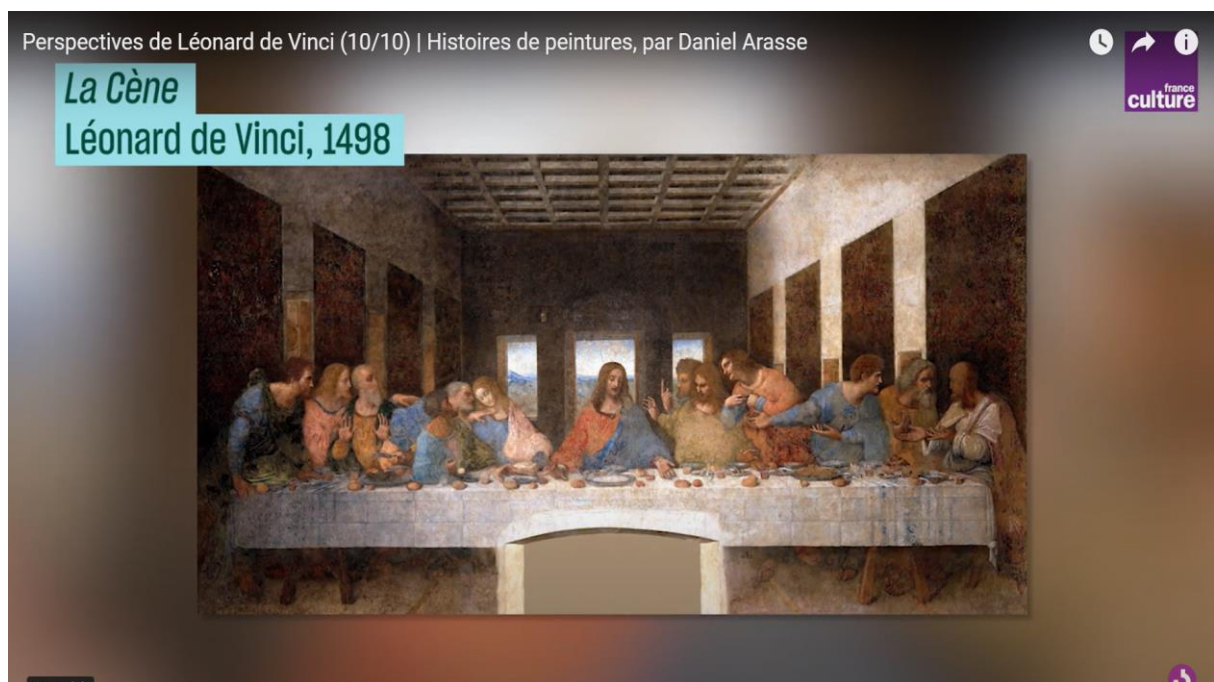
S Marií Magdalenou měl Kristus promluvit jako s prvním člověkem po svém vzkříšení v nedělní ráno po velikonocích. To říkají evangelia svatého Marka a svatého Jana. Byla Maří Magdalena více než věrnou učednicí Ježíše Nazaretského? Nebyla to jeho družka? Nebo dokonce manželka? Podle jedné středověké legendy měla být Marie Magdalena ženou evangelisty svatého Jana. Kristus z ní měl vymítit sedm démonů. Není ale jasné, zda to měl být sklon k hříchům, anebo tělesným potížím a neduhům? V evangeliích jsou uváděny tři Marie Magdaleny a podle řady teologů to byly tři různé ženy.

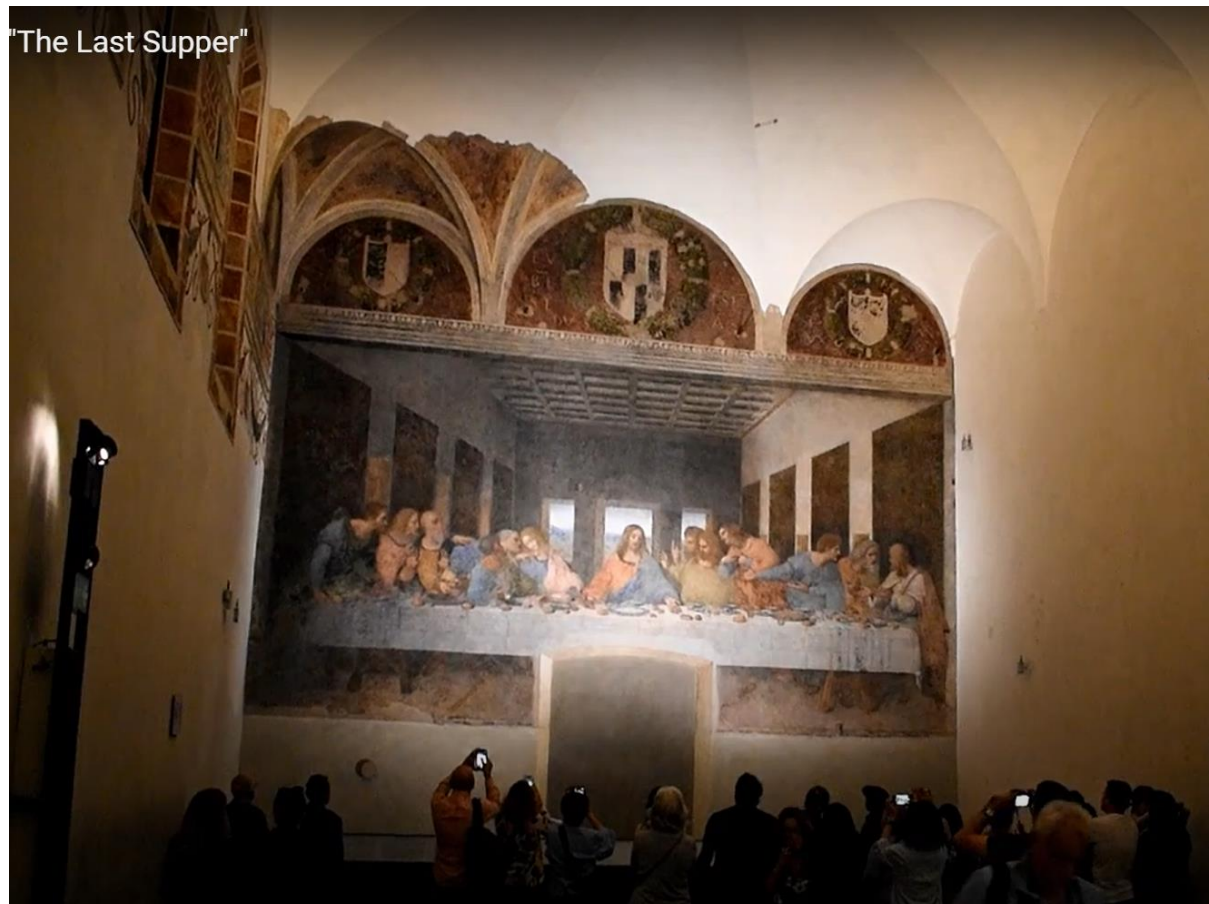
Přesto spekulace o tajném sdělení v Poslední večeři nejsou jenom senzacechtivé výmysly. Leonardova Poslední večeře je skutečně plná jinotajů a vzbuzuje otázky. Dvě na začátek. Proč nemá Ježíš Kristus kolem hlavy svatozář, jak bylo tehdy obvyklé? Proč není na stole vyobrazen kalich, který má v katolické dogmatice ústřední roli? Kalich, který byl v dalších stoletích pojmán jako svatý grál? To je druhá hlavní narážka Dana Browna. Podle amerického spisovatele byl Leonardo da Vinci zasvěcen do velkého tajemství Ježíšova manželství s Marií Magdalenou. Svatý grál tu není, protože to bylo jenom kódované označení Kristovy pokrevní linie.

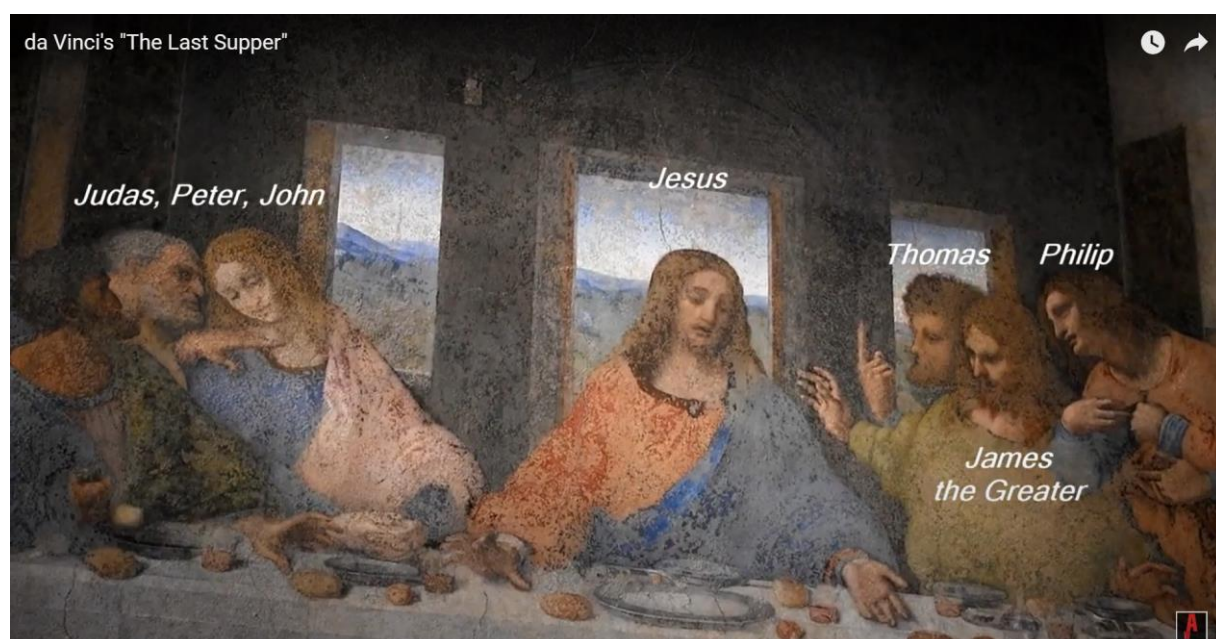
Leonardo da Vinci pojal svůj obraz velmi dynamicky. Jako snímek okamžiku, kdy Ježíš Kristus shromážděným sděluje, že nadchází velké drama jeho života: „Vpravdě vám říkám, že mě jeden z vás zradí...“ Leonardo da Vinci si prý vybíral si dlouho modely Krista a apoštolů mezi lidmi ve městě. Někdy malíř přišel, a celý den se na nehotový obraz jenom díval. Ani nezvedl štětec. Přesto to byl revoluční počín v dějinách malířství. Postavy apoštolů jsou i 2 metry vysoké.

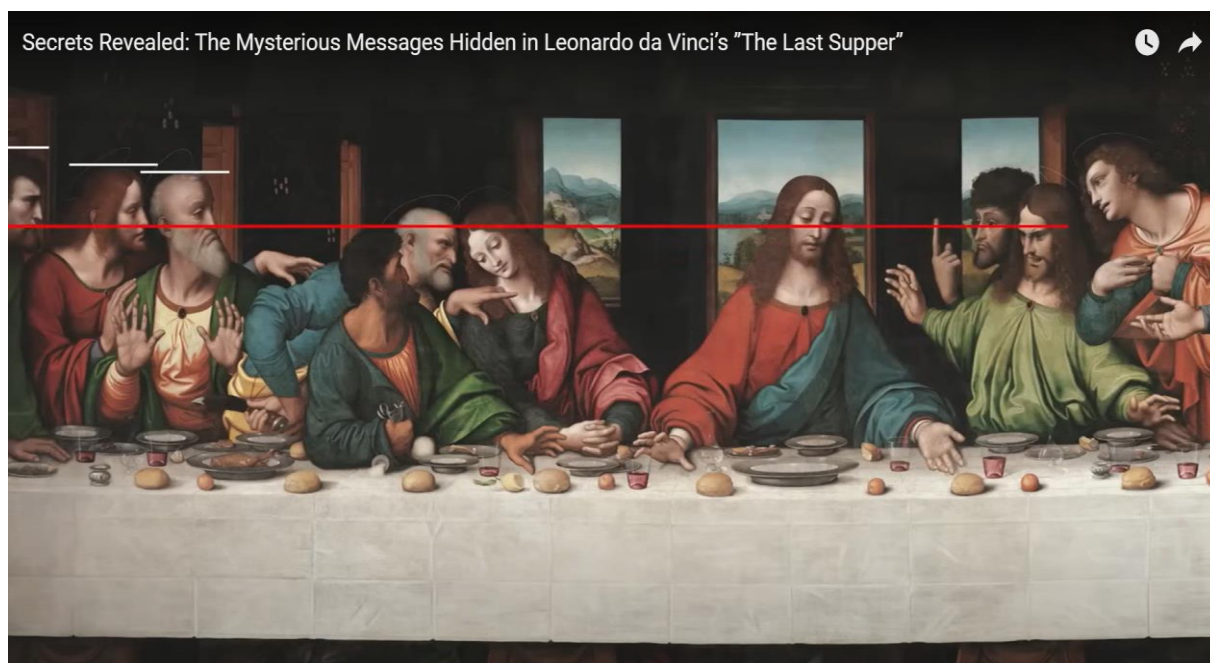
Ježíšova slova o zradě vyvolala mezi apoštoly neklid, ne-li paniku. Vzrušeně se začali dohadovat, kdo by to mohl být. Francouzský spisovatel Philippe Sollers se nad touto scénou pozastavoval. Jaké vztahy ve skutečnosti vládly mezi apoštoly, když byli vlastně všichni podezřelí ze zrady? Leonardo da Vinci znázornil reakci apoštolů na šokující Kristovo oznámení jejich gesty, pohledy, hnutími, která lze vyčíst z pozice a z náklonu postav.

A Ježíš je náhle uprostřed stolu sám. On jediný ví, jaká hrůza ho čeká... Proč je Kristus bez svatozáře?

Velké potíže měl prý Leonardo da Vinci s výběrem vzoru pro zrádce Jidáše. Konečně spatřil v jedné vykřičené čtvrti zchátralého muže se zhýralým výrazem ve tváři. Oslovil ho a řekl mu o svém záměru. Oslovený muž sebou trhl, a Leonardovu nabídku odmítl. Proč? "Nemůžu být Jidáš. Nevzpomínáš si už? Před dvěma roky jsi mě žádal, abych ztělesnil Krista!" Jidášovu hlavu namaloval Mistr nejníže ze všech ostatních postav, aby naznačil, že zrádce padá do pekel. Jidáš je i levák, svírá v levé ruce měsíc se třiceti stříbrnými, které za svůj podlý čin dostal od židovské velerady v Jeruzalémě. Ve středověku platilo leváctví za špatné znamení. Přitom Leonardovi da Vinci říkali jeho italští současníci mancino, levák.

Podle jiné verze, pravděpodobnější, převor dominikánského kláštera Leonarda da Vinci kontroloval a vytýkal mu, že pracuje příliš pomalu. Nakonec si mnich šel stěžovat k vévodovi Ludovico Sforzovi. Malíř se bránil. Vysvětloval, že marně hledá vzor pro Jidáše Iškariotského. Nemůže najít nikoho, kdo by vypadal dost proradně. Nakonec Leonardo da Vinci pohrozil, že Jidáše zobrazí jako netrpělivého dominikánského převora.

KDO BYLA MONA LISA? Legendárním dílem Leonarda da Vinci je Mona Lisa (snad z roku 1505). Kdo stál nebo seděl malíři modelem? To je dodnes předmětem dohadů. Čím to je, že obraz působí tak zvláště? Kunsthistorici stanovili hodnotu této malby na 400 miliard až 1 bilion euro.

Mona Lisa není namalována na plátně, nýbrž na destičce z topolového dřeva. V době, kdy malíř na tomto díle pracoval, navštěvoval Leonardo da Vinci po nocích márnici nemocnice Santa Maria Nuova ve Florencii. Za proslulý úsměv Mony Lisy

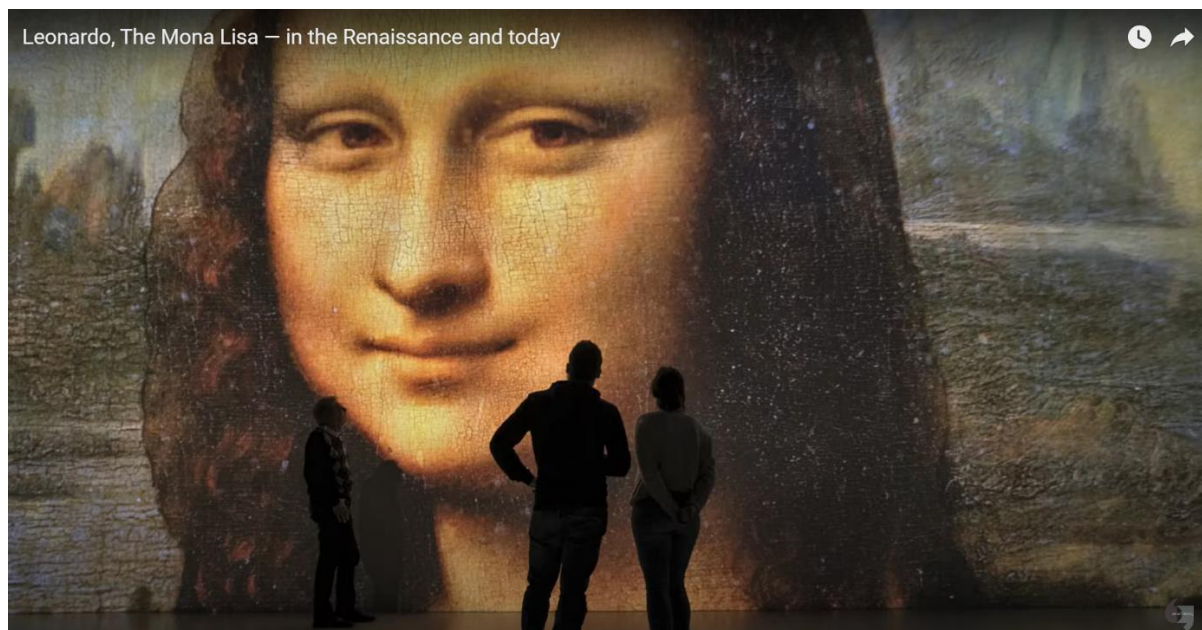
vděčíme i anatomickým studiím, které Leonardo da Vinci prováděl na tělech a tvářích zesnulých krajanů. Snažil se odhalit, které nervy v obličeji člověka se nejvíce podílejí na grimase úsměvu.

Modelem měla stát Leonardovi da Vinci mladá žena Mona Lisa Gherardini del Giocondo z Florencie. Měla to být manželka obchodníka se sukrem Francesco del Giocondo. To jméno znamená Šťastný. Tedy Paní Šťastná. Ale to není jediná teorie, která se k původu tohoto obrazu vztahuje. Leonardo da Vinci si vedl přesné záznamy o svých zákaznících. Jméno Francesco del Giocondo se nikde nevyskytuje.

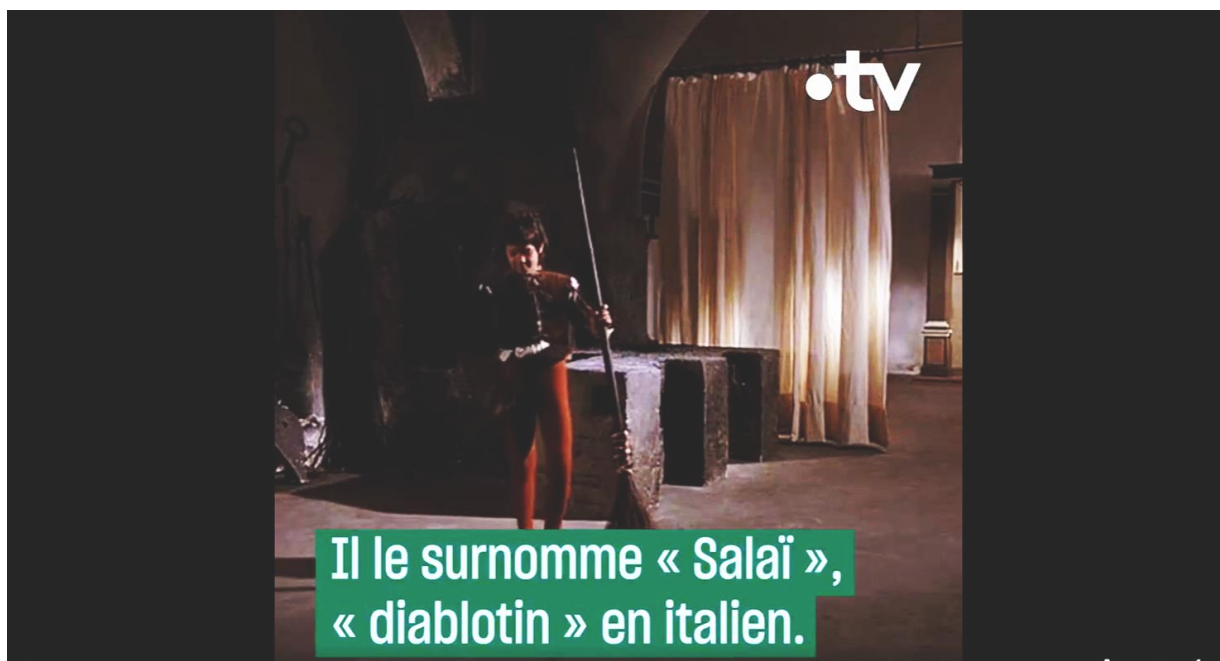
A proč obraz neodevzdal objednavateli? Dostal za obraz zaplacen? Alespoň zálohu?

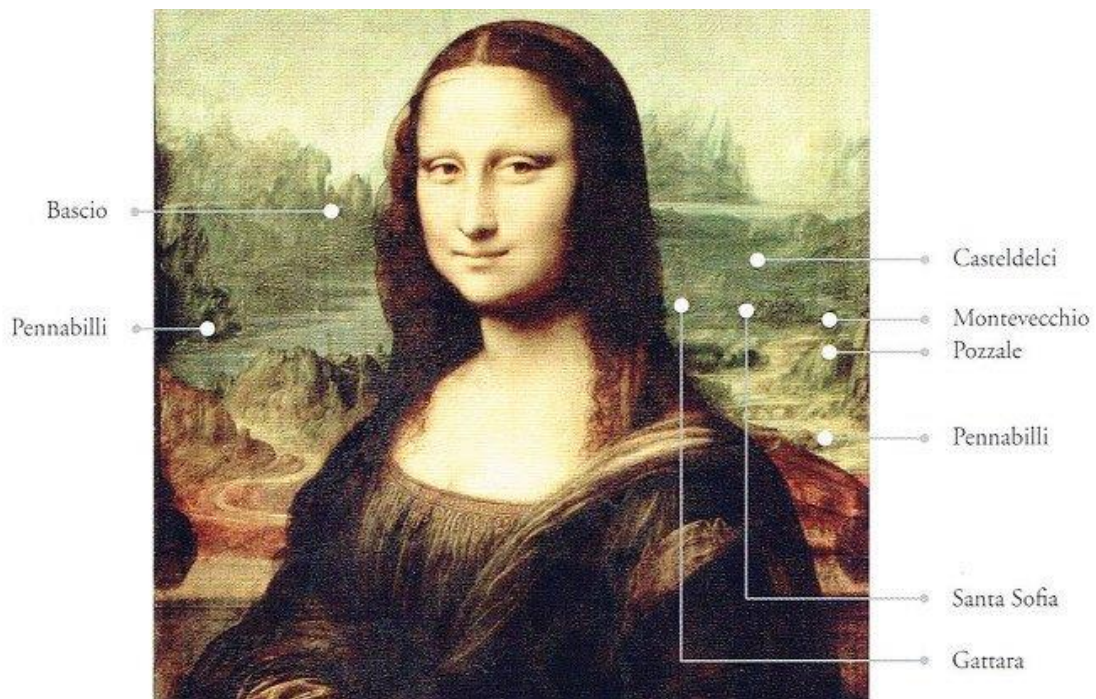
MONA LISA A JEJÍ GENDER. Není však vyloučeno, že na obraze má být nikoli žena, nýbrž muž. Není to Mona Lisa, ale Mon Salai. Salai byl učeník a milenec homosexuálního Leonarda da Vinci. To je jedna z novějších teorií o původu asi nejznámějšího obrazu na světě. Salai znamená v toskánském nářečí Čertík. Toto jméno dal svému žákovi a oblíbenci sám Leonardo da Vinci. Byl to jeho démon i anděl v jedné osobě. Také jeho umělecká múza.

Francouzská autorka Sophie Herfort píše o Salaiovi podrobně ve své knize *Le Jocond*. Salai se jmenoval Gian Giacomo Capritti da Oreno. Leonardovi da Vinci bylo třicet let, když v roce 1490 Salaie koupil ve vesnici u Milána jako rozpustilého desetiletého chlapce. Velký italský umělec byl tedy i pedofil.

Intimní vztahy mezi Leonardem da Vinci a Salaiem, od samého počátku jejich známosti, lze sotva zpochybnit. Malíř si vedl deník a v něm jsou o Salaiovi dlouhé pasáže. Salai se choval vůči svému mistrovi často provokativně, okrádal ho a vydíral ho. Přesto si ho Leonardo da Vinci u sebe nechal 25 let. Kunsthistorici pečlivě analyzovali i pozadí obrazu Mony Lisy. napravo má být most přes řeku Arno u Florencie, který Leonardo da Vinci důvěrně znal. A hle, vlevo se klikatí polní cesta ve tvaru "S". Jako majuskule ve jménu Salai, uvádí Sophie Herfort.

Italský archeolog Silvano Vinceti hledá tajemství Mony Lisy i v jejích očích. I on soudí, že modelem k Moně Lise stál homosexuální milenec Leonarda da Vinci Salai. Anebo to je spojení obou tváří: Mony Lisy Gherardini del Giocondo i Salai.

Podle mínění některých italských odborníků lze v jednom oku Mony Lisy při velkém zvětšení přečíst písmena L a S. Tedy Leonardo a Salai. Snad i to má být důkaz toho, že Mona Lisa byl ve skutečnosti Leonardův milenec Salai. Je skutečně zvláštní, že Leonardo da Vinci se nikdy nechtěl od tohoto obrazu odloučit a vláčel se s ním přes Alpy do Francie.

Leonardo da Vinci měl mít více milenců. Další byl Francesco Melzi, který se v malířově domácnosti objevil asi roku 1505. Ten

byl z aristokratické milánské rodiny, bylo mu 16 let a choval se mnohem ukázněněji než Salai, tehdy již 29 letý. Leonard da Vinci také Melziho nikdy neobdařil přezdívkou a říkal mu Master Francesco. Francesco Melzi asi Leonarda da Vinci neoslňoval jako Salai. Ale imponoval mu svojí skromností a klasickou vzdělaností. Melzi učil svého mistra řecky a latinsky, protože malíř v dětství nechodil do školy.

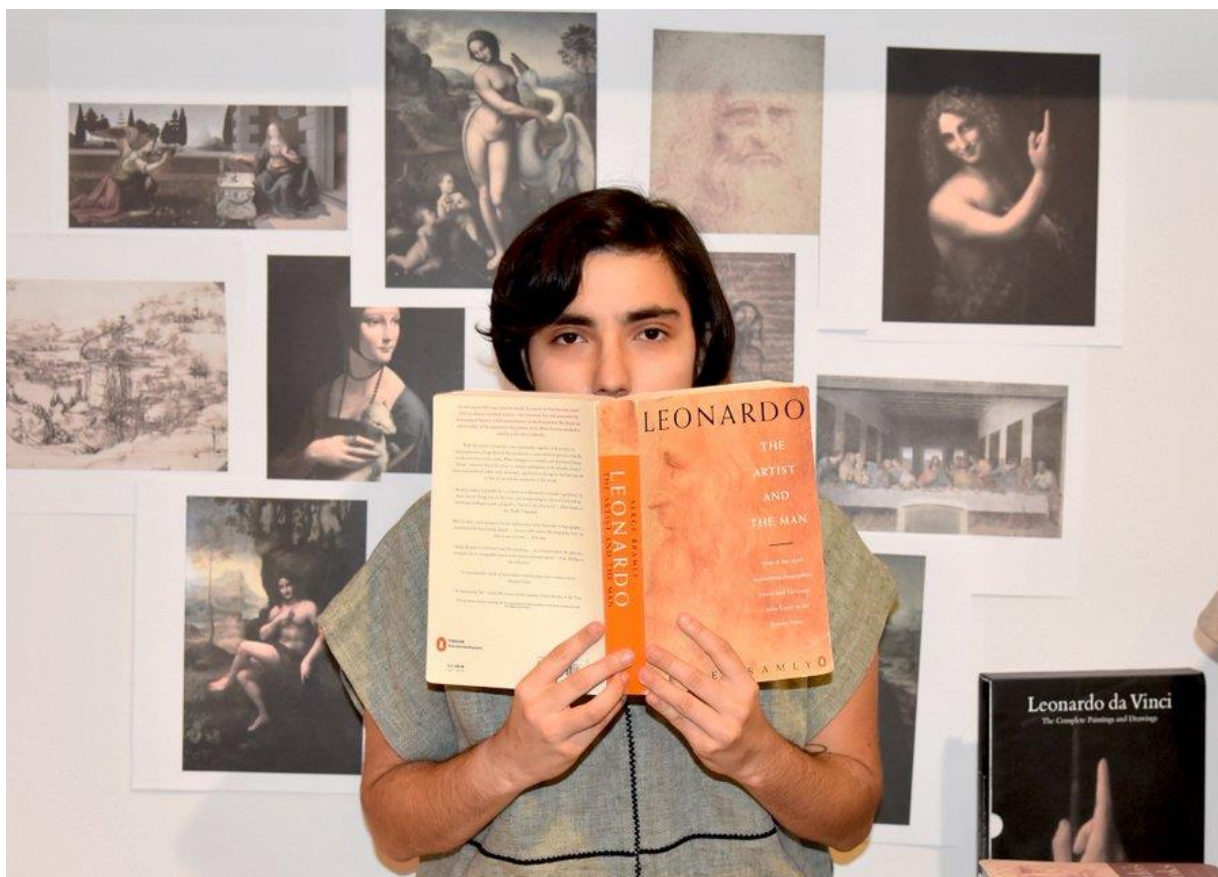
Nakonec se u Leonarda da Vinci prosadil právě Francesco Melzi, jenž malíře provázal i do Francie. Francesco Melzi zdědil po Leonardu da Vinci jeho sešity, písemnosti a obrazy. Také Monu Lisu. Salai zůstal v Miláně. Leonardo da Vinci mu odkázal jednu vinici. Salai napodoboval některá díla svého mistra a výhodně je prodával. Měl spory se sluhou Battistou de Villanis ohledně odkazu Leonarda da Vinci. Battista de Villanis požadoval část vinice, na níž si dělal nárok Salai.

Salai se najednou stal heterosexuálem a oženil se. Avšak po roce umřel, není známo jak. Souboj? Nějaká kriminální aféra? Náhlá nemoc? Salai přežil Leonarda da Vinci jenom o pět let.

Případem Leonarda da Vinci se v roce 1910 zabýval již vídeňský psychoanalytik Sigmund Freud. Spekuloval, že toskánský malíř se sice rád obklopoval krásnými chlapci, ale že jeho homosexualita byla latentní. Toto jeho sexuální zaměření se podle Sigmunda Freuda sublimovalo v nebývalé touze po poznání a vědění. Dnes již málokdo pochybuje, že Leonardo da Vinci byl opravdový gay.

Sigmund Freud vycházel při svém posuzování osobnosti Leonarda da Vinci i z jednoho dětského snu, o němž referoval i sám italský malíř. Freud napsal v roce 1910 esej *Eine Kindheitserinnerung des Leonardo da Vinci*. Když byl Leonardo da Vinci ještě v kolébce, zdálo se mu, že se k němu snesl z nebe sup, otevřel mu svým ocasem ústa a několikrát mu přejel perím přes rty.

Podle Sigmunda Freuda to byla vzpomínka na sání mateřského mléka. Egyptské hieroglyfy totiž zobrazují matku jako supa. Staří Egyptané se domnívali, že supi jsou samé samice, které oplodňuje vítr. Někdy v Egyptě viděli bohyni-matku Mut jako obojpohlavního supu s ženskými nadry i s penisem.

Dnes je Sigmundu Freudovi vytýkána nevědeckost. Příliš mnoho fantazírování a mytologie. Málo faktických důkazů a měřitelných hodnot. Ano, ale navzdory těmto výtkám byl Freudův přístup k dětství člověka objevný a heuristický. Analyzujeme svoje vlastní vzpomínky na rané dětství, a pak posuzujeme, nakolik je freudismus věrohodný.

VITRUVIÁNSKÝ MUŽ. Proslulý Vitruvian Man Leonarda da Vinciho z roku 1490. Název pochází od římského architekta Marca Vitruvia, který žil v prvním století našeho letopočtu a jehož tvorbu Leonardo da Vinci velmi obdivoval. I tato perokresba muže v kruhu od Leonarda da Vinci má být dokladem umělcových homosexuálních sklonů. Tento mužský akt, chápaný jako symbol renesančního humanismu, prozrazuje posedlost Leonarda da Vinci tělem mladého muže se zvlněnými vlasy, jako měl právě Salai.

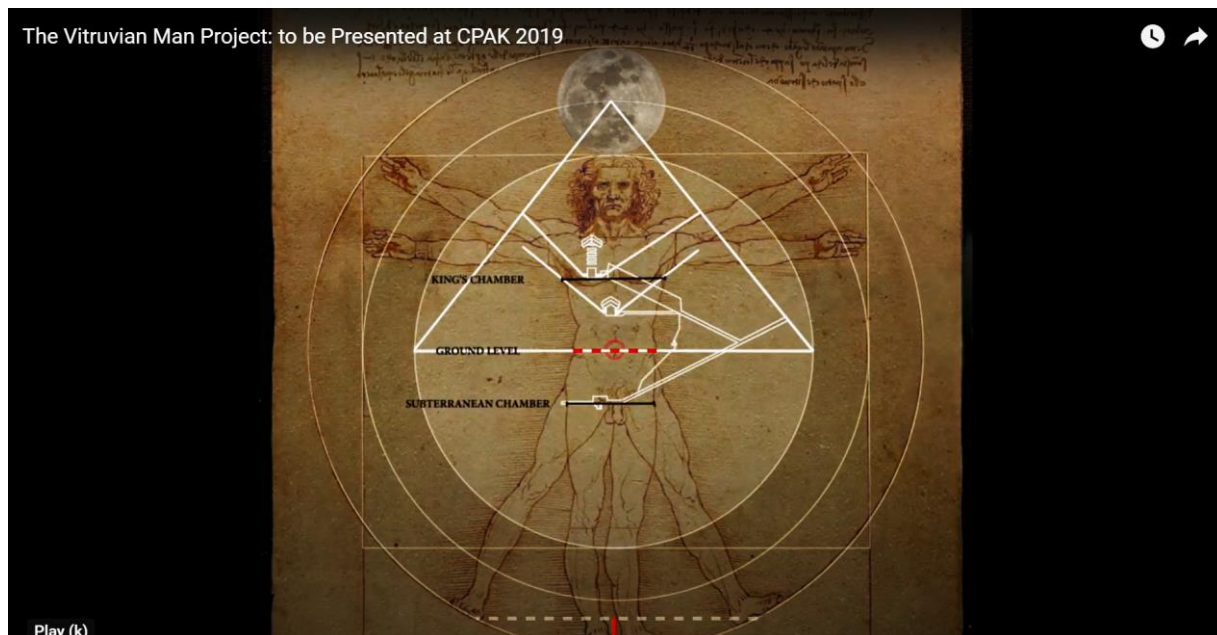

Jenomže výkladů této kresby je bezpočet. Vitruviánský muž má být snahou o spojení člověka s kosmem. Geometrie triumfující nad organickou hmotou. Má to být návaznost na řecko-římský svět. Jenomže prapůvod sahá ještě dále. Do starého Egypta faraonů.

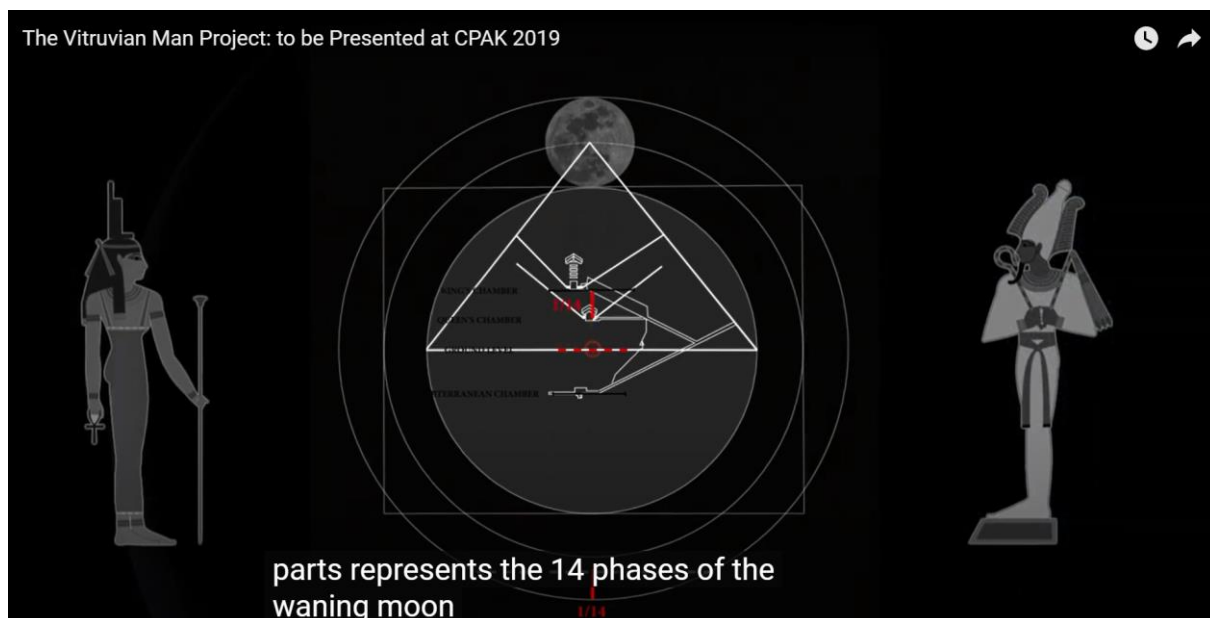

Leonardo da Vinci svého Vitruviánského muže rozdělil na 14 částí, o tom psal i v poznámkách připojených ke kresbě. Staroegyptský mýtus vypráví o tom, že dobrý bůh Osiris byl zavražděn zlým bratrem Sethem a rozkouskován na 14 dílů.

Osiris byl jedním z hlavních egyptských bohů vůbec. Byl vzkříšen a stal se vládcem podsvětí.

Manželka Osirise bohyně Isis 14 kusů Osirisova těla znovu dala dohromady. Oněch 14 částí těla boha Osirise má znamenat 14 fází ubývání a přibývání Měsíce na obloze. Měsíc 14 dní roste a 14 dní ubývá.

Perokresba stará 500 let, která vzbuzuje dodnes dohady a nabízí mnoho výkladů. Podle francouzské autorky Sophie Herfort by se

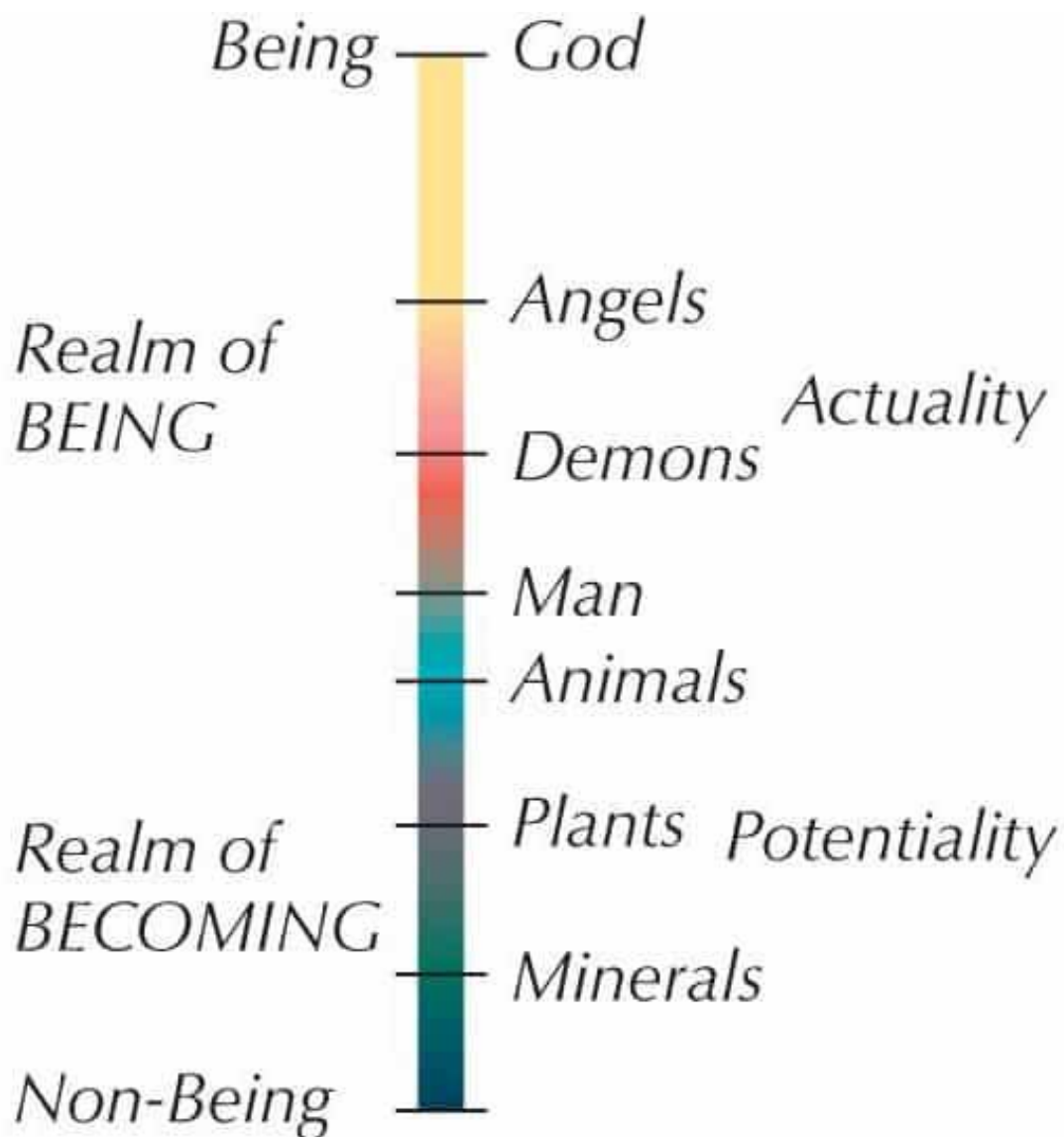
nemělo přehlížet, že Vitruviánský muž je ve skutečnosti superpozice dvou mužů. Oba mají rozpjaté paže. Muž v popředí má nohy u sebe, ten stojící za ním má nohy roztažené. Sophie Herfort v tom vidí maskovaný akt sodomie.

Skrytá pornografie? Vitruviánský muž je přitom vyobrazen v mnoha školních učebnicích jako ikona renesance. Má prý ukazovat místo člověka ve vesmíru.

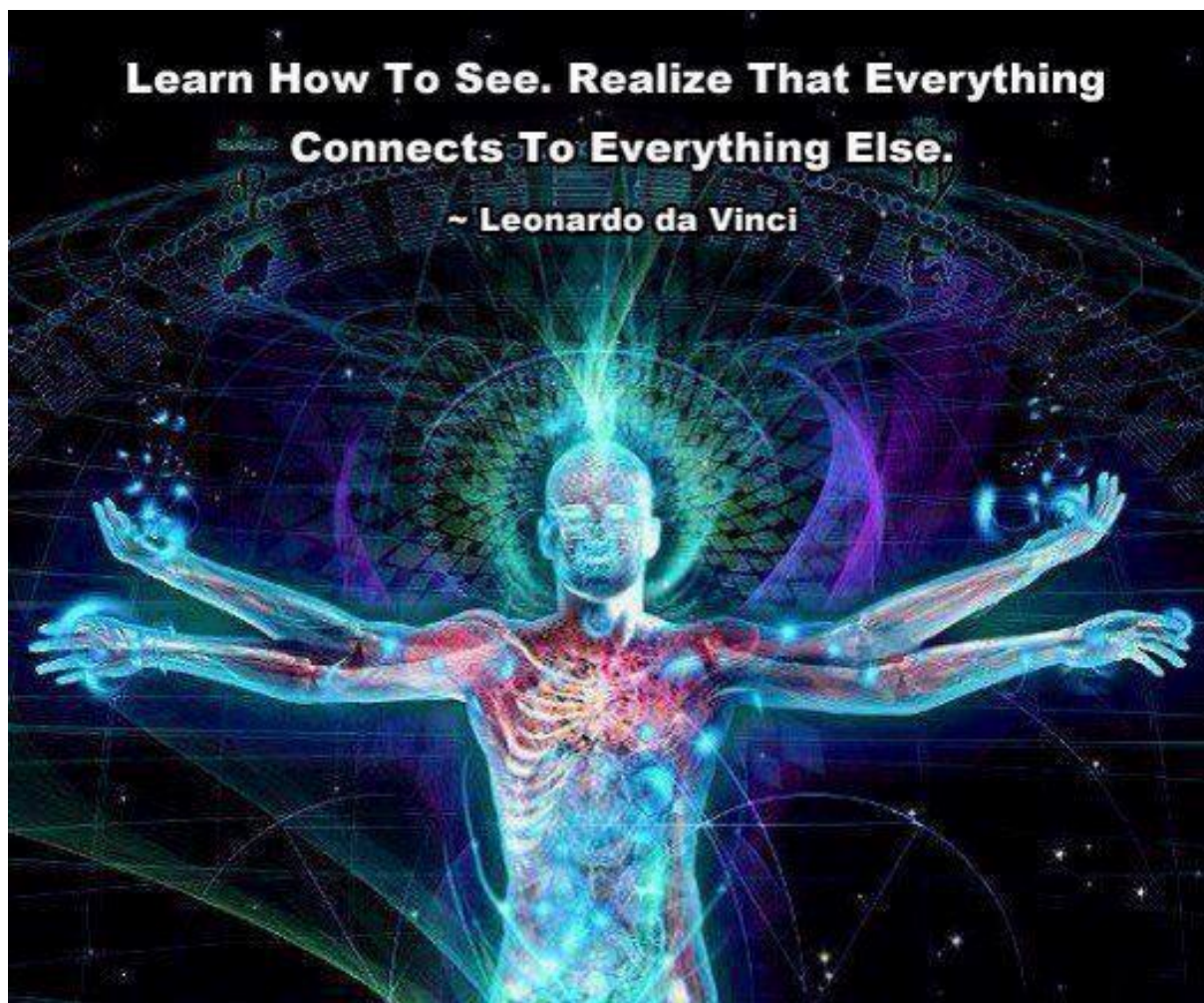

Středověk říkal, že měřítkem všeho je bůh. To vyplývalo již z Platonova velkého řetězce bytostí (na obrázku). Giovanni Pico della Mirandole, Leonardův krajan a současník, vyslovil názor, že člověk ve skutečnosti nemá vymezené fixní místo v žebříčku kreatur. Může upadnout na úroveň zvířete, anebo se pozdvihnout až k božímu trůnu. Pico della Mirandole se stal předchůcem existencialismu. To je filozofický směr z 19. a 20. století, podle něhož člověk nemá předem stanovené určení a postavení. Existence předchází esenci.

Leonardo da Vinci jako by nám chtěl v souladu s renesanční a humanistickou ideologií ukázat, že měřítkem všech věcí je člověk.

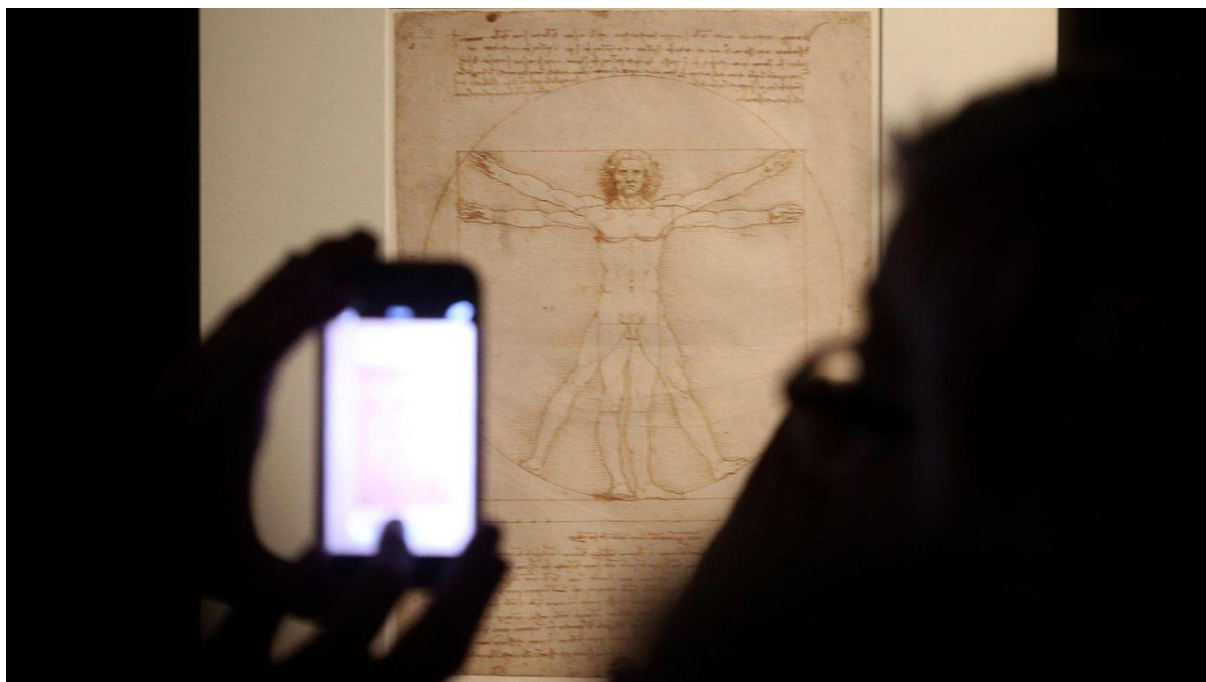
Poznat člověka znamená porozumět i vesmíru. Člověk je kosmos v malém, mikrokosmos. Ale jinak u obojího platí tytéž principy.

To je nanejvýš paradoxní poučka. Začala se prosazovat v době, kdy jsme objevili, že je všechno jinak. Koperník nám přece dokázal, že Země, a s ní i člověk, nestojí ve středu vesmíru. Že jsme nicotní. Ale člověk chce být klamán...

Vitruviánský muž je jakýsi indický Puruša, egyptský Osiris nebo nordický Ymir v podání Leonarda da Vinciho. Kosmický tvor, jenž tvoří středobod všehomíra a kolem něhož se všechno točí. Bytost, jejímž rozparcelováním vznikl náš svět, naše moře, hory, skály, řeky, oblaka, stromy a lesy. Leonardo da Vinci psal, že Vitruviánský muž se skládá ze 14 dílů. Egyptský bůh Osiris byl také svým zlým bratrem Sethem zavražděn, a potom rozsekán na 14 kusů.

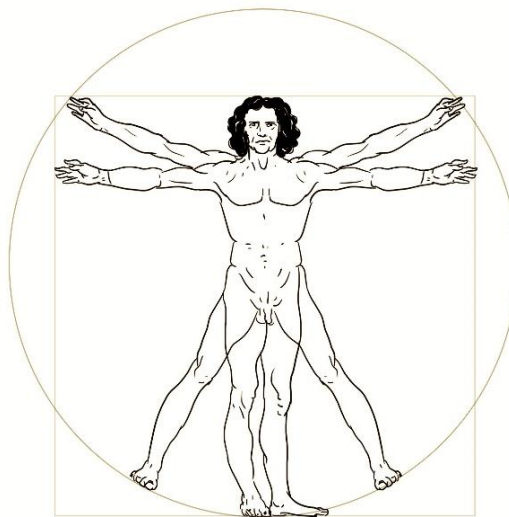
Indický autor Ashish Jaiswal vyslovil názor, že Vitruviánský muž má původ v Indii. Je i jako bůh Višnu, jenž odpočívá na svinuté kobře a z jehož pupku vyrůstá lotus s bohem Bráhmou. Ale Leonardův akt evidentně zdůrazňuje mužské pohlaví.

source: *Fluid - The Approach Applied by Geniuses Over Centuries* by Ashish Jaiswal

The undiscovered *Hans Purush*
from *Vishnudharmottaram Puranam*

VS.

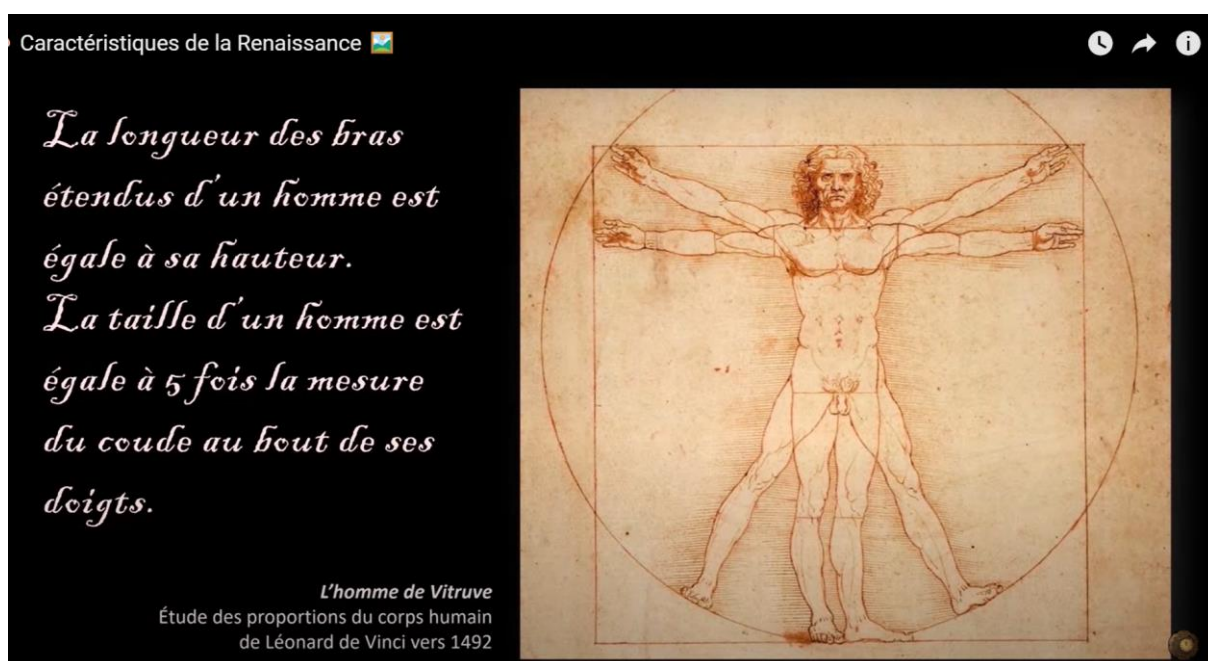
The *Vitruvian Man* of
Leonardo Da Vinci

Vitruviánský muž je jako cirkusový artista, jenž se vtěsna do kulaté obruče a kutálí se po šapitó. Ve skutečnosti chtěl Leonardo da Vinci ukázat, že lidské tělo odpovídá kruhu i čtverci. Řešil po

svém kvadraturu kruhu. Matematicko-geometrické pojetí lidské osoby? Vitruviánský muž spojuje umění, spiritualitu a vědu.

Leonardo da Vinci chtěl i lidské tělo stěsnat nebo i vysvětlit geometricky, matematickým vztahem. Nám se to dnes zdá násilné, biologie není matematika. Pojetí Leonarda da Vinciho bylo v souladu s předsudky renesance a vlastně i doby moderní. Matematika měla být jedinou řečí přírody a kosmu. Převést všechno do jediné rovnice, pochopit tak úplně všechno. Proto se i dnes všechno matematizuje, ať to má smysl nebo ne. Bez matematiky není věda. Navíc chtěl Leonardo da Vinci malířství povýšit z umění mechanických na umění liberální. K tomu byla geometrie vhodným prostředkem.

Zdá se, že Leonardo da Vinci dosáhl svého. Lámeme si stále hlavu nad jeho kresbami a malbami. Není to nakonec jeho autoportrét z doby, kdy mu bylo asi čtyřicet let? Nechtěl naznačit, že umělec je středem své tvorby? Obdivujeme se tomu, jak Leonardo da Vinci dokázal vtěsnat tolik tajemného obsahu do nevelkého náčrtku?

NOVODOBÉ OSUDY MONY LISY. V současné době probíhají ve Florencii v klášteře Uršulek (Sant'Orsola) archeologické vykopávky. Silvano Vinceti se domnívá, že zde odpočívají kosti Lisy Gherardini del Giocondo. Byla objevena i lebka, která snad patřila Moně Lise. Teoreticky by šlo rekonstruovat i tvář této dámy, která umřela před 500 lety. Pak by se dalo posoudit, nakolik se podobala Moně Lise v Louvre.

To může být podle italských archeologů lebka Mony Lisy Gherardini del Giocondo. Byla to modelka k obrazu Leonarda da Vinci? Vedoucí týmu archeologů Silvano Vinceti si je pravostí nálezů jist skoro na sto procent.

Podle italských historiků strávila Lisa Gherardini del Giocondo svoje poslední roky jako vdova v uvedeném klášteře Uršulinek. Byla zde logicky i pohřbena. Badatelé chtějí porovnat DNA z

hrobky rodu Gherardini del Giocondo s genomem kostí, které by měly patřit manželce florentského obchodníka Francesco Gherardini del Giocondo. Ale zatím se zdá velmi těžké, DNA z štěpin nalezených kostí získat. Gherardini mělo být jméno Mony Lisy za svobodna.

Mona Lisa Gherardini měla být pohřbena jinde, ve florentském klášteře Uršulek. Měla se dožít 63 let, umřela v roce 1542. Leonardo da Vinci umřel v roce 1519. Vykopávky v klášteře Uršulek stále pokračují.

Před 100 lety visel obraz Mony Lisy mezi ostatními díly renesance bez zvláštní ochrany. Nad celým sálem č. 6 v prvním pochodí Denonova křídla bděl jenom jeden strážce. Dnes je pochopitelně všechno jinak. Louvre využívá služeb několika společností specializovaných na ochranu uměleckých děl. Obraz Mony Lisy má vyhrazeno zvláštní místo a je chráněn neprůstřelným sklem. Kolem obrazu je rozmístěno několik výstražných systémů, které by hlásily jakoukoli manipulaci s Monou Lisou. Obraz je uzavřen v neviditelném elektromagnetickém kokonu.

Navzdory všem bezpečnostním opatřením není krádež Mony Lisy vyloučena. Lupiči jdou s dobou. Používají sofistikované elektronické systémy, které by mohly ochranu obrazu narušit.

V létě roku 1911 ukradl obraz Mony Lisy z Louvre italský řemeslník a sklář Vincenzo Peruggia.

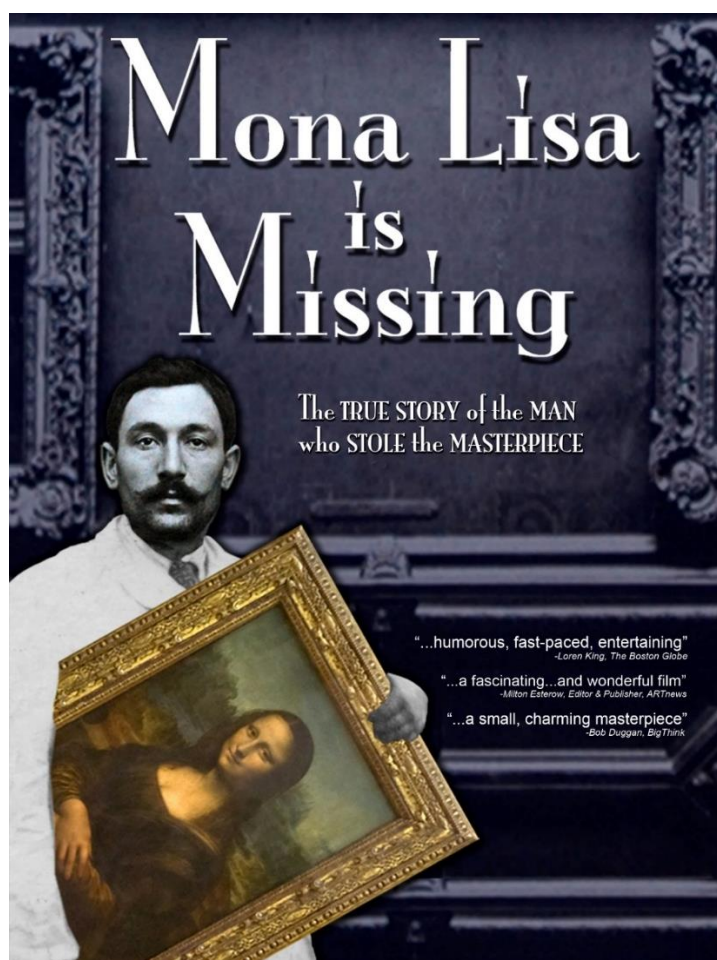
Bylo to velmi jednoduché. Peruggia pracoval v Louvre. Měl přehled o tom, jak lze bez potíží Monu Lisu sejmout ze zdi a pronést vrátnicí.

How the Mona Lisa became so overrated

SUBSCRIBE

Svůj zločin provedl v pondělí ráno, kdy v Louvre nebylo mnoho lidí. Policie ho vyšetřovala, ale spokojila se s prohlášením, že v době krádeže pracoval jinde. Dva roky byl obraz nezvěstný. Teprve v roce 1913 se Mona Lisa vrátila do Louvre.

Peruggia převezl obraz do Itálie do Florencie. Kontaktoval ředitele florentské obrazárny a tvrdil, že chce Monu Lisu vrátit Florencii. Tady přece Leonardo da Vinci obraz namaloval. Bylo ale evidentní, že Peruggia chce nějakou odměnu. Ředitel galerie si dal ověřit pravost nabízeného obrazu a pak informoval policii. Peruggia byl odsouzen k mírnému trestu jednoho roku vězení, jenž byl následně ještě snížen na sedm měsíců.

Celestine Peruggia, vnučka zloděje Mony Lisy. Potomci Vincenza Peruggii tvrdí, že jejich dědeček jednal z ušlechtilých a vlasteneckých pohnutek. Francouzská policie podezírala původně z krádeže německé agenty císaře Viléma II. nebo nějaké soukromé americké sběratele umění.

